

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tadeja Juvan

Mentor: red. prof. dr. Bogomil Ferfila

POLITIZACIJE RELIGIJE NA PRIMERU INDIJE

Diplomsko delo

Ljubljana, 2004

KAZALO

UVOD	4
1. TEORETSKO METODOLOŠKI OKVIR NALOGE	6
1.1. Postavitev problema	6
1.2. Cilji naloge	8
1.3. Hipoteza	8
1.4. Uporabljena metodologija	9
2. RELIGIJA IN POLITIKA	11
2.1. Teorije o odnosih med religijo in politiko	12
2.1.1. <i>Funkcionalizem</i>	12
2.1.2. <i>Diferenciacijske teorije</i>	13
2.1.3. <i>Sekularizacijske teorije</i>	13
2.2. Tipologije politično-religijske interakcije	14
2.2.1. <i>Lovinova tipologija religij</i>	15
2.2.2. <i>Demerathova klasifikacija držav</i>	17
2.3. Identitetni boji	19
2.4. Indijska interpretacija odnosa med religijo in politiko	21
3. POLITIZACIJA RELIGIJE V INDIJI	23
3.1. Sekularizacija	23
3.1.1. <i>Separativni modeli</i>	24
3.1.1.1.1. <i>Marksistični model</i>	25
3.1.1.1.2. <i>Indijski model</i>	26
3.1.1.1.3. <i>Zahodni model</i>	27
3.1.2. <i>Kritika indijskega sekularizma</i>	28
3.2. Regionalizem	30
3.2.1. <i>Politično nestabilni regiji</i>	30
3.2.1.1.1.1. <i>Pandžab</i>	30
3.2.1.1.1.2. <i>Kašmir</i>	31
3.3. Proces komunalizma	31
3.4. Preoblikovanje religijske identitete in religijski fundamentalizem	33

4. RELIGIJA INDIJE – HINDUIZEM	35
4.1. Definicija hinduizma	35
4.2. Zgodovina hinduizma	37
4.3. Moderni hinduizem	38
4.3.1. <i>Prenovitveno gibanje hinduizma</i>	39
4.3.2. <i>Reformatorji hindujskega gibanja</i>	41
5. INDIJSKI ZVEZNI POLITIČNI SISTEM	47
5.1. Oblikovalci politik	48
5.1.1. <i>Predsednik države</i>	48
5.1.2. <i>Parlament</i>	48
5.1.2.1.1. Lok Sabha	48
5.1.2.1.2. Radžja Sabha	49
5.1.2.1.3. Predsednik vlade	49
5.1.3. <i>Sodišča</i>	49
5.1.4. <i>Birokracija</i>	50
5.2. Politične stranke	50
5.2.1. <i>Nacionalne stranke</i>	51
5.2.2. <i>Regionalne stranke</i>	52
5.3. Indijske države	52
6. RAZMERJE MED DRŽAVO IN VERSKIMI SKUPNOSTMI V INDIJSKI USTAVNOPRAVNI UREDITVI	54
6.1. Opredelitev razmerja ustavnih določb	54
6.1.1. <i>Vmešavanje politike na področje religije</i>	55
6.1.2. <i>Ustavna opredelitev religijsko-politične interakcije</i>	56
6.2. Vključevanje religijskih funkcionarjev v politiko	58
7. HINDUJSKI POLITIČNI NACIONALIZEM	59
7.1. Razvoj politizacije hinduizma	59
7.2. Regionalni hinduizem	62
7.3. Nepolitični nacionalizem	63

8. STRANKARSKA IDEOLOGICAL IN VOLILNO OBNAŠANJE	65
8.1. Sekularni nacionalizem	65
8.2. Religijski nacionalizem	66
8.3. Socialna pravičnost države	67
8.4. Pregled političnih strank glede na ideološko usmerjenost	68
8.5. Oblikovanje koalicijske vlade	73
SKLEP	75
LITERATURA IN DRUGI VIRI	79
PRILOGA A	83
Tabela 1	83
Tabela 2	83
Tabela 3	84
Slika 1	86
Slika 2	87
PRILOGA B	88
Slovarček manj znanih indijskih imen in izrazov	88

UVOD

Indijo sem si izbrala, ker me je pri mojih študentskih potovanjih najbolj fascinirala z barvitostjo, raznolikostjo med posamezniki, skupinami, kastami in razgibano versko tradicijo. Vse, kar vidiš in začutiš v Indiji, je prežeto z religioznimi vrednotami in moralnimi prepričanji ljudi. Tako je zelo težko vpeljati zahodnjaško pojmovanje razlikovanja med religijo in politiko. Kako naj polična sfera deluje brez religijskih elementov, če so le-ti ključni za delovanje in preživetje večine posameznikov največje demokratične države na svetu? Hinduizem v najširšem pomenu je označen kot ena najbolj toleratnih svetovnih religij. Vprašljivost sekularne politike Indije se ni pojavila le zaradi prevelikih razlik med različnimi religijskimi skupinami in tradicijami, temveč predvsem zaradi potrebe po prevladi, politični moči peščice ljudi, ki zlorabljujejo religiozna prepričanja za mobilizacijo in manipulacijo ljudstva.

Za lažje razumevanje moje tematike sem na začetku predstavila nekaj ključnih stališč in raziskav družboslovcev o odnosu med religijo in politiko, saj je treba uvrstiti odnose med religijo in politiko v širši družbeni kontekst.

Drugo poglavje sem namenila teoretičnemu delu političnih razsežnostih religije v Indiji.

Razvite demokratične države Zahoda so vzele za nujno karakteristiko današnjih družb koncept sekularne države, ki je v neposredni povezavi s politizacijo religije. Pri tem je pomembna sama definicija sekularne države, ki izhaja iz zahodne ločitve med Cerkvijo in državo. Države v razvoju se zgledujejo po zahodnjaški politični ureditvi države, katere predpostavka je demokratičnost. Vendar pa so razlike med Zahodom in Vzhodom še vedno ogromne (tu mislim predvsem na religijo in način življenja) in je zato obojestransko prilagajanje nujno – tudi določenih teorij in konceptov. Zahodne države drugače opredelijo sekularno državo, kot to storijo tradicionalne vzhodne družbe. Za obe skupini držav lahko rečemo, da sekularizacija ne pomeni nujno izginjanje religije s področja politike, temveč se religija transformira skozi čas in se prikaže v novi obliki.

Pri opredelitvi religijsko-politične interakcije je treba predstaviti pomembne značilnosti poglavitne indijske religije. Hinduizem obravnavam v petem poglavju. Psiholoških podrobnosti religije se nisem dotaknila, ker je to stvar vsakega posameznika. Napravila sem zgodovinski pregled te najstarejše religije (kjer je verska tradicija še danes takšna kot je bila v daljni preteklosti) in predstavila predvsem

sociološko perspektivo hinduizma, ki postavlja temelj družbenega in političnega življenja več kot milijardi ljudi na svetu. Islama kot druge največje religije v Indiji in drugih indijskih religijskih skupnosti nisem posebej razdelala, ker sem se želela osredotočiti zgolj na problematiko Hinduraštre – hindujske države.

V šestem poglavju sem predstavila politični sistem in politično ureditev Indije. Predmet razprave o religiji, državi in politiki se ne ukvarja več le s pomenom religije in religioznega življenja širše človeške skupnosti, temveč se vse bolj nanaša na pomen, ki ga ima danes sama politika, na značaj političnega življenja in značaj političnega obnašanja ter delovanja, s katerimi se politika manifestira – v sami državi in v konstitutivnih elementih politične skupnosti. Z analizo političnega dogajanja sem predstavila državno ureditev, ki uradnikom in državljanom določa pravila obnašanja in delovanja, ki so v skladu s takšno ureditvijo – v primeru Indije – v skladu z demokratično, federativno republiko. Indija ima parlamentarni politični sistem, v katerem so glavni nosilci politične moči politične stranke. V indijskem političnem prostoru delujejo religijsko usmerjene stranke ter stranke, ki so bolj liberalne in zagovarjajo koncept religijsko nevtralne, sekularne države.

Sedmo poglavje je namenjeno pregledu ustavnopravnih določil, ki se nanašajo na verske vsebine. Ustavnopravna določila imajo lahko nasploh in tudi glede določil v zvezi z religijo večjo ali manjšo praktično vrednost, vendar je politična praksa lahko bistveno drugačna od ustavnih določil glede religije in verskih skupnosti.

Pomembno je omeniti tudi sočasen proces naraščanja nacionalne zavesti. Slednji je v Indiji nujno povezan z modernizacijo, ki prihaja iz Zahoda in se postavlja nasproti verski ter hkrati kulturni tradiciji. Takšna družba se še dandanes trudi ohranjati tradicionalne vrednote, pri tem pa nehote vključuje spoznanja in tehnološki napredek zahodnega sveta. Verski pluralizem je dokaz za sekularizacijo, kjer posamezna religija ne krepi družbene solidarnosti družbe kot celote, ampak samo določenih skupin. Potreba po identifikaciji privede do tega, da se ljudje identificirajo z narodom ali religijo. Danes se v večnacionalnih družbah ljudje vse manj identificirajo z nacionalno pripadnostjo, ampak vedno bolj z religiozno. Pomembnost religije se ni zmanjšala – spremenila se je oblika njenega izražanja. V ospredju je posameznik, ki išče smisel v tem svetu in išče odgovore na svoja vprašanja. V osmo poglavje sem vključila razpravo o povezanosti političnega nacionalizma z verskim nacionalizmom.

V zadnjem, devetem poglavju sem opredelila politične stranke zadnjih volilnih obdobjih glede na ideološko usmerjenost, ki so pokazatelji sodobnega razvoja indijske države in družbe. Zadnjih nekaj let sta med prednostnimi nalogami indijske vlade problematika verskega konflikta in socialna problematika, medtem ko je uvajanje novosti na ekonomskem področju še vedno potisnjeno v ozadje.

V sklepnem poglavju sem povzela in povezala že prej omenjenje procese: politizacija religije, oblikovanje sekularne države, politično-religijski nacionalizem in socialno pravičnost države z namenom, da bo bistvo tematike politizacije religije lažje razumljivo in bodo teoretične postavke prvega dela dobile praktično podlago. O tem, na kakšen način lahko religija priznava politiko kot legitimno tudi v sodobnih razmerah in nemalokrat posredno privede do konfliktnih situacij in nasilja, še posebno če se zlorablja zgodovinska dejstva in verske simbole, bo beseda skozi celotno delo.

1. Teoretsko–metodološki okvir naloge

Za lažje razumevanje in jasno razčlenitev problema – politizacije religije, z njim povezanih hipotez ter ciljev – bom v uvodnem poglavju predstavila teoretsko-metodološki okvir naloge. Teoretsko-metodološki okvir naloge podaja informacije o vsebini dela, pojasnjuje glavne smernice in cilje moje naloge. Hkrati razkriva metodologijo, ki sem jo uporabila pri raziskovanju in zbiranju podatkov.

1.1. Postavitev problema

Osrednja tema moje diplomske naloge je odnos med religijo in politiko v Indiji. V nalogi bom obravnavala problematiko religijsko-politične interakcije, ki je dandanes jabolko spora med religiozno in politično avtoriteto v številnih državah po celem svetu in povzroča konflikte med državami na verski osnovi. Za Indijo sem se odločila, ker me je zanimalo reševanje vprašanja religijsko-politične interakcije največje demokratične države na svetu. Indija namreč slovi kot “duhovna država”, katere religija je ena najstrpnejših na svetu in je zato njena uporaba v politične namene, s stališča politične avtoritete, toliko bolj upravičena.

Za mnoge družboslovce je področje odnosov med politiko in religijo zanimiva in pomembna značilnost današnjih družb. Religije še zdaleč ne izginjajo, temveč dobivajo drugačno vlogo in drugačne razsežnosti v družbi. Religija in politika sta družbena

fenomena, ki sta prisotna skozi celotno človeško zgodovino. Prav tako se religija politizira že zelo zgodaj v razvoju človeške družbe. Ko govorimo o politizaciji religije, gre za uporabo religije pri doseganju političnih ciljev. Politizacija religije je na splošno pojem z negativno konotacijo. V osemdesetih letih, s pojavom religijskega fundamentalizma, fanatizma in ostalih ekstremističnih religijskih gibanj, pride do rekonceptualizacije religije v povezavi s politiko. Predvsem v zahodnih razvitih državah sveta so se z novimi režimi vzpostavili in opredelili tudi novi odnosi med religijo in politiko. Sferi religije in politike se ločita. Vzpostavi se odnos ločenosti Cerkve in države. Vzhodni svet pa se razvija nekoliko počasneje in se pri tem največkrat zgleduje po modelih zahodnih držav, ki jih prilagaja svojemu okolju. Razliko med Evropo in Indijo osvetljujejo boljše kot karkoli drugega odnosi med družbenim, torej političnim redom in vero. Hinduizem se naslanja na avtoriteto narave, medtem ko je zahodni svet usmerjen v stvarni, empirični svet. Vpliv religije kot institucije, ki bi imela tudi odločujočo vlogo v družbeni strukturi in politiki, je torej v Indiji popolnoma drugačen. Odločujočo vlogo v indijski družbeni in politični strukturi ima politizacija indijskega kastnega sistema, ki postaja identičen z religijo. Politizacija kast pomeni najnovejšo stopnjo razvoja indijske družbe po neodvisnosti in pojasnjuje vse ponovne napetosti in zapletenosti v indijskih državah, ki so bile že uspešno presežene po jezikovnem principu in v politiki nasploh.

Vsa ta izhodišča in odnosi kažejo z nezmotljivo jasnostjo razliko med evropskim in indijskim sistemom.

V nalogi nisem podrobneje razdelala teološko-filozofske razlage hinduizma iz dveh razlogov: prvič je povzeti bistvo hinduizma skorajda nemogoče, in drugič se najpogosteje religija v povezavi s politiko reinterpreterira tako, da se zadovoljijo najbolj specifični politični cilji – pridobiti čim večjo volilno podporo, mobilizacija množice in drugi. Izogniti sem se skušala tudi ocenjevanju in osmišljanju samih faktorjev, ki so pripeljali do konfliktnih situacij pri konfrontaciji med politiko in religijo. Dejstvo je, da so ti velikokrat prikriti in moralno ovrednoteni s strani posamezne religijske skupine ter nam ne dajejo možnosti za temeljitejši vpogled v resničnost dogajanja.

Religija, ki se uporablja v politične namene, ima za posledico toge in napete situacije med verskimi skupnostmi, ki so v federalni uniji neproporcionalno porazdeljene po številnih državah. V demokratični, federativni državi kakršna je Indija, igrajo pomembno vlogo pri uravnavanju konfliktnih odnosov med religijo in politiko

različne ravni vladanja (zvezna in državne vlade) in politične stranke, ki si prizadevajo doseči nadzor nad vladnim aparatom z zmago na volitvah.

1.2. Cilji naloge

Cilje moje naloge bi lahko razdelila na tiste nekoliko širše, ki ne zahtevajo jasnih odgovorov, in ožje, bolj specifične, ki se nanašajo na konkretne primere.

Namen moje diplomske naloge je razdelati verski konflikt v Indiji, vendar zgolj s političnega vidika. V nalogi sem se osredotočila na politično dogajanje po osamosvojitvi Indije. Glavni poudarek je na zlorabi religije v politične namene v zadnjih dveh desetletjih, ko je sekularni nacionalizem zamenjal hindujski nacionalizem. S pregledom indijske strankarske ideološke usmeritve in volilnega obnašanja lahko hipotetično določimo težo religije v samem družbenem in političnem sistemu.

Zanimalo me bo, kaj je po petdestih letih pripeljalo Indijo do zamenjave politične oblasti levo usmerjenih liberalnih strank za desničarske hinduistične stranke, in kako lahko slednje povežemo s porastom komunalističnega nasilja nad muslimani in sikhi.

Cilj naloge je prikazati na kakšen način Indija rešuje versko vprašanje: po metodi zahodnih demokracij (ločenost religije in politike) ali z indizacijo indijske politike v smislu teokratske države. Oba še tako različna modela imata svoje prednosti in slabosti za indijsko družbo. Zanimalo me bo tudi, v kakšni povezavi sta religijsko in narodnostno vprašanje federativno urejene države Indije in kako lahko razumevanje njunega odnosa pripomore k reševanju nacionalističnih teženj desničarskih političnih strank in organizacij. Pri razumevanju nacionalnega vprašanja se postavlja še vprašanje kastnega ustroja indijske družbe. Pripadnost kasti se da politično in vsestransko izkoristiti.

1.3. Hipoteza in teze

Moja izhodiščna hipoteza je, da je indijska vlada neučinkovita pri zagotavljanju sekularnega značaja federativne republike, kar privede do politizacije religije.

Teza 1: Indija je hinduizem. Kljub posvetni usmerjenosti indijske vlade smemo trditi, da je Indija isto kot hinduizem. V Indiji - po ustavnopravni definiciji, sekularni državi -

politizacija hinduizma igra pomembno vlogo pri obravnavanju medskupinskih odnosov ter služi zadovoljevanju posamičnih in skupnih političnih interesov.

Teza 2: Hinduizem je prevladal nad indijskim nacionalizmom. Hinduizem ni zgolj religija, temveč je družbena kategorija in kot taka močno vpliva na politično dogajanje in razmere v indijski družbi.

Hipotezo bom preverjala tako, da bom pregledala državno ureditev Indije, pregledala volilno strukturo in programe političnih strank kot glavnih akterjev demokratične, parlamentarne države, ter v sklepnem poglavju poiskala skupne smernice hipotetičnim izhodiščem.

Hipotezo bom preverjala predvsem v zadnjih dveh poglavjih, ko bom spregovorila o političnem in religijskem nacionalizmu ter strankarski ideološki usmerjenosti v zadnjih dveh volilnih obdobjih. V povezavi s tem sem razdelala nacionalno tematiko Hinduraštre z ideološkimi elementi Hindutve - močnega hindujskega nacionalizma, nasprotnika sekularne države in celo »nasprotnika hinduizma«, ki je dolgo veljal za ideološki program hindujskih ekstremističnih organizacij in religijsko usmerjenih političnih strank.

Skozi celotno diplomsko delo bosta tezi pripomogli k razumevanju in opredelitvi hipoteze.

1.4. Uporabljena metodologija

Pri pisanju o politizaciji religije sem se v glavnem osredotočila na zbiranje, analizo in interpretacijo sekundarnih virov. V diplomskem delu sem uporabila deskriptivno metodo, ko sem opisovala samo strukturo političnega sistema, ustavnopravni okvir in zgodovinskorazvojno metodo pri razdelitvi hinduizma.

Pri razčlenitvi problema, ki se pojavlja v Indiji v zvezi s politiziranim načinom gledanja na religijo, pa mi je pomagalo tudi moje trikratno potovanje po Indijski podcelini. Tako sem s spremljanjem indijskih medijskih vsebin (časopisni članki, televizijske in radijske novice) lahko sledila aktualni problematiki, ki se uvršča visoko na dnevni red. Pomagali so mi tudi prebivalci različnih zveznih držav Indije, ki so mi s svojimi mnenji pomagali dobiti jasnejšo sliko o dejanskem stanju in možnimi razpleti v zvezi s kastnim sistemom in razhajnji med različnimi religijami v Indiji. Potovala sem

po zahodni indijski obali. Obiskala sem osem zveznih držav (Kerala, Goa, Karnataka, Maharaštra, Gudžarat, Radžastan, Uthar Pradeš, Himačal Pradeš, Delhi), ki veljajo za najrazvitejše predele Indije. Bila sem tudi v ašramu, v enem najsvetejših krajev – Rišikešu, se pogovarjala s tamkajšnim gurujem predstavnikom Šri Višvagurudži Maharadž ašrama o vključevanju hinduizma v indijsko politiko. Pri tem sem uporabila tudi metodo opazovanja z udeležbo. Naslednja uporabljena metoda je študija primera indijske države o problematiki odnosa med religijo in politiko.

2. RELIGIJA IN POLITIKA

Religije nam pripovedujejo o nastanku sveta in opisujejo vzorce delovanja, ki naj bi bili v skladu s kozmičnim redom. Teološke in filozofske razlage nam pojasnjujejo razumsko izdelane mitološke prezentacije realnosti in sodobnih dogodkov. Religije določajo sebi primerne vzorce delovanja in obnašanja. Z njimi pojasnjujejo realnost in legitimirajo dejanja in obnašanja, ki so v skladu z religioznimi zahtevami. Politika je med najpomembnejšimi dejavnostmi, katerim religija daje legitimnost. Že v daljni preteklosti zasledimo močno povezanost sakralne in profane oblasti. Religija je legitimizirala politični red tako, da ga je povezovala s kozmičnim redom, ki ima izvor v svetem. Zgodovinski razvoj odnosa religije in politike se je oblikovali v odnose diferenciacije in konflikta ter hkrati legitimacije. V sodobnem času se politika in religija lahko tudi dopolnjujeta, čeprav sta diferenciacija in konflikt med politično in religiozno močjo vse pogostejša pojava (Lovin 1998: 521). Religija kot verovanje v nadnaravno postane moteči člen industrializiranih, racionaliziranih družb. Njena vloga naj bi bila vedno bolj irelevantna, predvsem zaradi določitve, da je zavajajoča, neracionalna in predvsem nedokazljiva.

Religija se kot družbeni fenomen odraža znotraj družbenih kolektivitet, čigar člani uživajo skupno identiteto, regularne vzorce družbene interakcije oziroma podobna pričakovanja (skupinske norme) glede verskega prepričanja in obnašanja. Zaradi skupne zgodovine in podobnih skupnih izkušenj gledajo člani verskih skupnosti na družbene in politične interakcije na kolektiven in ne individualističen način. Takšen pristop obravnava religijo znotraj širšega družbenega konteksta. Politično razmišljanje in obnašanje članov verskih skupnosti ne izhaja nujno iz njihovih specifičnih religioznih doživljanj, prepričanj in praks. Religijske doktrine niso neposredno povezane s političnim obnašanjem. Uporabljajo se kot sredstvo za vplivanje na politično obnašanje in delovanje. Verske skupine lahko s svojimi načeli vplivajo celo na končne rezultate političnega delovanja, tudi na sam izid volitev (Leege, Kellstedt: 33).

Demokratske liberalne prvine so zahtevale jasno razmejitev med zasebno in javno sfero družbenega življenja. Religijo se obravnava kot individualno iskanje smisla, ki po slednji razmejitvi pade v sfero zasebnega življenja. Religiozna prepričanja in vrednote so sicer z moralnega stališča nujne za obstoj družbe, ne usmerjajo pa več vseh vidikov družbenega življenja. Tako se religija, s stališča političnih znanosti, uvršča v civilno in ne več v politično družbo (Haralambos, Holborn 1995: 539).

2.1. Teorije o odnosih med religijo in politiko

Pregled socioloških teoretičnih okvirjev o spreminjajočih se odnosih med religijo in politiko nam bo pomagal razumeti pomen in politično vlogo religije pri transformaciji družbenega sistema skozi zgodovino. Teoretični okvirji določajo religiji mesto v zgodovini politične miselnosti. Teoretične predpostavke zgodnjih teoretikov nam ponujajo razlage o obnašanju religij v novonastajajoči družbeni ureditvi in političnem prostoru. Na podlagi slednjega pa lahko določimo razvoj politično-religiozne miselnosti in jo uporabimo za sodobne raziskave o odnosih med religijo in politiko.

2.1.1. Funkcionalizem

Funkcionalistični pristop temelji na predpostavki o legitimizacijski vlogi religije v političnih sistemih, ki temelji na funkcionalistični družbeni vlogi religije. Zagovorniki funkcionalizma so mnenja, da imajo religije moč spodbuditi obnašanje in zahteve obstoječega političnega reda. Nov politični red zahteva novo religijo in vsak politični sistem bo eventualno zahteval afirmacijo religije ter njenih osnovnih prepričanj in zahtev. Religijski pojavi so posamezniku nadrejeni in narekujejo njegovo vedenje.

Funkcionalizem je v večini osnovnih različic spiritualistična teorija, ki pripisuje prednost duhovni plati družbenega življenja v nasprotju z družbeno organizacijo, institucijami in prisilo¹.

Funkcionalistično razumevanje religije se je eksplicitno pojavilo v modernem obdobju s Hobbovo absolutno avtoriteto vladarja nad religioznimi rituali in doktrinami, Rousseaujevo civilno religijo, ki bo poskrbela za individualno svobodo in družbeno solidarnost ter Comtovim pozitivizmom – humanistično religijo določeno z devetimi »družbenimi zakramenti«. Za kasnejše družboslovce, kot so Emil Durkheim, Talcott Parsons in Robert Bellah, religija prispeva k funkcioniranju družbe kot celote. Religija je neizogibna pri ohranjanju stabilnega družbenega sistema, je odločilen mehanizem zagotavljanja kohezije družbe na najzanesljivejši način. Skozi zgodovino je religija izgubila določeno stopnjo avtoritete, vendar je še vedno ostala center vdanosti, žrtvovanja in občudovanja, ki ohranja moralno enotnost pri ljudeh. Religija ponuja

¹ http://www.svarog.org/sociologija/sociologija_religije/funkcionalizem.php (3.2.2004)

politično pomemben sistem prepričanj, s svojo funkcijo združevanja, navdihovanja, samokritike, obnovitve in prilagoditve (Lovin 1998: 523).

O pojmu civilna religija lahko govorimo takrat, kadar religija funkcionira kot državna ideologija (in kot verska institucija »država«), ki državljane obravnava kot vernike (in obratno: državljani imajo do državne ideologije religiozen odnos). (Smrke 1996: 8)

2.1.2. Diferenciacijske teorije

Določene funkcionalistične interpretacije religije so pri pojasnjevanju ločenosti religije in družbenih pojavov dostikrat neprecizne. Funkcionalistične teorije na simbolični način pojasnjujejo nastanek političnih ideologij, s poudarjanjem analogij med družbenimi pojavi in tradicionalnimi religijami. Pri tem pa pozabljajo na diferenciacijo, ki prav tako obstaja med religijo in politiko. Diferencialne teorije v religiji vidijo tudi negativno funkcijo, ko se uporablja religijo kot legitimacijsko silo kulturne hegemonije ene skupnosti nad drugo. Religija je lahko gonilna sila pri politični in kulturni transformaciji (v primeru krščanskih misionarjev v Aziji – pospeševanje modernizacije in socialne oskrbe tamkajšnjega prebivalstva). Hkrati pa je religija lahko tudi konzervativna sila, ki ovira moderni, ekonomski in politični razvoj. Dejstvo pa je, da religija, ki se uveljavi v družbi kot podpornica določenega političnega sistema oblasti, vzpostavi neodvisen center moči – moralno ali religiozno avtoriteto, s katero vpliva na politične odločitve. To pa pogosto privede do konflikta med religiozno in politično močjo ter do razcepa med religijo in politiko. Ko je enkrat dosežen odnos diferenciacije, se ta odraža tudi takrat, ko se ponovno vzpostavijo odnosi kooperacije in tesne povezanosti med religiozno in politično močjo (Lovin 1998: 524).

2.1.3. Sekularizacijske teorije

Sekularizacijske teorije se ukvarjajo predvsem z določanjem nekaterih splošnih vzorcev v zgodovinskem razvoju, ki povezujejo usodo vseh religij, delujočih znotraj raznolikih kulturnih kontekstov. Med zagovornike teh teorij se uvrščajo: Hume z razlago prehoda od politeizma k monoteizmu, James Frazer in Edward Taylor, ki sta odtujitev od primitivnega religioznega gledanja na svet in verovanja v primitivni magični sistem ter vraževernosti, pojasnila z novimi racionalnimi in znanstvenimi razlagami. Maxa Webra

prav tako lahko štejemo med zagovornike racionaliziranega gledanja na religijo, ki pa ne vodi nujno v izginjanje religije iz družbenega življenja. Proces sekularizacije vidi kot posledico specifične religiozne racionalizacije, specifičnega načina in interpretacije krščanske vere. Etika religije se inkorporira v svetovni red (*saeculum*), medtem ko religiozna prepričanja, institucije in avtoritete postanejo za družbo irelevantne. Izgubijo moč vplivanja na razvoj dogodkov in ne rabijo več novim zahtevam ekonomske racionalnosti. Kasnejše sekularizacijske teorije so nekoliko omilile Webrovo teorijo o ekonomskem determinizmu. Še vedno pa so poudarjale zahteve po racionalizaciji mišljenja na vseh področjih družbenega življenja. Religiozne ideje postanejo uporabne le, v kolikor prispevajo k modernemu racionalnemu gledanju na svet. Religiozne tradicije morajo opustiti poudarjanje zgodovinske veličastnosti in mitske prezentacije resnice, da bi lahko oblikovale racionalno etiko in s tem rabile našemu razumevanju človeških ciljev in spoštovanju človeške dostojanstvenosti (Lovin 1998: 525).

Nemiri v Ajodji leta 1991 so bili posledica sporov med hindujci in muslimani, na podlagi zagovarjanja zgodovinske veličastnosti hindujske vere. Na mestu, kjer je leta 1991 še stala mošeja, naj bi se rodil bog Rama, ki je kar naenkrat dobil večjo veljavo kot jo dejansko uživa med prebivalci – hindujci (glede na številčnost bogov). V preteklosti je religija posegala na področje umetnosti, izobraževanja in ekonomije, danes pa postajajo ta področja bolj specializirana in profesionalizirana ter neodvisna od religije.

2.2. Tipologije politično-religijske interakcije

Opredelitev civilne religije in sekularizacije nam je lahko v veliko pomoč pri razumevanju interakcije med religijo in politiko v modernih državah, na katere je vplival zgodovinski razvoj krščanstva. Vsak posamezni model razlage pa je nepopoln in nezadosten pri razlagi interakcije med religijo in politiko v širšem, globalnem obsegu, z vključevanjem ostalih večjih in »univerzalnih« religij sveta, kamor se uvršča med drugimi tudi hinduizem.

Enotna razlaga vzrokov obstoja religije v družbi in njenega vpliva na politiko je skorajda nemogoča, saj so se, ne glede na ugotovitve sekularizacije, religiozne ideje ohranile do danes in še vedno prispevajo k splošnemu družbenemu diskurzu. Etika in morala, splošno sprejete obveznosti in dolžnosti do družine, prijateljev, znancev, pa tudi pridobitev materialnih dobrin in njihova uporaba so pogojeni z religioznimi idejami. Na

tak način legitimirajo družbeno pogojena dejanja, omejujejo družbeno moč in s tem vplivajo na spremembe v odnosih produktivne racionalnosti in na politične možnosti. Zagovorniki religioznih idej se danes srečujejo z okoliščinami materializiranega sveta in s političnimi opozicijami, vendar niso izgubili svoje vloge pri političnem udejstvovanju in odločanju. Gre za dve obliki prilagoditve: religiozne ideje se preoblikujejo tako, da ustrezajo novim pogojem in okoliščinam, ali pa se tvorijo nove, alternativne oblike skupnosti, ki še vedno ohranjajo tradicionalne vrednote in prepričanja. Specifične norme, ki so pomembne karakteristike novega družbenega konteksta oziroma obstoječe skupine, se postavljajo nasproti funkcionalnemu družbenemu konsezu in dajejo politično - religioznim idejam nove možnosti. Raznolikost interakcij med religijo in politiko ter njihovo organizirano razumevanje lahko strnemo v pet osnovnih tipov religij, ki ponujajo neke splošne smernice prepletanja religije in politike v širšem družbenem in kulturnem kontekstu. Potrebno pa je omeniti, da so meje prehoda iz enega v drugi tip religije nejasne (Lovin 1998: 526-527).

2.2.1. Lovinova tipologija religij

Sakralizirane religije vzpostavljajo preproste odnose legitimnosti in so v podporo družbenemu redu. Verska in politična avtoriteta se ne razlikujeta med seboj. Takšne religije naj bi obstajale ob samih začetkih nastajanja nacionalne in etnične države. Določale so občutek skupne pripadnosti za svoje pripadnike (državljan je vernik). Tradicionalna oblika hinduizma je, navkljub zgodovinskemu spreminjanju, povezana s političnim delovanjem v Indiji (Lovin 1998: 528). Verska identiteta postane značilnost etnične oziroma nacionalne identitete, voditeljem pa se determinirajo nekatere sakralne karakteristike.

Diferenciacijske religije priznavajo razločevanje med religijo in ostalimi sferami družbenega življenja. Religija se ne vmešava v vladne, ekonomske, družinske in izobraževalne zadeve. Kjer je stopnja diferenciacije med religijo, zakonsko osnovo in etiko visoka, je težko določiti, katera normativna določila in vrednostne sodbe izhajajo iz same narave religioznih tradicij in prepričanj (Lovin 1998: 529).

Sektarianske religije se ne strinjajo z idejami dominantne religije. Njihove ideje in vrednote so v nasprotju z idejami državnega aparata. Ponavadi se ne udeležujejo v

politiki in stremijo k ekonomski samozadostnosti. Prevzamejo oblike majhnih skupnosti, ki živijo v skladu s svojimi pravili, pri tem pa ponavadi ne ogrožajo obstoječih norm in vrednot (Lovin 1998: 529).

Fundamentalistične religije se pojavijo takrat, ko identitetne norme in vedenjske karakteristike sakralizirane religije niso v skladu z njihovim družbenim kontekstom. Nova družbena zavest, ki je pod vplivom zunanjim dejavnikov (industrializiranega, urbanega okolja) izvaja »pritisk« na religiozne skupnosti z ekonomskimi iniciativami. Tradicionalni religiozni vzorci v novem družbenem kontekstu izgubijo moč vplivanja. Pomembnejša postaja sistematizacija verskih prepričanj in etike. Pojavijo se nove družbene zahteve po prilagodljivosti in uvedbi enakih, splošnih normativnih standardov za vse člane družbe. Sodobni islamski fundamentalizem predstavlja paradigmo politični realizaciji novo postavljenih zahtev. Hindujski tradicionalisti, fundamentalisti, prav tako zavračajo uvajanje modernih in tujih inovacij (Lovin 1998: 530).

Individualistične religije obstajajo predvsem v modernih liberalnih družbah. Značilen je verski pluralizem. Medtem ko sekularne religije vidijo grožnjo obstoja lastnega religioznega življenja v religiozni in moralno nevtralni moderni sekularni državi, pa individualistične religije v njej najdejo prostor za svobodno izbiro religioznih praks. Verske institucije so tu irelevantne, saj ne gre za širjenje religioznih idej in ne za nasprotovanje avtoritativnim doktrinom in praksam. S tega stališča so individualistične religije politično pomembne zgolj takrat, ko gre za vprašanja verske svobode in norm individualnega izbiranja (Lovin 1998: 530).

Religije nam v vsakem od teh petih tipov ponujajo strnjen sistem pojasnil in orientacij, o mestu, ki ga določena religija zavzema v demokratični politični ureditvi. Religije pomagajo razumeti edino pravo (ultimate reality) realnost v kateri živimo in delujemo. Religije, ki vplivajo na določene politične odločitve oziroma jih podpirajo, so pri svojem delu omejene, saj religiozne ideje ne zadovoljujejo zgolj družbenih funkcij pri razlagi realnosti. Določene religiozne tradicije se lahko neposredno identificirajo z enim izmed petih tipov religij oziroma z vsakim od njih v različnem zgodovinskem obdobju. Religije (sakralizirane, diferenciacijske, sektarianske, fundamentalistične in individualistične) ponujajo razumljive razlage in orientacije za razumevanje posameznikovega položaja v političnem redu, kot delu končne realnosti (»ultimate reality«), kjer živijo in delujejo. Religiozne tradicije nimajo zgolj družbene funkcije,

temveč določajo natančne ideje o realnosti. Zato so oblike, ki jih prevzemajo in politike, ki jih podpirajo, omejene. Določene tradicije se na tak način lahko tesno identificirajo z določeno religiozno obliko. Nekatere religiozne tradicije imajo za sabo dolgo zgodovinsko tradicijo, srečujejo se z različnimi kulturami in posledično prevzemajo vsakega izmed karakterističnih tipov (Lovin 1998: 531).

Razumevanje političnih dimenzij religioznih tradicij se začne z razumevanjem afinitet med njenimi osnovnimi orientacijami do življenja in sveta. To se odraža tudi s tipom odnosov med religijo in politiko in z identificiranjem načinov povezovanja religije z družbenim redom in politično močjo, ki so najbližje konceptu ultimativnega reda in moči, ki ga določena oblika religiozne tradicije zagovarja.

2.2.2. Demerathova klasifikacija držav

Pri odkrivanju glavnih krivcev za nasilje, nerazumevanje in ogroženost na svetu je Demerath začel proučevati današnje odnose med religijo, politiko in državo, v približno 15-ih državah sveta. Študija je vključevala države kot so Guatemala, Brazilija v Latinski Ameriki, Severna Irska, Poljska in Švedska v Evropi, Izrael, Turčija na Bližnjem Vzhodu, Pakistan, Indija, Indonezija in Tajsko v Južni Aziji ter Kitajska in Japonska na Daljnem Vzhodu. Združene države Amerike, od koder avtor prihaja, so uporabili kot primerjalno izhodišče. Projekt vključuje proučevanje različnih oblik religij: krščanstvo, islam, hinduizem in budizem ter med drugimi tudi politične sisteme: od dinamične demokracije do strogih enopartijskih sistemov.

Demerath se je osredotočil predvsem na odnose med religijo in politiko na eni strani in religijo in državo na drugi strani. Nemalo politikov v svojih kampanjah uporablja lokalno religijsko tematiko in simbole za vir legitimitete, kar avtor imenuje »kulturna moč«. Prav tako si državne ustanove ničkolikokrat izposojajo religijo za dosego svojih ciljev. Medtem ko je religija pogosto zaveznik pri doseganju moči, pa lahko rečemo, da ko religija doseže dejansko moč, postane moteč dejavnik pri različnih procesih državne administracije.

Demerath je prišel do zaključka, da medtem ko nekatere države formalno, legalno ločujejo cerkev in politiko, kot je to v primeru ZDA, je neformalno, de facto ločevanje skorajda najbolj pogosto. Najbolj vidne izjeme tukaj niso »religiozne države« temveč boljše »državne religije«, v katerih vlada skuša kontrolirati religijo. (Pogosto države podpirajo religijo z namenom ohraniti neodvisno bazo moči.)

Pri osnovnem razločevanju med religijskim in sekularnim ter politiko in državo, lahko izpostavimo štiri tipe situacij:

- religijska politika in religijska država;
- sekularna politika in sekularna država;
- sekularna politika in religijska država;
- religijska politika in sekularna država.

V moji diplomski nalogi se bom osredotočila samo na situacijo, v kateri se je znašla Indija. Po zgornji razdelitvi se uvršča med sekularne države z religijsko politiko.

Logika sekularne, nevtralne države pri izvajanju religijske politike je, da se religija in politika med seboj dopolnjujeta in omejujeta. Omejitve pri uporabi religije v politiki niso potrebne, v kolikor obstaja stroga prepoved vključevanja religije v vladno področje. Religijske politične stranke so popolnoma legitimne, dokler se vladni uradi in administracija ne vmešavajo in opravljajo zgolj svoje dolžnosti. Ohraniti morajo formalno in funkcionalno nevtralnost, ne samo v pluralističnem okviru med religijami, ampak tudi v širšem smislu, med religijo na eni strani in sekularizmom na drugi strani. Taka država naj bi zagotavljala enakopravnost in vitalno politiko. V to vrsto držav spadajo tudi Indija in ZDA. Po svojih ustavah predstavljata eno največjih (Indija) in najstarejših (ZDA) demokracij na svetu. Ko je Indija leta 1947 postala neodvisna, je potrebovala še dodatna tri leta, da je dobila ustavo. Indijska ustava je nastala po zgledu številnih modelov Zahoda. Indijska oblika vladavine je žela uspeh, legitimnost in stabilnost skoraj 30 let, vendar pa so se po letu 1980 začele pojavljati prve večje težave.

Vse več pritožb na indijski model sekularne države prihaja s strani indijskih intelektualcev. Pritožujejo se, da se je Indija želela prehitro vključiti v zahodnjaški način sekularne oblike države in ga ni v celoti prilagodila vzhodnjaškemu načinu življenja in njegovi kulturi. T.N. Madan in Ashish Nandy ugotavljata, da je Indija v osnovi še vedno nesekularna država. To se je pokazalo predvsem skozi regionalno politiko, ki ne obvlada več številnih izgedov, ki se pojavljajo vse pogostje. Razlog pa tiči predvsem v religijskem političnem sistemu, kjer si nasprotujeta dve politični stranki, ki sta versko usmerjeni: Bharatiya Janata Party (BJP²) in Muslim League (Zveza muslimanov). Oblikujejo se mnenja, da Indija ni zgolj religiozna država temveč hindujska družba, ki

² Vse kratice političnih strank sem zaradi lažje preglednosti predstavila v Tabeli 3, v prilogi, kjer sem navedla stranke zastopane v spodnjem domu parlamenta.

jo lahko vodi le hindujska vlada. Hinduizem se uporablja kot vladna kontrola, pri čemer pozabljajo na njegovo osnovno načelo o zgodovinski toleranci do manjšinjskih religij³.

2.3. Identitetni boji in politična ideologija

Taylorjeva teza je, »da moramo vpletenost religije v nasilje našega stoletja v veliki meri razumeti kot posledico sporov, ki bi jih lahko poimenovali identitetne boje« (Taylor 2000: 2). Religija pravzaprav ni tista, iz katere nasilje izvira, temveč je vpletena po zaslugi povsem drugega mehanizma, ki pa je sam po sebi nereligiozne narave (Taylor 2000:1).

Poleg religije so tu še jezikovne, rodovne, kulturne razlike, ki ločijo različne identitete med seboj in s tem povzročajo boj za prevlado ene nad drugo. Religija v sodobnih identitetnih bojih nastopa bolj kot zgodovinska tradicija (tradicionalni verski kraji rabijo kot pomembni zaznamki teritorija) nekega naroda, kar pa vsekakor ni njen prvotni, izvorni namen.

Danes legitimacija demokratične države ne sloni več na verski, temveč na narodovi suverenosti, ki izhaja iz dejstva, da demokratična država potrebuje nekakšno kolektivno identiteto, ki je skupna vsem državljanom. Kolektivna identiteta je dosežena, ko posamezniki v družbi odobrijo neke vrste sopripadnost⁴.

»Če neki demokraciji ne uspe doseči potrebne identifikacije, je njen obstoj ogrožen« (Taylor 2000: 5). Tako se nezadovoljne narodove manjšine pogosto ne morejo identificirati s kolektivno instanco. Ne dobijo občutka sopripadnosti. Zato se oblikujejo skupine pritiska, ki stremijo za svojimi cilji in vrednotami ter delujejo na politični ravni (ker gre za skupno dobro neke določene skupine ljudi).

V 19. stoletju dobijo kolektivne identitete nacionalistične razsežnosti. Pojavi se želja po narodovi suverenosti, temelječi na »republikanski svobodi« (Taylor 2000: 5). Enotna kultura, zgodovina ali jezik so bile takrat odločilne karakteristike suverenega naroda in s tem kolektivnega subjekta. V večnarodnih demokratičnih državah se je ponekod izoblikoval fanatični nacionalizem. Na podlagi poudarjanja razlik med narodi pride do nacionalističnih teženj.

³ <http://www.crosscurrents.org/Demerath.html> (19.8.2003)

⁴ Sopripadnost lahko razumemo kot "učinkujočo kolektivno instanco" (Taylor 2000: 4), ki soudeležencem zagotavlja nekakšno svobodo.

Danes pa lastne identitete ne opredeljujeta le skupni zakon in republikanska svoboda, temveč tudi kulturne značilnosti. Nacionalna država ne ščiti in neudejanja le posameznikove svobode, temveč poleg tega zagotavlja tudi izražanje skupne kulture. Ko drugačnost ogroža prevladujočo politično identiteto, pride do sporov znotraj družbe. »Ta ogroženost temelji na dejstvu, da je narodova suverenost osrednji legitimacijski pojem našega časa« (Taylor 2000: 8). Za hierarhične odnose ni več prostora v moderni demokratični državi. Paradoksalno pa je mogulski imperij pod Akbarjem izpričeval veliko mero multikulturne strpnosti.

»Dvajseto stoletje je stoletje etničnih čiščenj« (Taylor 2000: 8). V sodobnih demokracijah se pojavljajo nova sporna vprašanja o politični identiteti države in imajo za posledico napete odnose in razhajanja med različnimi skupinami. Za Indijo niso toliko sporni sami odnosi med kastami. Potreba po narodovi samozadostnosti, temelječi na kolektivni skupnosti, ki jo potemtakem izraža hinduistična nacionalna pripadnost, je privedla do nasprotovanja majšinskih verskih skupnosti. Indijski muslimani se ne istovetijo z državo, ki jo opredeljuje hindutva⁵.

»Nacionalizem je moderen, saj gre za tipično reakcijo na vse bolj ogrožujoči val modernizacije« (Taylor 2000: 9). Prav z uvajanjem modernizacije v novo nastalih državah tretjega sveta (kamor se uvršča med drugimi tudi Indija) določajo identiteto močne svetovne velesile. Tako sta Indiji ostajali dve možnosti: ali se istovetiti z zahodnim svetom ali pa preživeti neodvisno od njih in se opirati na stare tradicionalne vrednote, kar je danes skorajda nujno destruktivno za nek narod. Za Indijo bo boljše, da oblikuje svojo identiteto v medsebojnem razmerju z Zahodom, v obliki priznanja. Moderna strategija identitete je paradigmatična, saj model nacionalnih sporov prenaša med drugimi tudi na spore med kulturnimi in etničnimi manjšinami.

Moderni identitetni boji izhajajo iz moderne države. Nanašajo se na določitev politične identitete, katere gonilna sila je med drugim tudi zahteva po državni samostojnosti. Gre predvsem za določitev občutka pripadnosti nekemu narodu ali državi na podlagi religije, kulture, jezika in zgodovinskih okoliščin.

V Indiji se je v proces kontroverznega ponovnega opredeljevanja identitete sedaj vpletla še religija. Zdi se na primer, da je današnji hinduizem zbiralnik nadvse šovinističnega političnega gibanja. V Indiji je na oblasti stranka BJP in z njeno krovno

⁵ Ideologija hindutve si prizadeva, da bi ustvarila hindujsko narodnost, ki bi temeljila na skupnem ozemlju, izvoru in kulturi.

organizacijo Raštrija Svajamsevak Sangh (Narodna zveza prostovoljcev – v nadaljevanju RSS) daje zgled takšnemu gibanju. Kot dokaz o nereligioznih mehanizmih za povzročanje »verskega« nasilja Taylor pravi, da »Gandhiju morilci niso nikakor očitali njegovega čaščenja boga, temveč vračilo pakistanskega deleža indijskih rezerv in upor proti militarizmu«. (Taylor 2000: 2)

Tako nekateri propagirajo »reformirane« različice neke verske tradicije kot sredstvo za prevzemanje pozitivnih vidikov modernega načina življenja, spet drugi pa zahtevajo radikalen povratak k izvorom. Takšni gibanji, kot sta Višva Hindu Parisad (Svetovni hindujski svet – v nadaljevanju VHS) in RSS v Indiji lahko označimo kot poizkus, da bi tradicionalno veroizpoved vključili tudi v spremenjene okoliščine. Reinterpretirana religija tako nujno potrebuje politično moč, državne organizme, gospodarsko in vojaško učinkovitost in se na tak način vmeša v identitetne boje. Posledica je premik in iztirjenje iz kroga religiozne tradicije. Religija izgubi svojo aktualno legitimnost. Narod si pod pretvezo religije zastavlja cilje, ki so kontradiktorni religioznim vrednotam in prepričanjem. Vladajoči narod z uporabo orožja za množično uničevanje (jedrsko orožje) dokazuje svojo moč in je s tem popolnoma v nasprotju s temeljnimi hindujskimi idejami o nenasilnosti in strpnosti. Gandhi, ki so ga duhovni predhodniki sedanje vlade v Delhiju brutalno odstranili, je živ primer zlorabe religije za dosego politične moči (Taylor 2000: 10-12).

2.4. Indijska interperetacija odnosa med religijo in politiko

Sarvepalli Radharišnan (1888-1975) pripada skupini pomembnih indijskih mislecev in aktivistov indijskega Nacionalnega gibanja. Kasneje se je uveljavil s svojimi filozofskimi razpravami in akademskim delom. Leta 1952 je bil izvoljen za podpredsednika države in je predsednikoval zgornjemu domu parlamenta. Leta 1962 pa je postal predsednik države. Politično življenje je zaključil leta 1967 in začel novo obdobje svojega življenja ob meditaciji in spiritualnem učenju kot pravi Sanjasin. Večino svojega življenja se je ukvarjal s filozofskim razmišljanjem, kjer je imela religija velik pomen. Zelo dobro je bil seznanjen tudi s političnim življenjem v času osvoboditve Indije, z gandhizmom in Nehrujevo teorijo sekularne države. To pa je tisto, kar me je vzpodbudilo, da v to poglavje vključim nekaj njegovih razmišljanj o politiki in religiji.

Radhakrišnan je med drugim preučeval verstva sveta. Po njegovem mnenju imajo vsi verniki tega sveta en poglavitni cilj – realizacijo resnice, ki naj bi bila univerzalna, kot to zagovarja hinduizem v svojih starodavnih zapisih. Zato meni, da se morata politika in religija dopolnjevati in prepletati. Religija in sekularizem nista antagonista, temveč sovpadata. Prav tako namen politike ni ohranjanje moči, ampak je znanost, katere cilj je delovati za kar najvišje število posameznikov, najboljše dobro (B.S. Tyagi 2001: 36).

Radhakrišnan pravi, da politika potrebuje religijo, da združi ljudi z enakimi cilji in jih spodbuja k izboljševanju življenjskih pogojev. Politika je povezujoča sila, katere namen je harmonizirati ljudi različnih religij in veroizpovedi (B S Tyagi 2001: 40).

Radhakrišnan torej pojmuje politiko s stališča morale. Hinduizem, kot ga pojmuje Neovedanta, se nanaša predvsem na transcendentalno mišljenje in temelji na univerzalizmu. Prav to je za Radhakrišnana poglavitna prvina hinduizma, ki ga uvršča med univerzalne religije in s tem dovoljuje politiki, da je prežeta z njegovimi idejami in ideali. Glede na sodobne razmere parlamentarne demokratične ureditve je Radhakrišnan mnenja, da politični akterji premalo upoštevajo načelo tolerance in plemenitosti. Delujejo le v lastno dobro in na škodo celotnega naroda. Dokaz je nesposobnost političnih akterjev za vzpostavitev koalicijske vlade, ki bi dajala možnosti zadovoljevanja različnih in raznolikih potreb posameznikov. Politične osebnosti prevečkrat poudarjajo lastne sposobnosti in zadovoljujejo le specifične potrebe določene skupnosti (regionalni interesi, interesi posameznih skupnosti...).

O sekularizmu: Obstajajo tri oblike sekularizma. Antireligijska različica (zagovorniki znanstvenega in materialnega napredka, brez »božje« pomoči. Sekularna država temelji na ne-diskriminaciji. Državljeni pa lahko celo nasprotujejo religiji). Druga oblika sekularizma odobrava religijo. Država uradno ne dovoljuje nasprotovanja religiji, religija je stvar osebne odločitve. Tretja različica je sekularizem, ki zagovarja osnovno povezanost vseh religij in versko svobodo. Temelji na spiritualnosti, kjer so vsi posamezniki »božji otroci«. Država tako podpira religijo, spoštuje vsa verstva in verjame v spravo vseh religij (B S Tyagi, 2001: 163 164). Zagovornik te različice je tudi Radhakrišnan. »Ko govorimo o sekularizmu – pomeni le, da se država ne identificira zgolj z eno od religij, temveč spoštuje vse religije in veroizpovedi« (B S Tyagi 2001: 167). Pri opredeljevanju sekularizma se je Radhakrišnan opiral na Gandhijevo teorijo ahimse.

3. POLITIZACIJA RELIGIJE

Politizacija religije pomeni uporabo religije v politične namene. Religija se vključuje v politiko na različne načine; preko političnih akterjev, aktualnih družbenih tem, ki so hkrati religijske (splav, odprava kastnega sistema v hinduizmu...). Religija se uporablja tudi za mobilizacijo volilcev na volitvah. Kadar se religija uporablja v politične namene, ima to dostikrat za posledico napete in toge situacije med verskimi skupnostmi, ne pa vedno.

Politični dejavniki so velikokrat tisti, ki vplivajo na medskupinske neredne v družbi. V Indiji se je to povečalo po osamosvojitvi, predvsem med močnima skupnostima (muslimani in hindujci) ter nemalokrat tudi med sikhi in hindujci.

Politični dejavniki, pri katerih igra pomembno vlogo religija, so lahko uničevalni za celotno družbo. S procesom politizacije religije, ki se nanaša na vstop religije v politiko, se je politična situacija v Indiji zelo zaostila. Oblikovanje političnih strank, s poudarkom na veri; najprej s strani muslimanov in kasneje, kot odgovor na to, še hindujcev, rabi kot vzrok za delitev družbe na različne skupnosti. V samih začetkih je šlo za ohranjanje njihove kulture. Dandanes pa opazimo, da obstajajo te politične – verske stranke predvsem z namenom prevlade in izražanja moči v državi. Delitev dežele na Pakistan in Indijo je bila ena izmed posledic takšnega razvoja. Med obema državama že od samih začetkov obstaja sovražen odnos. Pakistan je bil dodeljen muslimanom. Vendar pa se to odraža tudi v odnosih med muslimani in hindujci v Indiji.

Ko govorimo o politizaciji religije pa je nujno omeniti tudi naslednje procese, ki med seboj sovpadajo in so značilni za indijsko družbo:

- proces sekularizacije,
- proces regionalizma,
- delitev družbe na skupnosti – proces komunalizma,
- proces preoblikovanja nacionalne identitete in religijski fundamentalizem.

3.1. Sekularizacija

»**Sekularizacija** je proces, v katerem posvetni način življenja počasi prevladuje nad religijskim načinom življenja, hkrati pa to pomeni tudi slabljenje materialnega in družbeno-političnega položaja verskih akterjev in ustanov. Z ločitvijo sakralne in posvetne oblasti se delijo pristojnosti države in religije. Spremembe, do katerih pride

omenjeni proces, so pomembne tudi za samo religijo, saj se mora le-ta prilagajati novim družbenim razmeram. Vendar pa popolna ločitev teh dveh sfer družbenega življenja ni mogoča. Rečemo lahko tudi, da je sekularizacija posledica prehoda iz tradicionalne v moderno družbo; ta prehod pa je zaznamovan predvsem s hitrim uveljavljanjem znanosti in tehnike. V takšnih razmerah se je bistveno zmanjšala predvsem vloga verskih institucij, prišlo je do sprememb v odnosu do verske prakse, verskih dogem in vrednot. Zmanjšala pa se je tudi integracijska in legitimizacijska funkcija religije (Priatelj 2000:51).

Pa vendar nekateri avtorji trdijo (predvsem zagovorniki funkcionalizma), da s sekularizacijo lahko razumemo le spreminjanje vsebin in načinov religije, nikakor pa ne izginjanje družbenih funkcij religije. Sekularizacijsko dogajanje se v okviru moderne družbe pokaže le kot poseben vidik širšega procesa diferenciacije, avtomatizacije in dehierarizacije družbenih sfer. Pojavilo pa se je tudi razlikovanje med sekularizacijo in sekularizmom – to je ideologija, ki spreminja sekularizacijo iz hipoteze v normo, zahteva odpravo religioznega vpliva na družbeno življenje in praktični ateizem⁶.

Sekularizacija se lahko pojavlja na več nivojih ali ravneh:

1. družbeni nivo: religija je izgubila nadzor nad drugimi institucijami (znanost, izobraževanje, umetnost, ...);
2. raven zavesti: posamezniki vedno manj verujejo v religijske dogme, bog postaja vedno bolj neoseben in odmaknjen od njihovega sveta;
3. sekulariziranost neke verske institucije: znotraj verske skupnosti prihaja do sprememb (npr. demitologizacija).

Sekularizem zadeva politiko, ki se zavzema za prvo obliko sekularizacije. (Pavičević v Priatelj 2000: 51)

3.1.1. Separativni modeli:

Religija je družbena kategorija, ki obstaja že skozi celotno zgodovino človeštva. Kot družbeno-kulturno dinamiko je ni mogoče popolnoma izključiti iz družbe in prav tako ne iz politike. Po besedah Christopherja Dowsona, je religija »varuh tradicije, ohranjevalec moralnih zakonov in učitelj modrosti« (Banatwalla 1992: 2).

⁶ www.svarog.org/sociologija_religije/sekularizacija_v_modernih_druzbah.php (18.11.2004)

V odnosu med religijo in politiko v Indiji lahko najdemo tri teoretične modele sekularizma:

- marksistični model,
- zahodni model,
- indijski model.

Vsi trije koncepti o sekularizaciji se do neke mere strinjajo z nujnostjo obstoja religije v družbi. Prav tako v sami Indiji obstajajo različne verske skupnosti: hindujci, muslimani, sikhi, parsi, budisti in dve ideološki usmeritvi: tisti, ki se zavzemajo za sekularizacijo v njenem strogem pomenu in ostali, ki ne vidijo nujnosti pri izključitvi religije iz političnega življenja. Za Indijo kot celoto vseh teh skupnosti obstaja enotni okvir za odnos med religijo in politiko; in sicer je določen z ustavo suverene, socialistične, sekularne demokratične republike Indije (Banatwalla 1992: 2).

3.1.1.1 Marksistični model

Klasični marksistični model utemeljen na kontrareligioznosti in se zavzema za popolno opustitev religije. Materialna sredstva so zadostna za človeški obstoj in napredek. Religijo je treba izključiti ne samo iz javnega temveč tudi zasebnega življenja. Po Marxovih besedah:

»je religija vzdih podrejenega bitja, čustvo brezsrčnega sveta in duša brezdušnih okoliščin. Religija je opij za ljudstvo.«

(Haralambos, Holborn 1995: 458)

Marksistični sekularizem je primer ekstremistične ideologije, ki ni vzdržala niti v socialističnih državah. Pravi nivo sekularizma v socialističnih državah je pogojen z močno zgodovinsko tradicijo. Večje kot je pomanjkanje zgodovinske religijske tradicije, višja je stopnja sekularizma.

Klasični marksistični model je osnovan na popolnem zavračanju religije. Je proti religijsko usmerjen. Marksisti verjamejo, da religija povzroča nepravico, ovira ekonomijo in družbeni napredek ter zavlačuje človeškovo osebno rast. Poglavitna ideja marksistov je, da materialne dobrine same pripomorejo k rasti in razvoju človeka.

Marksistični sekularizem se ne opira zgolj na javno življenje človeka, temveč s svojimi idejami posega tudi v njegovo privatno življenje. Človekove navade in pobude

naj bi bile antireligiozne. Marksisti so skeptični do religije. Za Marxa je religija »zlobna goljufija«. Marksistični sekularizem je primer ekstremistične ideologije, ki ni vzdržala niti v socialističnih državah. Celó v socialističnih državah ne zaznavajo čiste oblike marksističnega sekularizma. Uporabljajo le določene ideje. Pravi nivo sekularizma v socialističnih državah je pogojen z močno zgodovinsko tradicijo. Kot sem že dejala, večje kot je pomanjkanje zgodovinske religijske tradicije, višja je stopnja sekularizma.

Zagovorniki marksizma ne zahtevajo, naj se ljudje odpovejo spiritualnemu življenju in religioznosti. Trdijo le, da religija kot taka ne pripomore k izboljšanju človekove eksistence: tu mislijo predvsem, da religija ne zadovoljuje osnovnih ekonomskih, socialnih in političnih vrednot, ki pa niso nujno sekularne narave (Banatwalla 1992:3).

Vendar pa je kritika marksističnih teženj posledica napačnega pojmovanja religije. Religija naj bi bila oviralni element pri transformaciji zgodovine. Gre za zgodovinsko zmoto, kjer ima religija zaviralno funkcijo oziroma zavzema status quo v razrednem boju. Dejansko pa je danes znano, da je religija družbena sila. V političnih situacijah jo izrabljajo kot dogmo in celo ideologijo (Banatwalla 1992: 4).

3.1.1.2. Indijski model

Indijski sekularisti zagovarjajo verski pluralizem in enako obravnavanje vseh religij s strani države. To pomeni, da nobena religija ne sme zavzemati prioritete položaja, ki bi privedel le do nemirov. Verski pluralizem izhaja iz hindujske ideologije in so ga zagovarjali trije največji indijski teoretiki: Vivekananda, Radhakrišnan in Gandhi. Je pomemben prispevek k razvoju teorije indijskega sekularizma. Religijsko-politična interakcija je sestavni del političnega okvirja, ki sloni na hindujskih idejah, pa vendar je odprta za vse. V Indiji ne moremo govoriti o strogem ločevanju med religijo in politiko. S političnega stališča v Indiji obstaja sekularizem, ki je po naravi religiozen. Prav to pa povzroča nasprotujoče si poglede na indijski sekularizem, ki je obravnavan v hindujskem kontekstu (Banatwalla 1995: 10).

Za Indijo lahko rečemo, da je sekularna država v smislu enakovredne obravnave vseh religij v državi. Poleg tega ustava zagotavlja tudi svobodo misli, zavesti in religije, kar je prav tako pomemben del koncepta sekularne države.

Odnos različnih verskih skupnosti do sekularizma v Indiji se odraža v naslednjih karakteristikah:

- zgodovinska opredeljenost verske skupnosti,
- strpen odnos med verskimi skupnostmi,
- organiziranost verske skupnosti,
- tradicija ločitve religije in politike.

Hinduizem podpira držo verske tolerance. Duh soobstojanja različnih religij in toleranca, ki sta značilnosti hinduizma že iz starodavnih časov, imata danes neko vzporednico v svobodnem čaščenju, ki je zagotovljeno tudi z indijsko ustavo. To je prisotno v tolikšni meri, da Indijci versko toleranco enačijo s sekularizmom.

Naj tu omenim še dve poglavitni religijski skupnosti – muslimane in sikhe – in njun prispevek k razumevanju sekularne države. Obe verski skupnosti vplivata na politično življenje v Indiji. Imata podoben pogled na odnos religije do politike. Zagovarjata trditev, da gre za dve sferi življenja, ki ne moreta biti ločeni. Osnovno prepričanje obeh religij je, da je potrebno vzpostaviti družbo, kjer ne sme biti neenakosti in nepravilnosti, tako v socialnem, religioznem in političnem pomenu. Zavzemata se za sekularizem, ki bo vključeval religijo kot sestavni del družbe. Pa vendar, ko so se pojavile politične zahteve tako muslimanske kot sikhovske skupnosti, je religija izgubila svoj prvotni pomen. Segla je na politično področje in si postavila politične cilje: želja po samoupravljanju in večjo ločenost od ostalih delov populacije v imenu religije.

Za Indijo je značilno, da sta v 20. stoletju religija in politika začeli neposredno vplivati ena na drugo. Pomembno mesto je zavzemalo tudi gibanje za neodvisnost Indije. Čeprav je bilo to gibanje uradno sekularno, je pridigalo nacionalistično lojalnost na način, ki je posnemal hindujsko predstavo o dharmični obveznosti, zavzemalo se je za vdanost »Materi Indiji« ter vključevalo nekatere značilnosti čaščenja hindujskih bogov. Gandhi je poskušal doseči nek kompromis med religijo in sekularnim krilom gibanja za neodvisnost, s čimer pa se nekateri indijski politični voditelji niso strinjali. Razhajanja med političnimi strankami in voditelji verskih skupnosti predstavljajo velik problem, pogosto pa privedejo do nasilnih konfrontacij in s tem tudi do izgube številnih življenj (Priatelj 2000: 53).

3.1.1.3 Zahodni model

Sekularizem na Zahodu odobrava obstoj religije, vendar pa poudarja nujno ločenost med Cerkvijo in državo. Besedo »sekularizem« naj bi uvedel George Jacob Holyoake

okoli leta 1850. Kocept Holyoakejevega sekularizma ne zavrača religije kot take. Njegov naslednik Joseph Bradlaugh pa je zavrnil obstoj religije na račun znanosti.

ZDA so tipični predstavniki zahodnega modela sekularizma. Sekularizem v ZDA interperetirajo na način, kjer Cerkev in država soobstojata v določeni družbi, vendar sta popolnoma ločeni ena od druge.

Takšen odnos določa prvi amandma Ustave ZDA:

»Kongres ne sme podati nobenega zakona, ki bi prepovedoval versko svobodo ali ustanavljanje religijske skupnosti«. (Banatwalla 1992: 6)

Konstitucionalna teorija ZDA gradi, po besedah predsednika Jeffersona, »zid ločevanja med Cerkvijo in državo« (Banatwalla 1992: 6). Vendar pa v politični praksi ZDA ta zid ni dovolj trden, saj religija še vedno vpliva na politično življenje.

Naj omenim nekaj primerov, ki kažejo na interaktiven odnos med politiko in religijo v ZDA:

- nekateri cerkveni prazniki so državni prazniki ali dela prosti dnevi (božič, nedelja...),
- nagovor duhovnikov v obeh domovih parlamenta,
- sodni procesi se začenjajo z molitvijo,
- napis na ameriškem dolarju, javnih dokumentih... (»In God we trust«) (Banatwalla 1992: 6).

Po političnih raziskavah leta 1988 so analitiki ugotovili medsebojno prepletenost religije in politike v naslednjih oblikah:

- politična artikulacija aktualnih religioznih vsebin (splav, verski pouk, neobdavčenje verskih skupnosti),
- eksploatacija religije za dosego politične moči (Regan prišel na oblast z močno podporo evangeličanskih fundamentalistov) in
- vključenost religije v politiko. (Banatwalla 1992: 7)

3.1.2. Kritika indijskega sekularizma

Do kršitev sekularizma v Indiji prihaja zaradi neuspeha koncepta asimilicaije verskih skupnosti, pluralizma različnih tradicij, ki je dal osnovo za razvoj različnih tipov nacionalizma, in tradicije povezanosti politike z religijo. Država bi morala ohranjati enako distanco do vseh religij in distanco do religije kot take. Vzdrževanje take distance ne pomeni, da gre za sovražen odnos do religije. Država, ki naj bi potegnila mejo med

religijo in sekularnim življenjem, mora biti pri tem zelo previdna, da ne bo posredno ali neposredno spodbudila fundamentalizma.

Indijska ustava določa sekularni značaj indijske države, vendar pa ne narekuje ločitve med državo in religijo. Celo nasprotno. Lahko rečemo, da država tradicionalno podpira religijo. Indija je sekularna država, ki pa ne deluje vedno po merilih sekularizma. Avtorji indijske ustave so se osredotočili predvsem na normativne abstrakcije v zvezi s sekularizmom. Gandhi in Nehru sta vsak na svoj način interpretirala pomen religije za državno sfero. Pri tem pa je njuna teorija sekularne države enaka. Gandhi je bil prepričan, da so vse religije resnične. Podpiral je politične ukrepe, osnovane na spoštovanju in enakopravnosti vseh religij. Slednje pa je ena od karakteristik hinduizma, hindujskih moralnih vrednot, kot je to tudi politika nenasilja. Nasprotno stališče je zavzemal Nehru. Zanj so vse religije neresnične. Podpiral je liberalni model demokratičnega sistema, ki tolerira vse religije in omogoča svobodno funkcioniranje. Tako naj bi priredil sekularno državo indijskim pogojem (Banatwalla 1992: 1).

Indijo bi lahko uvrstili med sekularne države, kjer je politika v tesni povezavi z religijo. Logična razlaga za tak odnos je v komplementarnosti države in politike ter seveda v medsebojnem omejevanju. Pri svobodnem vzpostavljanju religije v politiki mora država poskrbeti za strogo prepoved kakršnih koli religioznih praks znotraj države same. Politiki lahko na volitvah in pri voljenju ohranjajo in poudarjajo svoja verska načela. Državni uradniki in administracija pa imajo popolnoma drugačne dolžnosti. Ostati morajo formalno in funkcionalno nevtralni. Pri tem ne mislimo samo takrat, ko prihaja do prepиров znotraj različnih verskih skupnosti, temveč tudi takrat, ko gre za vprašljivost med verskim in sekularnim. Le na tak način se lahko zagotovi pravičnost in enakost do vseh članov družbe⁷.

Politično stanje v Indiji v zadnjih desetih letih nemalokrat kaže na neupoštevanja pravil sekularne države. Politiki se pretežno ukvarjajo z ohranjanjem enotnosti indijskega naroda in se pri tem sklicujejo na hindujski in ne indijski narod. Kršenje sekularne narave indijske države se kaže tudi v zakonodaji, ki določa neenake zakone za muslimane in hindujce, in celo več, posega v birokratske zadeve na področju zaposlovanja izvenkastnih. Izvenkastni imajo pravico do določenega števila mest v državni upravi.

⁷ <http://www.crosscurrents.org/Demerath.html> (19.8.2003)

3.2. Regionalizem

Nekatere skupine imajo željo po etnični ali regionalni ločitvi od ostalega dela populacije. Države so v Indiji nastajale predvsem zaradi drugačne jezikovne in kulturne sestave prebivalstva. Prva država, ki je nastala na podlagi jezikovnih razlik (med jezikom teleg in drugače govorečim centralnim delom Indije) je bila leta 1953 Andhra Pradeš, v južni Indiji. Stranka Kongresa je na začetku temu nasprotovala, ker se je bala, da bo to privedlo do popolne ločitve znotraj države in bodo potem posamezni deli zahtevali samostojnost. Leta 1956 se je začela načrtna delitev na države glede na različno jezikovno sestavo. Seveda pa vseh 35 enot ne temelji samo na različni jezikovni sestavi, ampak so tu še kulturne in predvsem močne religijske razlike, ki pa po ustavi ne morejo določiti meje med državami.

Pomembna karakteristika regionalizma v Indiji je zadovoljevanje političnih zahtev po vzpostavitvi vedno novih zveznih držav. Kjer so bili politični dejavniki močni, pa prihaja do zahtev po avtonomiji ali celo odcepitvi posamezne države.

3.2.1. Politično nestabilni regiji

3.2.1.1. Pandžab

Pandžab je pokrajina, ki je od leta 1947 razdeljena na dva dela: en del pripada Pakistanu, drugi Indiji. Sikhi imajo Pandžab za svojo domovino. Ob delitvi kolonialne Indije se je večina odločila, da bo živela v Indiji, želeli pa so si večjo regionalno in politično avtonomijo. Po podpori, ki so jo nudili Indiji v vojni s Pakistanom, so si priborili državo Pandžab, kjer predstavljajo večino. Južni del nekdanjega Pandžaba je zasedla hindujska večina. Med letoma 1983 in 1984 se je militaristična skupina sikhov zatekla v Golden Temple (eden najsvetejših sikhovskih templjev) v Amritsarju; njihov cilj je bila politična avtonomija sikhov. Vlada pod vodstvom Indire Gandhi je upor zatrla (nemiri, ki so sledili po vsej Indiji so terjali med sikhi 2700 življenj). Indiro je umoril njen telesni stražar, ki je bil sikh. Od leta 1981 do leta 2002 je zaradi religijskega političnega nasilja v Pandžabu umrlo 25000 ljudi. Danes je področje razdeljeno na dve zvezni državi: Pandžab (večino predstavljajo sikhi) in Harijano (hindujska večina). Meja je bila določena glede na jezika pandžabi in hindi, saj je določanje meja po verski pripadnosti po ustavi prepovedano (Pulsipher 2002: 394-430).

3.2.1.2. Kašmir

Državi Kašmir so vrsto let, pred osamosvojitvijo Indije, vladali muslimani. Leta 1947 je v Kašmirju vladal hindujski kralj, ki je hotel, da Kašmir ostane neodvisen. Leta 1948 je Pakistan napadel Kašmir. Kašmirci so volili na indijskih volitvah, rezultati so pokazali, da so se želeli priključiti Indiji. Pakistan je izvedel še eno neuspešno invazijo na Kašmir leta 1965. Državi prepuščata določitev meje OZN, med tem pa vsaka obvladuje svoj del pokrajine. Državljska vojna se še ni umirila. Precej Kašmircev podpira odcepitev Kašmira tako od Pakistana kot od Indije. Vojna je terjala več kot 20000 življenj (Pulsipher 2002: 430-452).

Družboslovci vidijo vzroke regionalnega nasilja v nezadostni vlogi sekularizma v indijski vladi. Vendar pri tem ne gre za povečanje vpliva na religijo, temveč za nevtralen odnos vlade do obstoječih religij in verskih skupin. Že v samih začetkih je indijska ustava vključevala kontroverzna verska določila (z zakonom dovoljene nekatere pravice muslimanom – npr. poligamija, hitri ločitveni postopki – muslimanski osebni zakon); liberalne verske reforme znotraj hinduizma (možnost svobodne izbire poklica, ne glede na kastno pripadnost in nenapisana pravila tradicije)⁸.

3.3. Proces »komunalizma«

»Komunalizem⁹« je oznaka za opis sistematično napačne uporabe pojma religija v južnoazijskem prostoru, kadar se religija uporablja v politične namene. Predstavlja proces političnega konstrukta verske identitete neke skupnosti. Določena skupina religioznih posameznikov, ki je v antagonističnem odnosu z ostalimi religijskimi skupnostmi, za doseg svojih ciljev uporablja politična sredstva. Posledice so predsodki, tenzije in konflikti med različnimi skupnostmi.

Najbolj radikalno dejanje »komunalističnega« nasilja, povezanega z identifikacijo z določenimi skupnostmi je porušenje muslimanske mošeje Babri Masjid v Ajodji leta 1992. V politični kampanji leta 1991 je stranka BJP pridobivala glasove z romanjem po Indiji, z namenom pridobitve čim večji del hindujskega dela populacije, na račun

⁸ http://www.geocities.com/indianfascism/fascism/bjp_rise.htm (5.9.2003)

⁹ Za besedo communalism nisem našla enotnega slovenskega prevoda. Pri "komunalizmu" gre za delitev družbe na različne verske skupnosti, katerih člani niso nujno verski fanatiki oziroma ortodoksni verniki. Besedo velikokrat enačijo s pojmom fundamentalizem in ortodoksnost. Vendar gre za podobne in ne enake pojme.

rušenja mošeje, ki naj bi po njihovem mnenju stala na rojstnem mestu boga Rame. 6.12.1992, se je na poziv stranke BJP, organizicij VHS in RSS, zbralo preko 100.000 prostovoljcev. Parlamentarni predsednik L. K. Advani je pojasnil, da je bilo rušenje mošeje »ponesrečeno dejanje«¹⁰. Razlog za uničenje mošeje pojasnjujejo z zgodovinskim dogodkom v obdobju mogulskega imperija. 1528 so muslimani na tem mestu zrušili Ramov tempelj in zgradili mošejo ter s tem prizadeli ponos celotnega hindujskega naroda. Vendar pa leta 1992 niso uničili le Babri Masjida, temveč so porušili veliko število muslimanskih domov ob hkratnem kršenju osnovnih človekovih pravic – posebej žensk. Nemiri so se nato nadaljevali še po ostalih državah Indije, najmočnejši so bili Gudžeratu in Biharju in sosednem Bangladešu (Flood 1998: 265).

Vzroke za dolgoletni spor med Indijo in Pakistanom prav tako lahko iščemo v razdeljenosti obeh držav, na podlagi verskih skupnosti. Pakistan predstavlja muslimansko državo, medtem ko se indijski politiki trudijo narediti Indijo hindujsko.

Čeprav je Indija po eni strani prizorišče številnih izrazov medverskega sožitja in dialoga, je po drugi strani tudi prizorišče številnih sovražnosti in konfliktov, v katere je pomembno vpleten verski dejavnik.

Konflikte na verski osnovi v sodobni Indiji bi lahko razdelili na konflikte med:

- hindujci in muslimani : Kašmir, Ajodja,
- radikalnimi hindujci in zmernimi reformnimi hindujci: atentat na Gandhija: VHP in RSS,
- muslimani in hindujci na eni strani ter sikhi: območje Pandžaba le sikhom,
- radikalnimi in zmernimi sikhi: ustanovitev Kalistana,
- indijsko državo in radikalnimi sikhi: atentat na Indiro Gandhi zaradi poboja v Amritsarju,
- državo in radikalnimi hindujci: atentat na Radživa Gandhija,
- hindujskimi kastami: Bihar,
- brahmani in budisti: pritisk na spreobrnjene v budizem,
- hindujci in kristjani: pritožbe RSS nad (domnevno) prisilnimi, konverzijami hindujcev v krščanstvo,
- sekularnimi intelektualci in verskimi avtoritetami,
- državo in verskimi avtoritetami: kongresna stranka vs. RSS, BJP.

¹⁰ <http://hvk.org/articles/0203/231.html> (18.11.2003)

Na tem mestu naj omenim še razlago konflikta med verskimi skupnostmi iz nekoliko drugačnega zornega kota. Tovrstne »verske« konflikte na celotni Indijski podcelini pogosto zlorablajo v politične namene. Gre za ideologijo tako indijskih kot tudi pakistanskih in bangladeških politikov. Religijo in kulturni nacionalizem uporabljajo le za izgovor za doseg svojih ciljev, politične premoči. Tako se nasilje ne pojavlja samo zaradi vere, temveč tudi jezikovne raznolikosti, ki deli ljudi na različne skupnosti. Muslimani so zahtevali urdujščino, hindujci pa jezik hindi. Posebno vprašanje je tudi prepoved pobijanja krav. Muslimani so proti zaščiti krav, hindujci pa bi svojo nacionalno žival radi »odrešili«. Na tak način se politični konflikt prikaže kot verski¹¹.

3.4. Preoblikovanje nacionalne identitete in religijski fundamentalizem¹²

Indija je najbolj zapleten primer izgradnje države s pomočjo dominantne etnije. Hindujska etnična skupina že vrsto let uspeva ohranjati enotnost indijske države. Indijski nacionalizem se opira na hindujsko razumevanje indijske zgodovine. Federativni politični model države dopušča relativno široko etnično avtonomijo, ki sloni predvsem na jezikovnih razlikovanjih. Hindujska etnija je bila v času kolonializma v najboljšem položaju, da prevzame vlogo pri nastajanju indijske teritorialne nacije.

Religijski fundamentalizem je v Indiji dobil svoje razsežnosti, kot je že bilo rečeno, v času osamosvajanja. Poglavitni cilj fundamentalistov v Indiji je uporabiti hinduizem za preoblikovanje nacionalne identitete kot protiutež multietničnemu mozaiku Indije. Hinduizem kot družbena religija ne izhaja iz doktrinarnih elementov in formalnih svetih spisov, temveč vključuje socialne elemente, navade in običaje v vse sfere družbenega življenja. Tako se ne da postaviti jasnih meja med zasebno in privatno sfero hindujskega življenja. Med hindujci se ne pojavlja težnja po »izgonu« tujih religij in kultur. Želijo »hinduizirati« ostale indijske religijske skupnosti (muslimane, sikhe, budiste, džainiste ...). To je postalo očitno po padcu dinastije Nehru – Gandhi v sredini osemdesetih, ko stranka Kongresa izgubi dominantni strankarski položaj in se na oblast vzpenjajo

¹¹ <http://geocities.com/indianfascism/fascism/communalism.htm> (18.11.2003)

¹² Religijski fundamentalizem obravnavam tu kot politično ideologijo, ki se pojavi v modernem obdobju, kot odgovor na modernizacijo, industrializacijo in sekularizacijo ter postkolonialno ureditev in globalizacijo. Fundamentalizem zavrača vplive zahodnega sveta in je tipičen za države v razvoju. Pri tem naj pojasnim, da fundamentalisti za doseg svojih ciljev kljub vsemu uporabljajo moderne tehnologije, elektronsko komunikacijo in celo nuklearno orožje. Fundamentalizem se pojavlja v družbah, zaznamovanih z identitetno krizo. Lahko predstavlja podzvrst etnonacionalizma, ko religija postane osnovni vir kolektivne identitete (Heywood 1998: 292-293).

hindujski fundamentalisti – stranka BJP. Kljub že opisanim nemirom v Ajodji in Amritsarju pa hindujski fundamentalisti niso in ne morejo razširiti političnega vpliva nad ostalimi močnimi verskimi skupnostmi, tako da se vedno bolj povezujejo z ostalimi skupinami in gibanji za doseg politične moči (Heywood, 1998: 314). Stranka BJP se zaveda, da bo na marčevskih volitvah 2004 potrebovala volilno pomoč ostalih religijskih in etničnih skupnosti, predvsem muslimanske. Pri tem še vedno zagovarja stališče, da je »Indija sekularna država prav zaradi Hindutve«. Muslimani, ki živijo v Indiji, so po mnenju hindujskih revivalistov »le muslimani po rojstvu, po krvi pa so še vedno hindujci«¹³.

Nasproti hindujskemu fundamentalizmu pa je treba na primeru Indije omeniti še dve močni fundamentalistični gibanji: sikhovski fundamentalizem in islamski fundamentalizem.

Sikhovski fundamentalizem se nanaša zgolj na ustanovitev neodvisne nacionalne države in ne na preoblikovanje nacionalne identitete Indije. Želja po vzpostavitvi »Khalistana«, na današnjem območju Pandžaba, je vidna od leta 1982, ko se je militantna skupina sikhov uprla politiki Indire Gandhi in je kasneje pripadnik te iste skupine izvedel atentat na Indiro. Sikhovski nacionalizem temelji na oblikovanju naroda z religijskimi karakteristikami in nastopa nasproti hindujski skupnosti (medtem ko hindujski nacionalizem zavrača predvsem islamsko skupnost) (Heywood 1998: 315).

Islamski fundamentalisti so po mojem mnenju na Indijski podcelini dosegeli zastavljen cilj že leta 1947, z ustanovitvijo muslimanske države Pakistan. Ker pa danes muslimani predstavljajo četrto svetovno skupnost v Indiji, se islamski fundamentalisti še vedno borijo za uveljavljanje svojih pravic, kar se kaže v nenehnih regionalnih nemirih. Poleg tega imata Indija in Pakistan kot dve močni religijski državi zelo slabe sosedske odnose, katere spremlja nenehna grožnja z uporabo nuklearnega orožja.

Posamezni pojavi hindujskega, sikhovskega in islamskega fundamentalizma v Indiji so nedvomno med seboj povezani. Gre za verižno reakcijo groženj in maščevalnosti ene skupnosti nad drugo, z namenom povezovanja pripadnikov določene etnične skupnosti, ki naj bi temeljila na skupnem religijskem prepričanju in bi se tako razlikovala od ostalih (Heywood 1998: 315).

¹³ http://www.geocities.com/indianfascism/fascism/bjp_rise.htm (5.9.2003)

4. RELIGIJA INDIJE - HINDUIZEM

Hindujci pogosto trdijo, da pri hinduizmu ne gre zgolj za religijo. Hinduizem je predvsem način življenja indijskega naroda¹⁴.

V Indiji živi približno 900 milijonov ljudi. Okoli 700 milijonov je hindujcev, ostali pa so muslimani, kristjani, džainisti, budisti, parsi, judje in pripadniki plemenskih religij. Muslimanov je približno 120 milijonov, kar predstavlja drugo največjo religijo v Indiji. Indija zavzema četrto mesto na svetu, po številu muslimanov. 45 milijonov prebivalcev pripada Adivasom – plemenskemu ljudstvu, 14 milijonov je sikhov in 14 milijonov kristjanov (Flood 1998: 1). Tabela indijskega religijskega profila nam prikazuje odstotke etničnih skupin v Indiji (glej prilogo A).

Gre za zelo širok krog različnih religij in kulturnih skupin, ki se med seboj prepletajo. Velike hindujske skupnosti se med seboj razlikujejo tudi na ostalih kontinentih, kot v J Afriki, S Aziji, V Afriki, J Ameriki, Kanadi, Evropi... Nekateri med njimi sledijo le osnovnim zahtevam hinduizma (karma, joga, vegaterijanstvo, ajurveda...).

Hinduizem je večinska religija v Indiji in Nepal, hkrati pa zavzema pomembno mesto v kulturnem delovanju na vseh ostalih kontinentih. Indija je država številnih dnevnih ritualov, ki skupaj z religijo igrajo centralno vlogo v življenju večine Indijcev. Celotna država je polna svetišč posvečenih neštetim lokalnim božanstvom ali svetnikom. Največ templjev je posvečenih hindujskima bogovoma Šivi in Višnuju. Vsako leto oziroma vsak teden se v Indiji odvijajo festivali in romanja v sveta mesta ter množično umivanje v svetih rekah (Ganga, Yamuna). Avtobusi, prodajalne in hiše so poslikane z božanstvi in svetniki.

4.1. Definicija hinduizma

Preprosta razlaga termina hinduizem se nanaša zgolj na večinsko prebivalstvo, živeče na Indijski podcelini in Nepal. Pripadniki se smatrajo za hindujce. Vendar pa je pri sami razlagi pojma treba poudariti, da ne moremo na enostaven način razložiti hindujske tradicije kot tradicije neke enotne religiozne skupine.

¹⁴ V zadnjih nekaj letih lahko pod pojmom "indijski narod" razumemo kulturo celotnega naroda, ki vključuje tudi ostale manjšinske verske skupnosti (muslimane, kristjane, sikhe). Pojem hindutve tako ni vezan samo na hindujce, temveč na prebivalce celotne Indije.

Izraz »hindu« se je prvič pojavil kot perzijski geografski pojem. Označeval je prebivalce, ki so se naselili ob reki Ind.

V Arabskih zapisih je »Al-Hindu« oznaka za ljudi modernega obdobja Indije. Izraz »hindu« oziroma »hindoo« pa so uporabljali ob koncu 18. stoletja Britanci. Z njim so poimenovali ljudi iz Hindustana, področja SZ Indije. Dejansko je pojem »hindu« postal enakovreden pojmu »Indijec«, ki ni bil musliman, kristjan, sikh ali džainist, ampak je zaobjel ljudi z različnimi religijskimi prepričanji in običaji. Končnica »izem« je bila dodana besedi hindu okoli leta 1830 za označbo kulture in religije najvišje kaste brahmanov in jo tako ločevala od ostalih religij. Pojem se je kmalu uveljavil tudi med samimi Indijci. S pojmom hinduizem so Indijci določili lastno nacionalno identiteto v času kolonializma, medtem ko se je pojem »hindu« uporabljal v sanskrtu in bengalskih hagiografskih tekstih za razlikovanje od muslimanov že na začetku 16 stoletja (Flood 1998: 6).

Hinduizem obsega med drugim tudi izpopolnjene oblike filozofskih in teoloških razprav, ki se razlikujejo od tega kar poznamo na Zahodu. Glede na preobsežnost razlag in iz tega izhajajočih raznolikosti je težko govoriti o hinduizmu kot enotni religiji, kakršne so krščanstvo, islam, budizem, itd. Hindujski se po svojem verskem prepričanju med seboj razlikujejo na način, kot se razlikuje hinduizem od budizma, krščanstva in islama. Lahko rečemo, da gre za skupek religij pod istim imenom.

Hinduizem verjame v en sam nedeljiv absolut, v brahmo, katerega del smo tudi mi. Empirični svet je maja, iluzija, kjer zlo in dobro ne obstajata. V hinduizmu se duša ponovno rojeva v različnih stopnjah razvoja in različnih telesih. Človekovo usodo določa karma, ki je zbrana duhovna in moralna vrednost vseh preteklih človekovih osebnih dejanj. Mokša, glavni cilj hinduizma pomeni duhovno osvobojenje, ki ga je mogoče doseči s premagovanjem trpljenja, iskanjem bistva stvari, samorealizacije oziroma odrešitve. Za dosego mokše obstajajo določene različne metode: meditacija, joga, ... Guruji so temelj hinduizma. Z njimi se prenaša živa tradicija in hkrati tudi neprestano razodevanje novih resnic, ki jih hinduizem kot nenehna ustvarjalna sila potrebuje (Štante 1980: 131).

V primerjavi z drugimi svetovnimi religijami hinduizem nima ustanovitelja, osebe, ki bi se ji pripisovalo ustanoviteljstvo in se iz njenega imena ali pripisane verske kvalifikacije tudi izpeljevalo ime religija. Hinduizem nima ene same središčne »svete knjige«. Prav tako nima povezujoče (cerkvene) organizacije. Ne pozna načrtnega, sistematičnega širjenja religije. Hinduizem je v svoji najbolj splošni obliki družbena

religija. Vernikove stike z božanstvom natančno določa njegova pripadnost neki družbeni skupini: družini, kasti, ločini. Hindujec ne živi zunaj družbenega okvira, posebno ne zunaj tistega, v katerem se je rodil, se pravi zunaj svoje kaste. Če hoče iti ven iz svojega okvira, gre zato, da ustanovi novo skupnost, novo versko ločino. Kasta tako ni le sociološki, temveč predvsem družbeni pojem. To je religiozna resničnost, ki jo je moč razumeti samo v luči brahmanske teologije. Gre za religiozno razločevanje, in ne za gospodarski sloj.

Temeljna notranja zgradba zahodne kulture, ki temelji na krščanstvu, je usmerjenost v stvarni, empirični svet. Zato ima objektivna, eksaktna znanost s fizikalnimi zakoni v zahodnem svetu pomembno vlogo. Tukaj pa je temeljna razlika evropskega in indijskega pogleda na svet. Na eni strani imamo popolno objektivno, na drugi pa popolno subjektivno pojmovanje in zaznavanje sveta.

4.2. Zgodovina hinduizma

Hinduizem je star nad pet tisoč let. Njegova visoka starost pa je posledica nenehnega spreminjanja in prilagajanja različnim družbenim ureditvam, v katerih je živel. Soočiti se je moral najprej z budizmom, islamom in krščanstvom ter z izzivi zahodne civilizacije. Kljub vsem tem premikom pa se je uspelo ohraniti, kar je v hinduizmu bistvenega: brahmanska tradicija (Rode 1977: 41).

Zametke hinduizma lahko najdemo v obdobju 4000 – 2000 pr.n.š. Od sredine 2. tisočletja pr.n.š. do 500 pr.n.š. so iz Turkmenije na območje Indije prihajala arijska plemena. Prišlo je do spoja religije in kulture. V tem času je prišlo do nastanka Ved. Gre za versko-filozofske spise napisane v sanskrtu, obrednem jeziku hinduizma. Najstarejša je Rigveda in je sestavljena iz 1028. himn, ki so naslovljene na različne bogove. V proznih komentarjih Brahmanih (1000-650 pr.n.š.) je razpoznavno čaščenje neosebnega, brezspolnega, »absolutnega« bitja imenovane(ga) brahma(n). Zadnje filozofsko-religiozne raprave oziroma zadnje Vede se imenujejo Upanišade.

Naslednje obdobje, imenovano tudi klasični hinduizem, zajema tisočletje med 500 pr.n.š. in 500 n.š.. V tem obdobju se pojavita džainizem in budizem, ki zavračata nekatere prvine hinduizma – kaste, hinduistične bogove in obrede. Nastaneta epa Ramajana in Mahabharata. Oba imata zelo velik vpliv še dandanes, posebej del Mahabharate, imenovan Bhagavadagita. V tem obdobju nastanejo tudi nekateri pomembni etični kodeksi, predvsem Manujev zakonik – Manusmriti, iz 1 stol.n.š. V

njem je varnašrama dharma, zapis kastnih dolžnosti in pravic. Določena je vloga žensk v družbi, določeni so predpisi prehranjevanja, itd. Varnašramadarma je tako pomembna sestavina hinduizma, da je za nekatere prvo ime za hinduizem.

Obdobje med letom 1000 do 19. stoletja imenujejo tudi srednjeveški hinduizem. Ob stiku z islamom in krščanstvom nastane v tem obdobju (16. in 17. stol) sikhizem, ki črpa iz hindujskih tradicij in se ga povezuje z območjem Pandžaba.

Najpomembnejši mejnik tega obdobja je nastanek mogulskega imperija (1526-1857), ko na oblast pridejo islamski veljaki. Aurungzeb, zadnji član mogulskega imperija pod Akbarji, je začel izvajati prisilo nad hindujskim prebivalstvom: uvedel je davek jezija za hindujce in razrušil mnogo njihovih templjev. Užalil je tudi ponosne Radžputance, ki so bili opora in steber mogulskega carstva. Na severu je razdražil k uporu sikhe. Ti so bili miroljubna sekta, ki je pomenila nekakšno sintezo hindujskih in islamskih načel, ki pa so jih s preganjanjem in nasiljem spreobrnil v nekakšno vojaško bratovščino. Po vsem širnem mogulskem imperiju je vrelo; širila se je težnja po obnovi nekdanje mešanice vere in nacionalizma. Ta nacionalizem prav gotovo ni bil moderne posvetne vrste in tudi ni zajel vsega indijskega ozemlja. Obarvan je bil s fevdalizmom, lokalnim patriotizmom in sektaštvom. Vera sama je imela močno nacionalno ozadje in je bila po izročilu trdno povezana z Indijo. Indijci so ustvarili lastno nacionalno religijo – bramanizem in veliko svetovno religijo – budizem. Združitev vere in nacionalizma pa je črpala moč in trdnost iz obeh sestavin, vendar je bilo to mešanje hkrati tudi vzrok, da je končno oslabela in ni bila več kos svojim nalogam, kajti takšen nacionalizem je bil nujno ekskluziven in pristranski; saj so bili izvzeti številni indijski prebivalci, ki niso bili pripadniki hindujske vere. Hindujski nacionalizem je zrasel iz indijskih tal, a je postal nujno ovira širšemu nacionalizmu, ki ne pozna več razlik vere ali nazorov (Nehru 1956: 311-312).

V moderno obdobje pa uvrščamo britanski kolonializem, indijsko osamosvojitvev, reformna hinduistična gibanja, hindujski nacionalizem, krščansko misionarstvo, verske konflikte in povratak budizma (Smrke 2000: 74-78).

4.3. Moderni hinduizem

V Indiji lahko opazimo bistveno notranje protislovje britanskega vladanja. Britanska vlada je najprej politično združila deželo in s tem sprostila nove dinamične sile, ki so ne samo videle v tej enotnosti nekaj naravnega, marveč so si tudi prizadevale izbojevati Indiji svobodo. Nato je poskušala uničiti prav to enotnost, ki jo je sama pomagala

ustvariti. Britanska politika notranjega razdora, opiranja na zaostalost, ščuvanja k razcepu in hujskanja ene skupine nad drugo je bila naravna in razumljiva politika imperialistične sile, ki je rodila rodila važne činitelje indijskega narodnega življenja (Nehru 1956: 382).

Obnovitveno gibanje v hinduizmu se pojavi sredi 19. stoletja., kot odgovor na britanski imperializem. Takrat se soočita dve težnji: eni se borijo za ohranitev starega in so popolnoma zaprti za vpliv zahodnega sveta, predvsem Angležev, ki so bili tedaj gospodarji te podceline. Drugi pa hočejo prenoviti hinduizem, da bi lahko zavzel svoje mesto v modernem svetu.

Treba je poudariti, da so vsi reformatorji, naj pripadajo eni ali drugi skupnosti, goreči nacionalisti, ki se borijo za neodvisnost Indije. Eni se ogrevajo za brahmansko Indijo, se pravi, za Indijo, kjer bo mesto samo za pristaše dharme¹⁵ (z njenim sistemom kast, s hinduizmom kot državno religijo itd.), drugi pa si želijo laično državo, kjer bi vsak državljan lahko imel tisto religijo, za katero se je odločil po vesti zanjo.

Po mnenju indijskih konzervativcev se »rodiš hindujec, da pa to ne moreš postati«. Medtem ko hočejo progresisti vsemu svetu oznanjati nauk, ki ga imajo za resničnega. Konzervativno gibanje je v manjšini in ima malo znamenitih osebnosti; ena od njih je Bal Gangadhar Tilak (Rode 1977: 43).

4.3.1. Prenovitveno gibanje hinduizma

Pomemben zgodovinski dogodek, ki je pripeljal do prvih večjih sprememb v hinduizmu, je bil padec mogulskega imperija 1720. leta. Potem so v Indijo prišli Britanci in so v njej vladali do osamosvojitve Indije. Moč Britancev je bila na vrhuncu v sredini 19. stoletja. Hindujska tradicija kot taka se je ohranila do 18. stoletja in se ni odzivala na zunanje dogodke in ideje. S prihodom Britancev pa so se hindujci začeli odzivati na zahodnjaški način življenja, predvsem na krščanstvo. Kot odgovor na nastale razmere se je pojavilo več hindujskih reformističnih gibanj. Reforme na področju hinduizma kot družbene religije so vključevale predvsem prilagoditev na racionalizacijske elemente iz krščanstva in predvsem socialno in etično funkcijo religije.

¹⁵ Dharma predstavlja temelj hindujskih svetih spisov (Ved). Gre za sankrtski izraz, ki ga prevajajo kot religija, vendar pa pomeni še veliko več. Vključuje ideje o resnici, obveznostih, etiki, pravu in naravnem zakonu hindujcev. Za hindujca ni važno v kaj veruje, temveč kako živi. Zakoni dharme določajo na eni strani družbene vrednote tega sveta, na drugi pa doživetje razsvetljenja, povezanega z onim svetom.

Konec osemnajstega stoletja nastopi t.i. obdobje hindujske renesanse. Šlo je za religijsko in politično gibanje, ki je bilo tesno povezano z indijskim meščanskim nacionalizmom. Prav s tem nacionalnim gibanjem je Indija dosegla izgon Britancev in ustanovila svojo državo 1948. leta. Še danes se Indijci sklicujejo na tisto nacionalno gibanje pri poudarjanju pomembnosti hindujske nacionalnosti in ustanavljanju političnih strank z nacionalno ideologijo.

Hinduizem kot globalna religija z distinktivno identiteto se je pojavila v devetnajstem stoletju, predvsem zaradi velike vloge, ki so jo imeli tedanji reformatorji. Na splošno lahko rečemo, da v Indiji že od nekdaj pripisujejo zasluge za nacionalna gibanja močnim osebnostim, ki so okoli sebe zbirale krog slušateljev, učencev in privržencev. Hinduizem, kot so ga predavali in promovirali ti preporoditelji, je tak, kot ga pozna Zahod, v večji meri zato, ker za medij komunikacije uporabljajo angleščino ter zaradi vključitve nekaterih elementov krščanstva.

Čeprav hindujski preporod sloni na močni brahmanski kulturi, pa je najmanj reprezentativen v smislu hindujske tradicije, ki se je prenašala iz generacije v generacijo v predkolonialni Indiji. Njegov jezik ni angleščina temveč sanskrt in ostali indijski domači jeziki. Te tradicije sicer vključujejo brahmansko teologijo, hkrati pa tudi učenje sanskrta, ljudske oziroma regionalne rituale in narativne sisteme, katerih osrčje predstavljajo lokalna in regionalna svetišča. Medtem ko igra hindujski preporod izredno pomembno vlogo pri razvoju hinduizma kot svetovne religije, pa je vpliv tradicije učenja sanskrta in ljudskih ritualov skoraj minimalen. Hindujska renesansa ima tendenco po zmanjševanju razlik med teološkimi tradicijami in po pripisovanju ritualov ljudski tradiciji, ki so manj pomembni kot sama etična spiritualnost dveh poglavitnih del: Upanišad in Gite.

Hindujska renesansa ima naslednje karakteristike:

- poudarek na Vedah, ki razkrivajo resnico;
- zavrnitev čaščenja ikon, ker gre potem za ikonolatrijo;
- zavrnitev kastnega sistema, porok med otroci in zažiganja vdov (sati);
- izoblikovanje hinduizma kot etično spiritualnega, enakopravnega ali celo superiornega krščanstvu in islamu (Flood 1998: 250-251).

4.3.2. Reformatorji hindujskega gibanja

Večina hindujskih preporoditeljev je pisala v angleščini in zato pridobivala pripadnike med angleško govorečo populacijo. Ostali reformatorji, ki so uporabljali domače jezike (kot je bil to Narayana Guru iz Kerale), pa so imeli zelo ozek krog slušateljev. Najpomembnejša osebnost pri prebuditvi nove hindujske zavesti na začetku devetnajstega stoletja je bil Ram Mohan Roj, ki so ga imenovali tudi oče moderne Indije.

Radža Ram Mohan Roj

Radža Ram Mohan Roj (1772-1833) je prišel iz tradicionalne bengalske brahmanske družine. Študiral je arabsko in perzijsko filozofsko literaturo na muslimanski univerzi v Patni. Zaradi muslimanskega vpliva oziroma vpliva sufizma je zavračal čaščenje podob. V Varanasiju je študiral sanskrt, angleščino, hebrejščino in grščino; s slednjima si je pomagal pri prevodu Biblije v bengalsčino. Zaradi dobrih učnih rezultatov so ga sprejeli v britansko podjetje – Vzhodnoindijsko družbo (East Indian Company), ki je z obširnimi trgovinskimi mrežami s središčem v Bengaliji omogočalo rast britanskega imperija v Indiji. Podjetje je izobraževalo mlade Indijce za delo v administraciji pod britansko nadvlado. Prenekateri Indijci so to možnost izkoristili, obogateli in z zahodnjaško izobrazbo začeli preroditeljsko hindujsko gibanje. Roj je iz podjetja izstopil leta 1814 in se posvetil religioznim in socialnim reformam Indije. V ta namen je ustanovil društvo, imenovano Brahma Samadž. Da bi izboljšal politični in moralni položaj hindujcev, je Roj menil, da je nujno opustiti čaščenje ikon in zmanjšati vlogo ritualnega sistema. Zavzemal se je tudi za prepoved satija. Britanci so leta 1829 deloma na njegovo pobudo prepovedali zažiganje vdov. Osrednja koncepta, za katera se je Roj zavzemal, sta koncepta razuma in etike. Zaradi koncepta razuma je potrebno zavreči doktrino karme in reinkarnacije, vendar tudi božjo trojico, saj gre pri tem za iracionalno razumevanje. Razum in ne razodetje pelje do odkritja univerzalnega etičnega kodeksa. Dogme pripeljejo do iracionalnosti in neetičnega obnašanja. S sprejetjem čiste, racionalne in etične religije – poglavitnih lastnosti hinduizma po Roju – bi bila mogoča transformacija indijske družbe (Flood 1998: 251-252). Roj je trdil, da je gandizem vplival na indijske množice s hinduizmom in ne toliko z moralno filozofijo. Meni, da je

prihodnost človeštva v napredni moderni civilizaciji, ki bo premagala plotove in zapreke kapitalizma (Štante 1980: 350).

Brahmo Samadž

Kot sem že omenila, je Roj leta 1828 ustanovil društvo za promocijo svojih idej po zgledu krščanskih reformističnih gibanj. Namenjeno je bilo vsem ljudem, ki so se zbirali na javnih mestih z namenom častiti enega in edinega boga. To monoteistično društvo se je imenovalo Brahmo Samadž. Po Royevi smrti sta njegovo delo prevzela Debendranath Tagore (1817-1905) in Kešab Čander Sen (1838-1884). Oba sta zagovarjala Rojeve ideje o tem, da je žarišče religijske predanosti le predanost neosebneemu absolutnemu, ki ga omenjajo Upanišadi. Vendar pa je bil Sen bolj revolucionaren in pod močnim vplivom krščanstva, tako da je prišlo do razdora znotraj gibanja. Sen in njegovi pripadniki so se med drugim zavzemali za družbeno enakost med kastami. Čeprav so bili člani Brahmo Samadža brahmani iz nižjega razreda in trgovci, pa so imeli malo ugleda med večinskim delom vaščanov, ki so še vedno izvajali rituale in častili številne bogove. Prav tako se gibanju niso nikdar pridružili višji konzervativni brahmani, kateri so želeli ohraniti svojo »čistost«. Brahmo Samadž lahko uvrstimo na sam začetek razvoja in oblikovanja hindujske nacionalne identitete (Flood 1998: 253-254).

Arija Samadž

Gudžrat Svami Dajananda Sarasvati (1824-1883) se je rodil v brahmanski družini v Gudžratu. Odpovedal se je osebni liberalizaciji in postal reformist in pridigar o preoblikovanju hinduizma. Trdil je, da so Vede le razodetje. Zato je potrebno ovreči hindujsko vraževernost. Leta 1875 je v Bombaju ustanovil društvo Arija Samadž, za promoviranje reformacije hinduizma. Nanj je vplival Roj; in sicer je zagovarjal čisto obliko vedske religije, katere poudarek je na večnem, vsemogočnem, neosebneemu Bogu. Želel se je vrniti k večnemu zakonu (sanatana dharma), ki so ga hindujci zamenjali za ikonolatrijo in inkarnacijo s pomočjo romanj in pripovedovanjem zgodb ter doktrin iz epov (Ramajana in Mahabharata) in Puran. Pomembnejša od njegove razlage metafizike so poučevanja s socialnega področja o kastnem sistemu, izobrazbi, jeziku in reformaciji hinduizma v agresivno, politično silo kot protiutež krščanstvu in islamu. Prav reformistični značaj in protinapad krščanstva na hinduizem sta pritegnila veliko članov,

predvsem trgovcev in zamejskih hindujcev iz južne Afrike in s Fidžija. Dajananda ne zavrača samega kastnega sistema, temveč preoblikuje njegovo interpretacijo. Pravi, da gre za razrede, ki temeljijo na različnih karakterjih, kvalifikacijah in dosežkih posameznikov. Dayananda je zagovarjal radikalne socialne reforme, kot so poroka po lastni izbiri¹⁶, prepoved poroke otrok, ki bo zmanjšala število vdov. Poudarjal je pomembnost izobrazbe za oba spola, temelječe na učenju jezika, dharme, medicine in trgovanja. Trdil je, da so vsa moderna znanstvena odkritja razkrita v Vedah. Ta trditev je še vedno močno prisotna.

Arija Samadž je ustanovil šole, imenovane gurukule, ki delujejo še dandanes. Na šolah poučujejo nastanek hindujske skupnosti in vedsko oziroma arijsko kulturo. Pouk poteka v sanskrtu ali v jeziku hindi, katerega je že Dajananda proglasil za nacionalni jezik. Pripadniki Arija Samadža so zagovarjali dokaj agresiven hindujski nacionalizem, ki je temeljil na vrnitvi v starodavno pojmovanje Ved. Bili so kritični do tradicij, ki so se razvijale kasneje. Zelo so bili uspešni v Pandžabu, kjer se je veliko spreobrnjencev v islam in krščanstvo iz nižjih kast s postopkom »očiščenja« transformiralo nedotakljive, v dvakrat-rojene hindujce. Kasneje so svoj štab preselili v mesto Lahore, v sedanjem Pakistanu. Po smrti Dajanande so se razcepili na progresivce in konzervativce. Vpliv Arija Samadža lahko zasledimo na današnjem političnem in kulturnem področju. Imel pa je tudi velik vpliv na Ramakrišno in njegovega učenca in interpreta Vivekanando (Flood 1998: 255-256).

Ramakrišna in Vivekananda

Šri Ramakrišna Paramahansa (1836-1886) je bil hindujski mistik, ki je zagovarjal unitarnost vseh religij. Rodil se je v kasti Vaišnava, brahmanski družini v Bengaliji. Ramakrišna je bil predvsem svetnik. Poudarjal je vse, kar je bistveno za religiozno verovanje, pri tem pa je povezal razne oblike hindujske vere in filozofije. Poleg hindujske mistike je priznaval tudi krščanstvo in islam. Po njegovi smrti 1886 je njegov najljubši učenec Vivekananda nadaljeval uresničevanje njegovega nauka. Vivekananda je bil odličen in sila prepričljiv govornik. Bil je prežet z zahodno kulturo, zato je uresničil v sebi najvišje duhovne težnje Zahoda in Vzhoda. Podal je zahodnjaško

¹⁶ Tradicionalno so poroke v naprej dogovorjene in potekajo znotraj določene kaste. Pripadniki istih kast se med seboj poročajo še danes. Gre za posebne postopke, ko starši določijo partnerje svojim otrokom, na

razlago hinduizma. Leta 1893 se je v Čikagu udeležil seje Svetovnega parlamenta religij in je še danes eden najpomembnejših članov parlamenta. Razlagal je, da so vse religije enake in da je potreba po toleranci zelo močna. Pojasnil je, da Indija ne potrebuje krščanskih misionarjev, temveč pomoč za vse tiste milijone ljudi, ki stradajo. Vivekananda je bil prvi, ki je javno opredelil Vzhod za duhovno superioren, medtem ko na Zahodu prevladujeta tehnologija in znanost. Vivekananda, ki se je šolal na Zahodu, je tam širil svoje ideje in leta 1895 v New Yorku ustanovil društvo Vedanta. Istega leta se je vrnil v Indijo in ustanovil samostan Ramakrišna. Oznanjal je monizem Advaita filozofije Vedant. V njej je videl prihodnjo religijo mislečega človeštva, češ da Vedanta ne zadovoljuje samo človeškega duha, marveč tudi njegov razum, in se strinja z izsledki znanstvenega proučevanja vnanje narave. Ne gre toliko za zagovarjanje tradicionalnih hinduističnih idej, temveč bolj za potrebo po izobraževanju in socialnih reformah. Moderni hinduizem so kasneje poimenovali tudi Neovedanata. Vivekananda je bil zagovornik pluralističnega hinduizma, ki vse religije priznava za prave. Hinduizmu je podal »znanstveno« razlago, s čimer je hinduizem postal ideologija indijskega nacionalizma in se je s tem uvrstil med svetovne religije. Vivekananda je postal v svojih nazorih mednarodno naravnani, ko je poudarjal potrebo po reševanju družbenih problemov na širši, mednarodni ravni. Bil je mnenja, da nobena država ne more živeti sama zase, da se mora priključiti ostalemu svetu (Flood 1998: 256-259).

Mahatma Gandhi

Gandhi (1869-1948) se je rodil v kasti Bania (trgovci) v Gudžaratu. Na Gandhija sta vplivala tako islam kot džainizem, oprta na bhakti oziroma Bhagavadgito, kot protitež tradicionalnemu ponavljanju vedno istih obredov in tradicionalnih vrednot hinduizma. Gandhi je študiral pravo v Londonu, kjer se je veliko družil s Tolstojem in se srečal s teozofijo (evropskim gibanjem, ki je iskalo spiritualno modrost na Zahodu). Prvič se je Gandhi seznanil z Bhagavadgito prek Edwina Arnolda, ki jo je prevedel v angleščino. Po vrnitvi v Bombay se je ukvarjal s pravom in leta 1893 odšel v Južno Afriko, kjer naj bi bil pravni zagovornik nekega muslimanskega trgovca. Že tam se je začel ukvarjati z zagovarjanjem in osvobajanjem zatrtih ljudi. Po enaindvajsetih letih, ki jih je preživel v Južni Afiki, kjer je izdelal svojo politično filozofijo nenasilja in pasivnega delovanja za

podlagi izdelanih astroloških kart, premoženja in kaste. V sodobnem času pa obstajajo za to tudi ženitne agencije, ki so zelo popularne med mladimi.

uveljavljanje socialnih sprememb, se je leta 1915 vrnil v Indijo, kjer se je pridružil nacionalnemu gibanju in se zavzemal za osamosvojitve Indije po mirni poti. Poleg novih duhovnih vrednot, ki jih je uvedel v pojmovanje hinduizma, pa je pomembno tudi njegovo zavzemanje za kasto nedotakljivih oziroma kot jih je sam imenoval harijani (božji otroci). Nedotakljivi so opravljali le nižja, umazana dela in niso smeli priti v stik s pripadniki najvišje kaste. Predvsem po Gandhijevi zaslugi so po osamosvojitvi v Indiji uradno prepovedali nedotakljivost ter zagotovili, da bodo vsi ljudje imeli možnost izobrazbe in opravljanja poklica ne glede na kasto.

Danes so nedotakljive preimenovali v dalite (zatirani) in preko stranke BSP (harijanska večinska stranka) sporočajo svoje želje in zahteve, pri čemer pa jih nekoliko ovira konzervativna hindujska politična stranka BJP.

Znano je, da je Gandhi s stranko Kongresa po mirni poti dosegel odhod Britancev in osamosvojitve Indije leta 1947. V Pandžabu so se v tistem času začeli nemiri in strankarsko gibanje za oblikovanje nove države Pakistan. Poboje med muslimani in hindujci ter sikhi je Gandhi označil kot nespoštovanje in netolerantnost med temi tremi različnimi religijami. Poskušal je pomiriti situacijo s pozivanjem hindujcev, naj spoštujejo muslimane. Ironično je, da je prav njegova tolerantnost sprožila neodobravanje s strani militantnih hindujskih nacionalistov. Član RSS – militantne hindujske organizacije, Nathuram Godse je leta 1948 v Delhiju na molitvenem druženju izvedl atentat na Gandhija.

Iz povedanega lahko razberemo, da je Gandhijevo združevanje vere in politike in njegov verski pristop k politik poleg aktiviranosti množice v boju za neodvisnost, prinesel tudi verske pokole.

Gandhijev ideal družbe ni temeljil na političnem pritisku niti ne na duhovnih in idejnih omejitvah, temveč na moralnem pritisku, na načelu vrednot, ki pa so bili kasneje delno krivi za nasilje med hindujci in muslimani, ker so se sprostile moralne omejitve in so v množicah izbruhnile frustracije in ponižanja (Štante 1980: 347).

Gandhi je oče indijskega naroda. Bil je duhovni vodja in politični strateg v boju za neodvisnost, v pridobivanju podpore indijske množice poprej zgolj elitni stranki Kongresa. Osnovni ideji te stranke ob osamosvajanju sta bili svadharma in svaradž. To sta narodno versko utemeljena enotna samostojna kultura in skupna narodna samovlada. Z Gandhijem označujemo način združitve modernega hinduizma in modernega nacionalizma. Gandhijev hinduizem je religija, ki se opira na močne etične zahteve po socialni pravičnosti in varnosti, katere identificira z Bogom. Pojmovanje nenasilnosti je

Gandhi povzel po džainizmu in krščanskem pasivizmu. Je pristaš renesančnega hinduizma, ki se je artikuliral v modernem svetu (Flood 1998: 259-261).

5. INDIJSKI ZVEZNI POLITIČNI SISTEM

Indija je največja demokratična država na svetu. Ima največje število prebivalcev s pravico do volilne udeležbe in največje število političnih strank, ki nastopajo na volitvah. Na nacionalnih volitvah 1996 je volilo približno 60 odstotkov šesto milijonske populacij. 176 političnih strank se je potegovalo za sedeže v 543 članskem parlamentu. Vsega skupaj je bilo 773 000 volilnih okrožij, kjer je nastopilo 4 750 kandidatov, od katerih sta približno le 2.3 odstotka dejansko dobila sedež v parlamentu¹⁷.

Indija je postala neodvisna država 15. avgusta 1947. Ustava Republike Indije pa je stopila v veljavo 26. januarja 1950. Indija je suverena, socialistična, sekularna, demokratična republika. Indijska vlada je parlamentarna vlada.

Indijski politični sistem je federativni sistem. V takšni ureditvi imata dve ravni vlad formalno avtoriteto nad istim ozemljem in istimi ljudmi. Gre za sistem delitve oblasti med različnimi vladami. Indija se zgleduje po ameriškem modelu kooperativnega federalizma, v katerem so pooblastila deljena. Ustavna pooblastila v Indiji se delijo na pristojnosti zvezne vlade, pristojnosti tako zvezne kot državne vlade in na pristojnosti državne vlade (Bhatia 1989: 19).

Unija obsega 28 držav in sedem centralnih administrativnih zveznih teritorijev (centrally administrativ union territories). Pri pisanju ustave Indije so se njeni avtorji zgledovali po ameriškem političnem sistemu. V takšni ureditvi imata formalno oblast nad istim ozemljem in istimi ljudmi dve ravni vlad. Gre za sistem delitve oblasti med različnimi vladami. Vsaka država ima svojo vlado, ki jo vodi šef vlade, medtem ko zvezne teritorije direktno upravlja predsednik preko upravitelja, ki ga določi predsednik zvezne vlade. Ker gre za parlamentarni politični sistem, imata najpomembnejšo vlogo parlament in ministrski predsednik¹⁸.

Kljub cepitvi Indije na posamezne manjše enote (zvezne države) indijsko enotnost ogroža centralistično usmerjena politika, ki jo je dolga leta zagovarjala stranka Kongresa in je s tem zmanjšala kompetitivnost med posameznimi državami in onemogočala pospeševanje razvoja celotne države.

¹⁷ http://www.asiasociety.org/publications/indian_elections.13.a.html (19.11.2003)

¹⁸ <http://adaniel.tripod.com/politics.htm> (29.10.2003)

5.1. Oblikovalci politik

5.1.1. Predsednik države

Predsednik Indije je tako kot v Sloveniji, le šef države, medtem ko je izvršilna oblast dodeljena ministrskemu predsedniku. Predsednika države voli volilni kolegij. Volilni kolegij je sestavljen iz poslancev zveznega in državnih parlamentov. Po nacionalnih volitvah predsednik imenuje najprimernejšega kandidata, ki potem oblikuje centralno vlado. Največkrat je to predsednik najmočnejše stranke v parlamentu. V primeru, da vlada odstopi, predsednik vpokliče novega kandidata, ki sestavi novo vlado. Predsednik ima pravico po posvetu z vlado napovedati nove volitve in v posebnih primerih tudi izredno stanje (emergency rule), kot je to storila Indira Gandhi leta 1972. Predsednik ima pravico do obveščanja o pomembnih vladnih zadevah in ostale pravice, kot je pomilostitev zapornikov, itd. Ustava določa, da so volitve za predsednika države na vsakih pet let, razen ob predčasni razpustitvi parlamenta oziroma v primeru izrednega stanja. Predsednik sam nima nobenih ustavnih pooblastil. Deluje v skladu z ministrskim svetom, ki je v Indiji najvišji upravno-politični organ. Sestavljajo ga ministri in ministrski predsednik.

5.1.2. Parlament

Indijski parlament sestoji iz državnega zbora (Radžja Sabha – zgornji dom) in ljudskega doma (spodnji dom - Lok Sabha). Zakoni se sprejemajo po sistemu dvotretjinske večine. Možnost, da ena sama stranka dobi dvotretjinsko večino pri sprejemanju zakonov je v Indiji prej izjema kot pravilo.

5.1.2.1. Lok Sabha

Neposredne volitve se vršijo na nacionalnem nivoju samo za ljudski dom vsakih pet let. Volitve potekajo v 543-ih teritorialnih volilnih okrožjih (Slika 1). Dva člana anгло-indijske skupnosti predlaga predsednik. Z zakonom je določeno, da mora biti v parlamentu 15% sedežev rezerviranih za predstavnike najnižjih kast (OBCs-je) in 7% za predstavnike plemenskih ljudstev in »popisanih« kast. Vsaj 22% članov indijskega

parlamenta pripada eni od teh dveh skupnosti. V zadnjih nekaj letih skušajo sprejeti zakon, ki naj bi določal vsaj 33% mest v parlamentu za ženske¹⁹.

5.1.2.2. Radžja Sabha

Zgornji dom sestavlja 250 članov, od tega je 230 članov izvoljenih, medtem ko jih približno 15 imenuje predsednik vlade. Gre za ministrski državni svet. Število predstavnikov po posameznih držav volijo poslanci teh držav po proporcionalnem sistemu. Izvoljeni so za dobo šestih let (od tega ena tretjina za dobo dveh let). Glavna naloga zgornjega doma je, da odobri amandmaje, ki so jih sprejeli člani spodnjega doma. Za razliko od spodnjega doma zgornji dom ne more biti razpuščen. Predseduje mu podpredsednik Indije²⁰.

5.1.2.3. Predsednik vlade

Predsednika vlade imenuje predsednik republike, kateri nadalje po predlogu predsednika republike imenuje ostale ministre. Predsednik vlade je tudi predsednik vladajoče stranke v parlamentu. Na oblasti je toliko časa dokler ima večinsko podporo v parlamentu.

5.1.3. Sodišča

Sodna veja oblasti je neodvisna od izvršne in zakonodajne veje oblasti. Na vrhu indijskega pravnega sistema je Vrhovno sodišče, ki zagotavlja uniformnost razlag zveznih zakonov in njihovo vrhovno veljavo na ozemlju Indije, razrešuje tudi konflikte med posameznimi državami. Vsaka posamezna država ima svoje višje sodišče. Za celotno državo obstaja enotni civilni in kazenski zakonik. Zvezne sodnike in sodnike Vrhovnega sodišča imenuje predsednik.

¹⁹ <http://adaniel.tripod.com/administration.htm> (29.10.2003)

²⁰ <http://adaniel.tripod.com/administration.htm> (29.10.2003)

5.1.4. Birokracija

Število uslužbencev je na zvezni ravni manjše v primerjavi z administracijo posameznih držav. Naloga birokracije je implementacija političnih zahtev ministrov, političnih voditeljev vlade.

V ustavi so točno določene pravice posameznih delov oblasti pri administraciji države Indije. Vendar pa vplivni lobiji in močne politične stranke izvajajo pritisk na vlado in upravljanje države. Pri tem bom v nadaljevanju omenila še določila, ki jih je vlada sprejela za določitev delovnih mest v javni upravi, za nižje kaste.

5.2. Politične stranke

Stranke v Indiji so razdeljene v stranke na nacionalnem in regionalnem nivoju. Obstaja tendenca po regionalizmu, zato so regionalne stranke lahko prav tako pomemben člen v verigi odnosov med religijo in politiko.

Nacionalne politične stranke nastopajo na volitvah po celotni Indiji. V to skupino se uvrščajo nacionalni kongres Indije (Indian National Congress), ljudska stranka Indije - BJP, stranki Bahudžan Samadž in Samadžvadi, komunistična stranka Indije, komunistična stranka Indije - marksisti in nekatere druge. Državne oziroma regionalne stranke so tiste, ki se udeležujejo različnih volitev, ampak le v eni izmed zveznih držav. Take stranke so Šiv Sena v Maharaštri, Delegu Desam v Andhra Pradešu, Akali Dal v Pandžabu in številne druge stranke po drugih zveznih državah. Nekatere zvezne države imajo več strank²¹.

Politične stranke, kot so indijski nacionalni kongres, Forward block, Akali Dal, National conference (Nacionalna konferenca), ... segajo še v čas pred osamosvojitvijo. Nekatere so pred tem nastopale kot socialne ali kot politične organizacije. Večina strank pa je bila ustanovljena po osamosvojitvi. Člani, ki so izstopili iz večjih strank, so ustanovili novo stranko. Stranka Kongresa je leta 1960 razpadla, nastala je nova – Lok Dal.

Naslednja značilnost indijskih političnih strank je, da jih politično in ideološko usmerja en sam človek. V preteklosti so bili to npr.: Mahatma Gandhi, Indira Gandhi,

²¹ <http://adaniel.tripod.com/parties.htm> (29.10.2003)

Radživ Gandhi, v novejšem času Atal Behari Vadžpaji, Sonia Gandhi in drugi. Politične osebnosti so pogosto poglavitni člen na volitvah. Volilci volijo politične stranke na podlagi ugleda in veljave, ki ju ima njihov voditelj. Čeprav so določene strankarske osebnosti zelo močne, pa v nekaterih primerih stranka pride na oblast zaradi svoje politične ideologije, kot na primer Šiv Sena.

Na volitvah nastopajo tudi posamezni kandidati, brez stranke. Lahko pa jih slednje pri kandidaturi podpirajo.

Veliko večjih nacionalnih strank sklene dogovor z manjšimi strankami. Na volitvah nastopajo skupaj, s skupnimi kandidati, po različnih volilnih okrožjih. Tako kandidat pripada eni stranki, manjše stranke pa ga po različnih volilnih okrožjih podpirajo.

Še ena značilnost indijskih strank je veliko število filmskih igralcev, ki se vključujejo v stranke. Mnoge nacionalne stranke sprejemajo igralce hindujskih filmov z največjim veseljem. Igralci se ne pojavljajo le na političnih zborovanjih, za pridobitev večjega števila ljudi, temveč (kot se je to zgodilo na jugu Indije) celo ustanavljajo državne stranke.

5.2.1. Nacionalne stranke

Na zveznem državnem nivoju se stranke imenujejo nacionalne stranke oziroma državne stranke (national ali state party). Stranka, ki pridobi večino v vsaj štirih državah, postane državna stranka. Take stranke v Indiji so: Kongres, BJP, Džanata Dal, Komunistična stranka Indije²².

Najstarejša stranka, ki se uvršča med nacionalne stranke že od osamosvojitve do danes je stranka Kongresa. Ustanovljena je bila 1885. leta, kot protibritansko usmerjena indijska organizacija. Kasneje je postala poglavitna organizacija v boju za neodvisnost. Po osamosvojitvi so Britanci prenesli administrativne zadeve na voditelje Indijskega nacionalnega kongresa.

Trenutno je na oblasti stranka BJP, ki je bila ustanovljena po osamosvojitvi Indije, vendar pa njeni začetki segajo v obdobje pred osamosvojitvijo. Nasprotovala je ideologiji Kongresa in si je prizadevala ustanoviti državo hindujcev v Britanski Indiji.

²² <http://adaniel.tripod.com/parties.htm> (29.10.2003)

Poleg že naštetih med nacionalne stranke Indije štejemo še stranko BSP (ustanovljeno 1980 leta), ki predstavlja zatirani razred v Indiji. 1992 je bila ustanovljena stranka Samajdvada.

Pod nacionalne stranke se uvrščata tudi Komunistična stranka - marksisti in Komunistična partija Indije²³.

5.2.2. Regionalne stranke

V Indiji so prisotne tudi stranke, ki imajo svoje nacionalne programe, toda sodelujejo le v določenih regijah in jih zato uvrščajo med regionalne stranke. Taka stranka je Forward Block, ki nastopa na volitvah v Zahodni Bengaliji in sosednjem Biharju.

Regionalnih strank ne bom omenjala poimensko zaradi prevelikega števila. Regionalne stranke temeljijo predvsem na kulturnih posebnostih določene države. Stranke ene zvezne države lahko nastopajo tudi na volitvah kake druge države, kadar so kulturne značilnosti obeh držav podobne. Prav tako so te stranke vezane na verske skupnosti, kot je Akali dal v Pandžabu, ki je izrazito sikhovsko usmerjena. Stranke ustanavljajo tudi pripadniki določenih kast. V državi Tamil Nadu so dravidi ustanovili lastno močno stranko in so pred osamosvojitvijo zahtevali celo svoje območje na jugu Indije – Dravidistan²⁴.

Ena najzloglasnejših regionalnih strank je stranka Šiv Sena (Hindujska nacionalistična stranka). Močna ideološka usmerjenost ji zagotavlja velik politični vpliv. Je antimuslimansko usmerjena in se zavzema za redefinicijo koncepta nacionalne identitete Indije v smislu hindujske nacionalne identitete.

5.3. Indijske države

Države so: Andhra Pradesh, Arunachal Pradesh, Assam, Bihar, Chhattisgarh, Goa, Gujarat, Haryana, Himachal Pradesh, Jammu in Kashmir, Jharkhand, Karnataka, Kerala, Madhya Pradesh, Maharashtra, Manipur, Meghalaya, Mizoram, Nagaland, Orissa, Punjab, Rajasthan, Sikkim, Tamil Nadu, Tripura, Uttaranchal, Uttar Pradesh in West Bengal. Centralno administrativni teritoriji so: Andaman in Nikobar Islands,

²³ <http://adaniel.tripod.com/national.htm> (29.10.2003)

²⁴ <http://adaniel.tripod.com/regional.htm> (29.10.2003)

Chandigarh, Damman & Diu, Dadra in Nagar Haveli, Delhi, Lakshadweep in Pondicherry.

Vsaka država ima svoje zakonodajno telo. Nekatere so dvodomne in druge enodomne. Spodnji dom, v katerem poteka največ zakonodajnih aktivnosti se imenuje Vidhan Sabha. Tudi tukaj potekajo volitve na vsakih pet let, v kolikor vlada ni prej razpuščena. Državo vodi ministerski predsednik, ki je predstavnik spodnjega doma. Ustavno je guverner poglavitna osebnost države, ki ga imenuje predsednik na predlog zvezne vlade. Po državnih volitvah guverner določi primerne kandidata, ki bo sestavil vlado. Na splošno ima guverner več zakonodajnih pravic na državnem nivoju kot predsednik na nacionalnem. Guverner ima pravico do razpisa predčasnih volitev ali razpustitev vlade, če misli, da je neučinkovita.

V federalnih odnosih med državami in centralno vlado ima centralna vlada več pristojnosti pri državnih zadevah kot posamezna država. Na primer - centralna vlada ima pravico redistribucije državnih meja, brez predhodnega posvetovanja z državno vlado. Če vlada v državah politična nestabilnost, ima centralna vlada pravico, da predsednik razpusti vlado te države ter tako razglasi izredno stanje in včasih, po potrebi, uporabi celo vojsko za pomiritev situacije²⁵.

²⁵ <http://adaniel.tripod.com/regional.htm> (29.10.2003)

6. RAZMERJE MED DRŽAVO IN VERSKIMI SKUPNOSTMI V INDIJSKI USTAVNOPRAVNI UREDITVI

Z ustavo Indije je določen sekularni značaj države Indije. Členi ustave in nekateri zakoni so izključno nemenjeni utemeljevanju odnosov med državo na eni strani in religijo na drugi, prav tako pa določajo njuno medsebojno interakcijo. Ker beseda »sekularen« prihaja iz Zahoda in so jo opredelili v kontekstu zahodnih držav, je potrebno tu poudariti, da so jo Indijci prilagodili njihovim okoliščinam in problemom, ki izhajajo iz naslova odnosov med religijo in politiko (Banatwalla 1992: 67).

Izraz »sekularna« država je bil vpeljan v preambulo Ustave šele leta 1976 (Banatwalla 1992: 82).

6.1. Opredelitev in razmerja ustavnih določb

Ustava, v splošnih odločbah, posveča člene od 25 do 30 ureditvi razmerja države do verskih skupnosti in religije kot take. Pravni položaj verskih skupnosti temelji na načelu ločitve države in verskih skupnosti, načelu enakopravnosti verskih skupnosti in načelu njihovega svobodnega delovanja.

Z ustavnima odločbama 25. in 26. člena je določena individualna in korporativna verska svoboda. S členoma je zagotovljena pravica do svobodnega proučevanja verskih vsebin, do izvajanja verskih ritualov in do propagiranja verskih dogm in načel. Vse verske denominacije imajo pravico do ustanavljanja institucij v verske in dobrodelne namene in pravico do lastnega, svobodnega upravljanja teh institucij in verskih zadev.

Člen 27 prepoveduje obdavčenje sredstev povezanih s promocijo določene religije. S členom 28 je določeno, so izobraževalne ustanove, ki se financirajo iz državnega fonda oziroma prejemajo državno pomoč, izrecno sekularne narave. Določi pa se tudi svoboda pri udeleževanju in uvajanju verskega pouka v te ustanove. Pravica do ohranitve lastnega jezika in kulture, je določena s členom 29. Člen 30 pa omogoča manjšinam, da po njihovi izbiri ustanovljajo in vodijo lastne izobraževalne ustanove. Vloga države prav tako ne sme biti diskriminatorna v smislu nudenja pomoči manjšinam in verskim skupnostim (Banatwall 1992: 66).

Načela sekularnosti lahko najdemo še v členih 5, 15 in 16. Državljeni Indije tvorijo le en razred, ne glede na kasto ali veroizpoved. Vsakdo mora imeti enake možnosti zaposlitve.

Država s temi zakoni določa svobodno državljanstvo, neodvisno od religije. Že tukaj pa lahko vidimo, da je koncept »Hindu Rahstre« (hindujske države) povsem protisloven z ustavo Indije (Banatwall 1992: 68).

Zgoraj navedeni členi so osnovna karkteristika indijske ustave, ki določa Indijo kot sekularno državo. Vendar pa je v Indiji težko popolnoma ločiti politiko od religije, oziroma neumešavanje države na področje religije. V ustavi in nekaterih zakonih lahko najdemo kar nekaj razdelkov, kjer je povezanost med državo in religijo več kot očitna. Ustavni in zakonodajni akti v veliki meri vključujejo religijo v politiko, prepoznavaajo in regulirajo politično vlogo religije, s tem pa kažejo na neupoštevanje ustavnih določil o popolni ločenosti državne sfere od religije.

6.1.1. Vmešavanje politike na področje religije

Kot sem že omenila, je v Indiji še vedno prisoten kastni sistem. Najnižja kasta so »nedotakljivi« in se jih obravnava kot neenakopravne člane družbe, kar je ustavnopravno prepovedano.

Člen 17 prepoveduje nedotakljivost in se tako opira na določeno religijsko prakso hinduizma. Vsako dejanje, ki se nanaša na izkoriščanje oziroma žalitev nedotakljivih, je v skladu z zakonom kaznivo. Takšen ukrep velja tako za državo kot za posameznika in odnose med samimi državljani in pripadniki določene religije. Če pripadnik višjega razreda ne nudi strokovne pomoči harijanom, se to šteje za žalitev in zato kaznivo dejanje.

Določila 15. člena ustave se prav tako nanašajo na versko svobodo državljanov. Ta člen določa, da se nobenemu državljanu ne sme odrekati pravica do uporabe javnih prostorov, kot so restavracije, trgovine, hoteli in zabavišni prostori pa tudi javna kopališča, vodnjaki in ceste za javno uporabo.

Člen 25 (2) gre celo dlje. Država lahko posreduje z zakoni, kadar gre za uporabo verskih institucij hindujcev, ki morajo biti dostopne vsem hindujcem (Banatwalla 1992: 69).

V zvezi z dopuščanjem države, da imajo vse kaste enako pravico do vstopa v hindujska svetišča in ostale hindujske verske institucije, vedno znova prihaja do sporov med državo in hindujskimi pripadniki. Pojavlja se vprašanje ali lahko država na tak način posega v neko religijo, ki ji tradicija narekuje primerno obnašanje med njenimi pripadniki. Ko gre za področje javnega interesa v smislu ohranjanja javnega reda in

miru, je vmešavanje države do določene mere upravičeno. Kadar pa vmešavanje države posega v tradicijo neke religije, postane to sporno. Indija torej zavrača zakoni določeno zahtevo o popolni ločitvi države od religije.

Najpomembnejši člen, ki se ukvarja z svobodno izbiro religije in odnosom med politiko in religije, je 25. člen ustave. Je ključno določilo ustavnega obnašanja o interakciji med dvema silama, ki regulirata družbo.

Za boljše razumevanje bom citirala 25. člen indijske ustave:

- »25 (1) Vsi ljudje imajo enake pravice do svobode vesti in svobodne izbire, uporabe, promocije religije, ki naj bodo v skladu z ohranjanjem javnega reda, etike in zdravja posameznikov.
- (2) Kar je določeno s tem zakonom, naj ne vpliva na izvajanje ostalih zakonov in naj ne prepoveduje državi sprejemanja novih zakonov v zvezi z
- (a) reguliranjem ali restrikcijo katerihkoli ekonomskih, finančnih, političnih in ostalih sekularnih aktivnosti, ki so povezane z religijskimi praksami
 - (b) zagotavljanjem socialne varnosti in podelitev hindujskim religioznim institucijam javni značaj, v smislu enakopravne dostopnosti vsem članom hindujske družbe«. (Banatwalla 1992: 71)

Poleg že naštetih členov naj tu še omenim člena iz četrtega poglavja Ustave: člen 44, ki zavezuje državo, da bo skušala zagotoviti enoten državljanski zakonik za vse države indijskega teritorija, in člen 48, ki narekuje državi, naj ukrepa v smeri popolne prepovedi pobijanja krav (Banatwall 1992: 87).

Iz navedenega razberemo, da verska svoboda ni absolutna. Enakopravnost je treba razumeti relativno in na enak dejanski stan vezati enake pravne posledice, na bistveno drugačen pa drugačne. Absolutna enakost bi sama po sebi povzročila neenakopravno obravnavanje verskih vsebin. Svobodno delovanje verskih skupnosti je vezano na spoštovanje javnega reda in moralnih prepričanj. Nekatere religiozne prakse lahko razumemo kot fizični napad ali moralno grožnjo na posameznika ali družbo (na primer verski obredi v hindujski religiji: zažiganje vdov, daritev otrok sveti reki Gangi).

6.1.2. Ustavna opredelitev religijsko-politične interakcije

25. člen ustave določa pristojnosti interakcije med religijo in politiko. Država ima regulativno in restriktivno vlogo pri izvajanju ekonomskih, finančnih, političnih in

sekularnih aktivnosti, ki so na kakršenkoli način povezane z religijo. V tej točki pa država še vedno nima pristojnosti, prepovedovanje neverških dejavnosti (še posebno gospodarskih in političnih dejavnosti), ki nastopajo v imenu religije. Takšne in drugačne polemike so potekale ob nastajanju moderne indijske ustave. Odnos med državno oblastjo in verskimi skupnostmi ni jasno določen, pri čemer zelo hitro pride do zlorabe religije v politične namene brez pravnomočnih posledic.

»Uvedba načela ločenosti religije in države v državno zakonodajo ima prvovrsten sociološki značaj, če le ne gre za mrtvo geslo« (Smrke 1996: 23). Ločenost naj pomeni na eni strani avtonomnost verskih skupnosti v njihovih notranjih zadevah in na drugi sekularizacijo javnega življenja. Država mora biti v odnosu do verskih prepričanj »inidiferentna« in nevtralna, ne pa zainteresirana in pristranska (Smrke 1996: 23).

V nekaterih ustavah, ki vsebujejo določilo o ločenosti države in religije se nahajajo tudi določila, ki po strogem razumevanju ločenosti religioznih denominacij in države z njo niso združljiva. »Ločenost« je torej različno interpretirana že znotraj ustave, če njene določbe razumemo kot interpretacijo glavnega člena.

Indijska država zavrača ločenost v smislu nevtralnosti in indiferentnosti države od verskih prepričanj državljanov. Odloča se za »podporo« in »spodbujanje« verskega delovanja. Značilne so bistveno razširjene ustavne in druge meje verske svobode.

Določene so enake pravice do ustanavljanja šol, svobodnega verskega izobraževanja, verskim organizacijam je priznan status »pravne osebe« in s tem pravica do lastnine.

Ustava vsebuje tudi določila o možnih omejitvah verskih dejavnosti in navaja razloge omejitve: zavračanje verske prisile, vere kot temelja za »sovrastvo« (primer Ajodja), »nemoralo« (sati, poroke otrok, žrtvovanje človeka, nedotakljivost ..), sprožanje družbenih neredov (romanja, mele in procesije²⁶, festivali...). V tem primeru ima država pravico do uporabe restiktivnih in regulacijskih ukrepov pri poseganju v verske zadeve.

Vloga države kot posrednika je tesno povezana z nedefinirano strukturo obeh dominantnih religij v Indiji (islama in hinduizma). S tega stališča je neprimerljiva s zahodnim konceptom sekularne države. Raznolika verska praksa, obširni kastni sistem, številne sekte in podsekte narekujejo indijski ustavi in državi določitev enakopravnosti in enotnosti znotraj razgibane pluralistične družbe. Potrebno je določiti takšen ustavni

²⁶ Za primer navajam Kumbh melo, ki se vrši na vsaka štiri leta in večja na vsakih dvanajst let. To leto je potekala v Našiku v državi Maharaštra. Zbralo se je 200.000 romarjev in sadhujev, ki so se skupaj okopali v bližnji sveti reki. Pojavili so se nesporazumi med vladnimi organi in religijskimi funkcionarji glede same organizacije in vmešavanja vlade v verske zadeve (Patil, Sonawane 2003: 2).

okvir, ki bo dopuščal politiki in religiji prosto delovanje in hkrati njuno medsebojno interakcijo (Banatwalla 1992: 77).

6.2. Vključevanje religijskih funkcionarjev v politiko

Nobena večja religija v Indiji ne prevzema organizirane oblike, kot jo pozna Cerkev na Zahodu. Duhovni stan v hinduizmu predstavlja širok spekter religijskih funkcionarjev. Sem se uvrščajo svetiščni duhovniki, sadhuji, guruji, tantriki, astrologi, družinski duhovniki, sanajsini in ostali. Prav tako islam ne pozna prave duhovščine. Uleme in fakiji so na splošno tisti, ki so študirali na eni izmed tradicionalnih islamskih šol.. Kakorkoli že, pa je v Indiji opaziti pogost pojav vključevanja in vplivanja religijskih funkcionarjev na politično področje²⁷ (Banatwalla 1992: 106).

V zvezi z vstopanjem religijskih funkcionarjev na politično področje indijska Ustava ne vsebuje specifičnih določil.

²⁷ Šri Digvižaj Singh bo kandidiral na marčevskih volitvah 2004 v državi Madja Pradeš. Na vprašanje bralca (R.Swaminatha) ali ne bi moral biti sajasin brez ambicij, je Singh pojasnil, da sam nima osebnih ambicij, se bo pa zavzemal za človeško blaginjo in socialno pravičnost, ki sta poglavitna načina za dosego spiritualnosti (Bharti 4.maj 2003: 6).

7. HINDUJSKI POLITIČNI NACIONALIZEM

Ideja politizacije religije je po mojem mnenju v veliki meri povezana z idejo političnega nacionalizma. Indijo danes lahko uvrstimo med tip države, ki spodbuja predvsem eno religijo, druge pa tolerira. S tem razlogom bom v tem poglavju nekoliko več pozornosti posvetila hindujskemu političnemu nacionalizmu.

Organizacija RSS predstavlja temelj hindujskega nacionalizma. Kot sem že omenila, je atentat na Gandhija izvedel član ekstremno nacionalistične organizacije RSS-ja. V nasprotju s sekularizmom, poglobitve ideje stranke Kongresa, so se v religijsko in kulturno pluralistični Indiji pojavile številne desno usmerjene hindujske nacionalistične skupine z namenom, predstaviti Indijo kot hindujsko državo. Vendar pa je treba ta močan politični nacionalizem razložiti v kontekstu indijske zgodovine, zaznamovane z invazijami drugih narodov in v zadnjem stoletju z »invazijo« zahodnih idej in materialnih dobrin. Pojavila se je potreba po povečevanju indijske starodavne zgodovine in miselnosti, ko je ideja hinduizma temeljila na jasnih tradicionalnih vrednotah.

Namen novodobnega indijskega nacionalizma je oblikovanje hindujske identitete. Postavlja se zahteva po oblikovanju nacionalne države, kakršna je obstajala v preteklosti. En narod - ena država, je postala poglobitva ideja močnega, strogega nacionalizma. Hindujska identiteta se postavlja v bran vsem ostalim skupnostim v Indiji – muslimanski, v manjši meri krščanski in pa modernizaciji ter zahodnjaški sekularni ideologiji (Flood 1998: 262).

Politične stranke in organizacije s preko sto tisočimi podružnic, ki zagovarjajo zgoraj opisano ideologijo Hindutve, se med seboj povezujejo v »družino«, v kateri sta poleg največjega sindikalnega združenja (Bharatiya Mazdur Sangh) tudi stranka BJP in VHS ter organizacija RSS (Salu 2000: 252).

Goreči zagovorniki indijskega nacionalnega združevanja, ki so zadnjih nekaj let na oblasti, še vedno zatrjujejo, da Indija ni dežela mnogih narodnosti, temveč da je to en narod.

7.1. Razvoj politizacije hinduizma

V Britanski Indiji so se pojavila številna verska gibanja za osamosvojitve Indije izpod britanske nadoblasti in islamskega vpliva. Bila so močno prohindujsko usmerjena. Tudi

hindujski kastni sistem je ta gibanja vzpodbujal. Mnogo pripadnikov najnižjih kast (predvsem nedotakljivih) je začelo prestopati v islamsko in krščansko vero. Zaradi množičnega spreobračanja v islam je bil leta 1871 narejen popis prebivalstva glede na versko sestavo, ki je postal temelj za redifinicijo hinduizma. Hinduizma niso več pojmovali zgolj kot religijo, temveč je označeval določeno skupnost ljudi s podobnimi vzorci in skupnim načinom življenja (Jones v Baird 2001: 242).

Goreči indijski nacionalist Čandra Bos je bil po mnenju nekaterih Indijcev edini, ki bi lahko ohranil celovitost Indije in med indijskim prebivalstvom vzbudil pravo skupno nacionalno zavest. Za časa osamosvojitvenega boja je Čandra Bos organiziral indijsko nacionalno armado, v kateri so bili vojaki bivše britanske indijske armade. Nekateri izmed njih so bili v ujetništvu japonske vojske in so jim kasneje ponudili možnost nastopa državne službe pod Angleži. Čandra Bos je zagovarjal nasilni boj za doseg enotnosti Indije in avtoritativne oblasti. Postal je vodja kongresne stranke in kasneje, zaradi nestrinjanja z Gandhijevim nenasiljem, iz stranke izstopil ter ustanovil lastno stranko naprednega bloka (Forward bloc). Gandhi in Bos sta bila privrženca dveh različnih vidikov hinduistične tradicije. Prvi gudžeradsko vajšnavidsko džainistične tradicije nenasilja, drugi bengalskega kulta boginje Kali, kulta moči in nasilja (kar simbolizira boginja Kali sáma). S tega vidika je treba razumeti moč in nemoč hinduizma v politiki (Štante 1980: 350-356).

Poleg ostalih družbeno-religijskih gibanj (Brahmo Samadž, gibanje Ramakrišna, ...) je bilo najpomembnejše gibanje 19. stoletja, gibanje Arija Samadž, zaradi svoje močne institucionalne strukture in razširjenosti na zahodnem in centralnem območju Indije. Segalo je celo preko indijskih meja, na območje Afrike, SV Azije, Karibov, kjer je živela hindujska manjšina (Jones v Baird 2001: 26).

Člani Arija Samadže so bili zagovorniki nacionalizma, ki je temeljil na zakonih dharme. Kasneje se je pojavilo še večje število ekstremistično desničarskih strank, ki so se zgledovali po skupnosti Arija Samadža. Pandit Mohan Malavija, član Arija Samadže je leta 1909 postal prvi podpredsednik Hindujske univerze v Benaresu (Benares Hindu University). Malavija je ustanovil desničarsko hindujsko politično stranko (Hindu-Mahasabha), ki se je pred osamosvojitvijo postavila po robu stranki Kongresa in Muslimanski ligi. Stranka je v svojem hindujskem nacionalističnem programu zahteva enotno hindujsko skupnost in podpirala egalitarizem, čeprav je bil v nasprotju s tradicionalnimi vrednotami hinduizma (Jones v Baird 2001: 257). Hindujski nacionalizem se je odražal v zahtevah po enotnem narodu, ki bo temeljil na ideji – en

narod, ena religija, en jezik in ena kultura. Ideja o pluralistično organizirani indijski družbi je bila zatrta.

Leta 1946 so potekala politična pogajanja o osamosvojitvi Indije. Hindu Mahasabha pri tem ni imela večjega vpliva. Volitve istega leta so pokazale, da bosta glavna akterja nove indijske države Indijski nacionalni Kongres in Muslimanska liga (Jones v Baird 2001: 266). Najvplivnejši strankarski voditelj Vinajak Damodar Savarkar je razlikoval med »Hindu Dharmo«, religijo različnih tradicij, in »Hindutvo«, družbenopolitično ideologijo hindujcev za osvoboditev izpod tujih vplivov. Ideje »Hindutve« so vse do danes trdo zakoreninjene v indijskih religijskih desničarskih strankah. Mahasabha je z idejo Indije kot Hindustana (»dežela Hindov«) dajala pravice hindujcem, da sami upravljajo in uvajajo zakone v skladu s hindujsko ideologijo (Flood 1998: 262).

THE RSS IN VHP

Eden od članov Hindu Mahasabhe, K. V. Hedgewar (1890-1940), je leta 1925 ustanovil zloglasno organizacijo Raštrija Svajamsevak Sangh (RSS), ki deluje še danes. RSS je vplivna kulturna organizacija in ne politična stranka. Zagovarja interese hindujcev, ki so v nasprotju z interesi muslimanov, kristjanov in komunistov v Indiji. Ta organizacija je močno vplivala na indijsko politično in kulturno življenje. Nudila je podporo izobraževalnim ustanovam in svetiščem.

Člani RSS so tudi dobro vojaško izurjeni. V povezavi z RSS pa je potrebno omeniti še organizacijo (VHP), ustanovljeno leta 1964. VHP ima podobne cilje kot RSS. Naslanjajo se na nižji srednji razred mlajše moške populacije in obsega preko tri tisoč aktivnih članov. Nudijo jim občutek skupne nacionalne pripadnosti in identitete.

Dejstvo je, da RSS ni politična stranka in se njeni člani lahko vključujejo v katero koli od političnih strank, znotraj katerih lahko prosto lobirajo. Že stranka Kongresa se loči na liberalne sekulariste in hindujske tradicionaliste, ki sodelujejo z organizacijo RSS. Nehru je organizacijo prepovedal. Iz politične sfere je izginila le za eno leto, tako da do danes deluje neovirano. Organizacija RSS sodeluje pri regionalnih nemirih, ki so v zadnjem času zelo razširjeni po celotni Indiji. Pripisujejo ji tudi ekstremen vpliv pri obujanju hindujske politične zavesti in idej o enotnem hindujskem narodu (Flood 1998: 263).

BJP

Najpomembnejša hindujska nacionalistična politična stranka in vodilna stranka od leta 1996 je stranka Bharatiya Džanata, ki se je oblikovala iz džanata stranke. V 50-ih in 60-ih letih je delovala pod imenom Džana Sangh. Njen politični program je bil stogo protimuslimanski in je – v nasprotju s stranko Kongresa – zagovarjal politiko hindujskega naroda.

Glavna tri načela političnega programa so bila:

- uvesti jezik hindi za narodni jezik,
- prepoved preganjanja in ubijanja krav,
- priznavanje Izraela za pravnomočno državo.

Vsa ta tri načela pa so močno protimuslimansko usmerjena.

Vloga stranke Džana Sangh se je povečala med letoma 1973 in 1975, ko sta skupaj z RSS- jem sodelovali v protikongresnem političnem boju Džanata stranke, ki je privedel do močne volilne agitacije v Gudžaratu, Biharju in Delhiju.

Džana Sangh se je povezala z ostalimi opozicijskimi strankami Kongresa v koalicijo in tako tvorila novo stranko Džanata, ki je zmagala na volitvah leta 1977. Vladala je le tri leta in kasneje razpadla. V aprilu 1980 se je oblikovala stranka, kot jo pozna Indija danes, stranka BJP. Podporo pridobiva med izobraženo skupino tako na severu kot na jugu države, medtem ko pri svoji kampaniji strogo upošteva in poudarja vrednote »varnasrama-dharme«. V zadnjih nekaj letih se je močno okrepiło komunalistično nasilje v Indiji, ki ga podpira prav ta stranka.

7.2. Regionalni nacionalizem

Medtem ko imata RSS in BJP panhindujski vpliv, pa obstajajo na regionalni ravni še druge hindujske nacionalistične skupine. Med njimi je najodmevnejša organizacija Šiv Sena (Šivina vojska), ki jo je leta 1966 ustanovil Bal Thakkeray v Bombaju. Njena naloga je varovanje pravic Hindujscev, tudi pred tujimi vplivi muslimanov in v manjši meri kristjanov, ki živijo v Maharaštri. Organizacija je glavni krivec za nemire proti muslimanom v Mumbaju in Ajodji. Muslimanska in krščanska skupnost pa sta se zavarovali tako, da sta ustanovili vsaka svojo Seno (Flood 1998: 264).

Bistvo regionalnega nacionalizma oziroma subregionalizma je v razdelitvi države na manjše enote - države, ki po ustavi temeljijo na jezikovni pripadnosti, pa vendar kastna in verska pripadnost prav tako zahtevata takšno razdelitev. Od tod tudi razdelitev regionalnih političnih strank in njihovih programov predvsem glede na versko pripadnost, ki jo po eni strani določa tudi jezikovna pripadnost. Indijski zagovorniki hindi nacionalizma, se pravi, nacionalizma pripadnikov jezikovne skupine številčno najbolj razširjenega jezika hindi, se zavzemajo za reorganizacijo Indije na osnovi upravno administrativnih enot ali ekonomskih vidikov.

Omeniti je potrebno še manjše regionalne stranke, za katere centraliziran nacionalizem predstavlja grožnjo razvoja, v smislu ponovne restavracije majhnih držav. Taka razdelitev bi omogočala hitrejši razvoj zaostalih predelov Indije in tudi zaradi razdelitve na manjše subregionalne enote ohranila Indijo kot celoto (Štante 1980: 297).

Stranke na nacionalni ravni tako pogosto sklepajo zaveznitva s strankami na regionalni ravni. V zadnjem času igrajo regionalne stranke prav tako pomembno vlogo pri oblikovanju nacionalne strankarske ideologije in usmerjenosti. Stranke, ki imajo podobne interese na volitvah nastopajo skupaj in tvorijo koalicije (Skica 1).

7.3. Nepolitični nacionalizem

Bistvo hinduizma je, da temelji na vednosti. To je vednost o človeški duši, njegovi notranjosti in temelji na duhovnosti. Nepoznavanje zakonov in nerazumevanje sveta sta razloga, da je upor hindujcev največkrat obrnjen navznoter. Zato sta vsaka politična akcija ali doktrina med indijskimi množicami hitro pozabljeni. »Indijski nacionalizem ni upošteval indijske zgodovine, ni bil političen, temveč se je spremenil v gibanje, ki temelji na tradicionalni zavesti indijskih množic, katerih vzgib in stimulans so mit, sovraštvo do tujcev in egoizem« (Štante 1980: 325). Preprost indijski človek živi v večnem sedanjiku in ga vodijo samo refleksi in popolna mimikrija. Ne razume preteklosti in se od nje nič ne nauči. Indijski kmetje in revni del prebivalstva svoje težave (eksistencialne in družbene) rešujejo z vero v usodo in lastnim jazom, ki ga hrabrijo z ekstazo. Nekateri kritiki očitajo Gandhiju njegovo pasivnost, tudi tehniko nenasilja, saj je na tak način spremenil svoje sovraštvo do tujcev v obliko nacionalizma, ki je zaviralen. Indijske množice ga niso častile zaradi njegovih političnih ciljev in

tradicionalne zavesti, temveč bolj zaradi njegovih religioznih prepričanj in statusa božjega človeka. Hinduizem je tako dejansko zmagal nad indijskim nacionalizmom. Moralna nezrelost hinduizma, pomankanja osebne moralne odgovornosti je vsako politično gibanje spremenil v korupcijo, vse množične politične manifestacije pa v množične omame, kar ne more ustvariti zaupanja do političnih osebnosti. To je razlog, da med drugimi tudi indijski izobraženci iščejo odrešitev v indijskih svetih možeh. Politika je za Indijca obstranskega pomena, nekaj slabega – v kriznih časih se zato po pomoč zatečejo k veri, kar se odraža v vsakodnevnih obredih in ritualih ter številnih verskih praznikih. Izkoriščanje verskih in jezikovnih nasprotij nima nič skupnega z dejanskimi koristmi zaostalih indijskih množic. Vendar je zaradi splošne neosveščenosti in apolitičnosti vedno mogoče ta nasprotja demagoško izkoristiti in iz verskih, kastnih, jezikovnih razlik narediti sredstva za doseg političnih ciljev prevladujočih monopolističnih skupin. Ti politični cilji pa navadno niso v prid neosveščenim množicam, služijo le za njihovo še večje izkoriščanje (Štante 1980: 325-327).

8. STRANKARSKA IDEOLOGIJA IN VOLILNO OBNAŠANJE

Religija in kastni sistem imata od 20. stoletja naprej najpomembnejši vlogi v indijskem političnem življenju. Religijske in kaste razlike so odločilne pri oblikovanju treh glavnih ideologij v indijski politiki: religijskega nacionalizma, sekularnega nacionalizma in razdeljenost na kastni sistem, ki tvori osnovo socialne politike. Te tri ideologije se nenehno pojavljajo. So motivacijski dejavniki pri političnih kampanjah in rabijo za mobilizacijo množice. Lahko jih primerjamo s politiko ZDA, kjer so vprašanja o določanju rasne pripadnosti, enakosti in svobode, glavne teme ameriškega dnevnega reda.

Moč sekularnega nacionalizma upada, medtem ko problematika kastnega sistema narašča. Religijski nacionalizem od leta 1980 dalje doživlja preporod. Vendar pa zaton sekularnega nacionalizma ne pomeni njegove opustitev, niti ne prevlade religijskega nacionalizma²⁸.

To poglavje bi bilo ključno za potrditev oziroma zanikanje hipoteze, postavljene na začetku naloge.

8.1. Sekularni nacionalizem

Sekularni nacionalizem je uradna indijska ideologija. Imel je vodilno vlogo pri nacionalnem gibanju Mahatme Gandhija in Džavaharlala Nehruja. Kasneje postane z novo ustavo države tudi legitimen. Narod obravnava kot družino, kjer vse religije (jeziki in etnične skupine) zavzemajo enako mesto. Delovanje države mora biti neovirano, pri čemer državljanov ne določa na podlagi religije in njenih načel. Stranka Kongresa je zagovornica te ideologije. Večina strank se strinja s takšno definicijo naroda. Izjema so muslimanske stranke in hindujske nacionalistične stranke. Sekularna usmerjenost stranke Kongresa je po tridesetih letih postala vprašljiva, v zadnjih petnajstih letih pa se celo odmika od nje²⁹.

²⁸ http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

8.2. Religijski nacionalizem

Religijski nacionalizem je razdeljen na muslimanskega in hindujskega. Muslimanski nacionalizem se je pojavil v prvi polovici 20. stoletja z novonastalo državo Pakistan. Razlog ustanovitve nove države (Pakistan) je, da razlike med islamom in hinduizmom niso povzročitelji razcepa, temveč gre za ločitev dveh različnih narodov. Stranka Kongresa je v obdobju nacionalnega gibanja zagovarjala takoimenovano teorijo o formaciji države z dvema narodoma, vendar s tem ni preprečila nastanka nove države.

Hindujski nacionalizem pa je bolj ali manj odgovor na muslimanski nacionalizem. Pristaši hindujskega nacionalizma trdijo, da so razlike med muslimani in hindujci največji razdiralni faktor v indijski družbi in politiki. Sami ne zagovarjajo teorije o dveh ločenih narodih, ampak obravnavajo muslimane kot narod, ki naj bi se asimiliral v hindujsko družbo. Po mnenju hindujskih nacionalistov daje hinduizem Indiji nacionalno identiteto, zato naj bi se mu islam moral prilagoditi. Indijski narod, po mnenju notranjega ministra države Advanija, tvorijo hindujci. Med hindujce, v smislu naroda, vključuje tudi vse ostale manjšinske skupnosti, s pojasnilom, da sam hinduizem pomeni »način življenja, kulturo in osnovni etos države«. Advani je mnenja, da ima hindujska skupnost tradicionalno liberalni pristop glede ureditve države in družbe. Za ekstremne hindujske stranke, kot je bila Hindu Mahasabha, tu ni prostora. Za religijo ni prostora v politični in administrativni državi. Kulturni nacionalizem, ki ga zagovarja, ne sovpada samo z eno obliko čaščenja, temveč vsemi oblikami čaščenja, ki so prisotne v neki družbi. »Vsi v Indiji častijo kravo in Gango ter smatrajo romanja za pobožno dolžnost. Dejstvo pa je, da je Indija sekularna prav zaradi idej »Hindutve«, ki nima nikakršne veze s politično filozofijo oz. politično administracijo v državi³⁰.

Primarni cilj hindujskih nacionalistov ni zgolj poudarjanje centralne vloge hinduizma, ampak tudi izgradnja hindujske skupnosti. Hindujci predstavljajo versko večino v Indiji, znotraj pa so razdeljeni s kastnim sistemom. V sodobni Indiji so glavni akterji religijskega nacionalizma BJP in njeni predhodniki, kot je Džana Sangh.

Ideja, da je nacionalna identiteta Indije hindujska, je močno kontroverzna. Politične kampanje so v zadnjih desetih letih sprožile polemiko o hindujskih nacionalistih, ki

²⁹ http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

³⁰ <http://hvk.org/articles/0203/231.html> (19.8.2003)

želijo odpraviti indijski sekularizem. Čeprav je odstotek manjšinskih skupnosti majhen (18%), pa so veliko pripomogli k oblikovanju indijske kulture in zgodovine³¹.

Ne gre dvomiti, da so v preteklosti vselej obstajala nasprotovanja in boji med muslimani in hindujci, vendar pa je pri tem pomembna tudi konstruktivna izmenjava med tema dvema skupinama. Hindujski nacionalisti poudarjajo le grenkobo, ki so jo po njihovem mnenju okusili v bojih in nasilju hindujci, pozabljajo pa, da so pri tem preveč selektivni in zato destruktivni za celotno družbo. Indijska kultura ni samo hindujska, temveč indijska. Hinduizem seveda igra eno pomembnejših vlog pri nastajanju in ohranjanju le-te, še zdaleč pa ni edini in zato ne moremo le z njim označevati indijske kulture in civilizacije. Že Nehru je označil indijsko kulturo kot indo-muslimansko. Hindujski nacionalisti smatrajo etnične manjšine kot neenakopravne v javnem življenju. Najpogostejše gre tu za muslimane, s katerimi si močno nasprotujejo od 20. stoletja dalje. Večina Indijcev, vključno z milijoni hindujcev, ima hindujski nacionalizem za močno motečega, njihova ideologija z elementi fanatizma je po mnenju večine, zelo ozka. Nekateri pa kljub temu, odobravajo načela stranke BJP. Zavračajo trditve sekularistov, da je indijska kultura kot mozaik različnih etničnih skupin in se odločajo raje za izraz, ki ga uporabljajo ZDA – »talilni lonec« (»melting pot«)³².

8.3. Socialna pravičnost države

Zagotavljanje socialnih pravic, v smislu odprave kastnega sistema oziroma njegove ohranitve, je tretja pomembna ideologija, ki pa jo bom le na kratko razdelala. Ne z razlogom, da je manj pomembna kot slednji dve, nasprotno, je trenutno najvišje na dnevnem redu političnega dogajanja in sovpada z njima. Vendar gre tu za preobširno tematiko, ki zahteva samostojno obravnavo.

³¹ Najpomembnejša turistična znamenitost Indije je Tadž Mahal, kjer gre za mešanico perzijske in indijske arhitekture. Hindijski jezik, jezik ki je prvi jezik hindujski nacionalistov in uradni jezik več kot štiridesetih odstotkov indijske populacije uporablja besedišče skupaj z jezikom urdi, uradnim jezikom Pakistana. Tudi ostale manjšine so veliko pripomogle k evoluciji življenja v Indiji. Sikhi so bili eni najhrabrejših vojakov pri osamosvajanju Indije, kristijani so uvedli sodobni izobraževalni sistem, medtem ko so parijci (predislamski Perzijci) najmočnejši industrialci v državi.

³² http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

Kasta je po splošni definiciji princip urejenosti hindujske družbe, je družbeni red. Kastni sistem je danes razdelan v štiri skupine: zgornje kaste (upper casts) so brahmani, kšatrije in vašije, ostale »zaostale« kaste (Other Backward casts - OBC), »popisane« kaste (Scheduled casts) in »popisana« plemena (Scheduled tribes). Zadnji dve skupini sta zaščiteni z devetimi poglavjem ustave.

Z zakonom so bile do leta 1980 določene kvote za delovna mesta in višje izobraževanje na zvezni, državni in lokalni ravni samo za zadnji dve skupini. Skoraj 40. let po osamosvojitvi pa so sem uvrstili še OBC- je. Polovica javnih služb in mest v izobraževalnih ustanovah, ki jih financira vlada, so rezervirana za zadnje tri skupine prebivalcev. Te predstavljajo šestinšestdeset odstotkov prebivalcev, zgornje skupine le šestnajst odstotkov, medtem ko nehindujske manjšine predstavljajo slabih osemnajst odstotkov prebivalstva (glej prilogo A, Tabela 2)³³.

8.4. Pregled političnih strank glede na ideološko usmerjenost

Po neodvisnosti Indije in posebno še po smrti Nehruja so se posamezne indijske stranke okrepile in tudi razločnejše izoblikovale svoje politične programe. Jasneje so se pokazala razhajanja z vodilno največjo vladno stranko, stranko Kongresom. Indijske politične stranke razdelimo na štiri skupine:

- tiste, ki sprejemajo demokratično sekularno državo po vzorcu Zahoda (kongresna stranka in socialistične partije);
- ki odklanjajo zahodni tip parlamentarne ustavnosti in zagovarjajo politične oblike, ki temeljijo na sovjetskem ali kitajskem političnem vzoru (komunistična partija Indije, levo usmerjene marksistične partije: boljševistična partija Indije, revolucionarna socialistična partija in druge kmečke in delavske stranke);
- ki zavračajo politično obliko, ki jo je izbojeval kongres – navdih iščejo v indijski tradiciji: BJP in hindujske stranke;
- ki jih zanimajo regionalne in verske koristi ter so ravnodušne do ustavnih oblik vladavine: organizacija sikhov, Akali Dal, CFD, Tamiland kongres in druge. Te stranke so borijo za koristi svojih skupnosti in so nosilke skupinske zavesti, ki je

³³ http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

včasih ozko verska (ali kot jo v Indiji imenujejo komunalistična), pokrajinska (ali jezikovna), v nekaterih primerih tudi plemenska.

Ne glede na število naštetih strank, ki so obstajale kot opozicija stranki Kongresa, pa je slednja uspela z desetimi milijoni aktivnih članov ohraniti oblast v svojih rokah skoraj petdeset let in je zlahka uresničevala vse svoje cilje (Štante 1980: 240-241).

Stranka Kongresa

Stranka Kongresa je postala žrtev lastnega uspeha. Zaradi dolgoletnega vladanja je privabljala vse več ljudi s težnjami po oblasti in moči, na legitimen ali neligitimen način.

Od osamosvojitve do leta 1966 je stranka Kongresa veljala za zelo stabilno stranko. 1966 leta je postala njena voditeljica in ministrska predsednica Indira Gandhi. V tem obdobju je Kongres izgubil svojo stabilnost. Nekateri veterani te stranke so Indiri Gandhi nasprotovali in je niso sprejeli za svojo voditeljico. 1969 je v stranki Kongresa prišlo do cepitve. Opozicija je ustanovila novo stranko Kongresa. Vendar pa je bila stranka Indijskega nacionalnega kongresa še vedno največja in vodilna stranka Indije. V zgodnjih sedemdesetih letih je vlada Indire Gandhi začela kazati znake korupcije in diktatorstva. Vsesplošno nezadovoljstvo prebivalstva je napovedovalo konec liberalne demokracije. JP je izrekel jasno nezaupnico politiki Indire Gandhi. Med letoma 1975 in 1977 je bilo proglašeno izredno stanje (emergency rule). V tem obdobju je bilo veliko političnih pripadnikov Indirine stranke aretiranih. Uvedena je bila cenzura. Pravni sistem so zaostri. Vse to je vplivalo na državljane Indije. Veliko ljudi je bilo primoranih opraviti postopek sterilizacije, zaradi strogega zakona o zmanjšanju števila novorojenih otrok (»birth control«). Indira Gandhi je v upanju, da ji ljudje še vedno zaupajo in verjamejo, leta 1977 razpisala volitve. 1977. leta je za kratek čas na oblast prišla nova stranka, stranka Džanata (Janata Party) in tako prvič po osamosvojitvi prevzela mesto stranki Kongresa. Nekaj mesecev po porazu se je Kongres zopet razcepil. Stranka Indire Gandhi se je preimenovala v Kongres z inicialko I (Indira). To je bilo obdobje razhajanj in ponovnih združevanj med različnimi strankami Kongresa. Na volitvah 1980. leta je zopet zmagala Indira Gandhi. Džanata je razpadla. Ustanovljene so bile nove samostojne stranke. Med temi je bila tudi Džana Singh, ki se je kasneje preimenovala v stranko Bharatija Džanata. Nekateri novi člani stranke

Kongresa, vključno z ustanovitelji, so se povezali s stranko Kongresa Indire in se zopet poimenovali Indijski nacionalni kongres.

Stranka je s preoblikovanji izgubila tudi prvotno sekularno usmerjenost. Njen cilj je še vedno vključevanje muslimanskega dela prebivalstva in pripadnikov »popisanih«
kast. Muslimanski del je pomemben že zato, ker nastopa v stotih volilnih okrožjih. V državah na severu Indije so se pojavile nove manjše stranke, ki so jih ustanovili prav pripadniki določenih kast. Sedaj mora stranka Kongresa paziti še na manjše regionalne stranke, ki jim poberejo znatni del populacije nižjih kast. Ena takih strank je BSP (Bahudžan Samadž Party). Stranka Kongresa bo na naslednjih volitvah morala razmišljati o povezavi z nekaterimi manjšimi strankami.

Sama struktura stranke se je skozi vso svojo zgodovino naslanjala na svoje močne politične voditelje (Nehru, Indira Gandhi, Radživ in Sonia Gandhi). Ravno zaradi pomanjkanja karizmatične osebnosti po smrti Radživa je stranka izgubila večinsko podporo. Znotraj stranke prihaja v zadnjih dvajsetih letih do nerodov in zmede. Leta 1997 je nekaj ključnih akterjev celo prestopilo v novo vladajočo stranko BJP in k strankam nižjih kast.

Za stranko Kongresa pa je Sonia Gandhi velika pridobitev. Kandidirala bo na prihajajočih marčevskih volitvah 2004. Svojo kampanjo vodi na zelo precizen in profesionalen način. S političnimi govori se je predstavila veliki množici ljudi. Javno se je opravičila za vse grehe, ki jih je stranka storila v preteklosti. Hindujski skupnosti se je predstavila kot tradicionalna pripadnica hindujskih žena. Italijanka po rodu, ampak Indijka po duši, zavita v sari, prežeta s tradicionalnostjo. Po smrti svojega moža je živela življenje brez škandalov in celo zavrnila mesto ministrske predsednice leta 1991, zato da bi lahko vzgajala svoja dva otroka. Nikoli več se ni vrnila v Italijo. S tem je razorožila stranko BJP, ki prav tako odločno zagovarja tradicionalno življenje, kulturo in moralne vrednote. Ker nastopa kot nevtralna do religijskega nacionalizma, je tudi v očeh muslimanske skupnosti prava oseba za vodenje politične skupnosti. Muslimanski skupnosti se je opravičila za nemoč Kongresa ob rušenju mošeje v Ajodji. Zagotovila je, da za bivšega voditelja stranke in ministrskega predsednika v času rušenja moše Narasimha Raa, ne bo več mesta v parlamentu. Opravičila se je sikhom, v imenu svoje tašče (Indire Gandhi), ko je poslala trumo vojščakov v Zlati tempelj (Golden Temple) v

Amritsarju. Glede na novo osebnost v stranki, njen uspeh in popularnost, se je stranka odločila, da ne bo stopala v koalicijo z ostalimi strankami³⁴.

Stranka BJP

Stranka je torej prišla na oblast s spremenjeno različico brahmanskega hinduizma, z ideologijo Hinudutve, idejo hindujskega naroda. Strankina moč se okrepila leta 1989, ko se je še tesneje povezala z stranko VHS in RSS- jem in kot taka tvorila močno opozicijo stranki Kongresa, s protimuslimansko usmerjeno politiko.

Kot sem že omenila, je bila stranka med glavnimi organizatorji nemirov in nasilja v Ajodji, ko je šlo za porušenje mošeje, domnevno zgrajene na rojstnem mestu enega največjih hinduističnih bogov, boga Rame. Namen hindujskih nacionalistov je bil, privabiti čimvečjo množico hindujcev, ki bi jim pomagala pri gradnji novega templja in s tem pokazali podporo stranki. BJP je na svojo stran pridobil člane Združene fronte in meščanski srednji sloj. Hindujce različnih kast jim je uspelo združiti z militantsko politiko zoper muslimane. Skupna religiozna tradicija med seboj različnih in neprehodnih kast ni imela poglobitnega pomena pri sklicevanju na hindujski narod.

Dejansko stanje pa se je pokazalo po volitvah 1991 leta. Prišlo je do razcepa med samim hindujskim delom prebivalstva. Pripadniki nižjih kast so militantsko politiko močno kritizirali. Ko je stranka BJP izgubljala svoj vpliv, je bilo to v veliki meri prav zaradi strank nižjih kast. Stranka je spremenila svojo ideološko usmerjenost, oddaljila se je od hindujskega gibanja in se na volitvah 1996 predstavila z neideološkim geslom »glas za spremembo«. Pri tem se je sklicevala na spremembe v zakonodaji: na spremembo 370. člena o kašmirskem vprašanju in spremembo na področju uvedbe enotnega državlanskega zakonika. Postavila je zahtevo po razširitvi primera Ajodja in ekonomskem nacionalizmu. Leta 1998 se je strankina moč še okrepila s kovencionalno politiko in preko sklepanja koalicij z regionalnimi strankami. Stranka si je v zadnjem volilnem obdobju svoj ugled pridobila, v največji meri z močno obrambno in varnostno politiko, z diplomatsko in vojaško zmago v kargilski vojni proti Pakistanu. Zunanji minister Vajdžapai pa je postal pomembna politična osebnost, kakršne je Indija poznala v času vladanja stranke Kongresa, ko je dovolil preizkus nuklearnega orožja. BJP danes tvori vlado Nacionalno demokratske zveze (National Democratic Alliance) skupaj z

³⁴ http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

triindvajsetimi političnimi strankami. Prav takšno sklepanje koalicij pa je za stranko BJP nujno potrebno v družbi, ki je tako zelo raznolika. Zahtevo postavljajo same skupnosti: kastne, jezikovne, religijske, regionalne... Za ekstremistične stranke ni več prostora v Indiji (Salu 2002: 257-261).

Iz zgoraj navedenih podatkov lahko razberemo, da so za stranko pri doseganju glasov na volitvah pomembni trije elementi indijskega političnega sistema: kastni sistem, regionalizem in sklepanje koalicij.

Stranka BJP bo na volitvah 2004 nastopila v koaliciji z nekaterimi strankami iz južne regije: Tamil Naduja, Karnatake in Andra Pradeša, iz Orisse na vzhodu ter iz Zahodne Bengalije. Nastopilo bo 378 kandidatov iz BJP in 165 iz strank zaveznic.

Ideološko je stranka razdeljena na dva dela. Na eni strani je moderirana frakcija BJP in na drugi strani desničarsko krilo stranke. Čeprav stranka še vedno nastopa pod geslom »en narod, eno ljudstvo, ena kultura«, pa so njena načela postala liberalnejša in bolj tolerantna do jezikovnih, religijskih, kastnih in ostalih razlik. V marčevski kampanji ni bilo slišati o protimuslimanskih ukrepih. V primeru, da stranka na volitvah izgubi, bosta VHP in RSS zahtevali ponovno močno nacionalistično politiko. V primeru zmage BJP pa bo nujna tudi formalna ločitev stranke na zmerne in stroge desničarje. Politični analitiki pa ocenjujejo, da bo indijska politična kampanija za prihajajoče volitve močno podobna tistim v Ameriki. Na volitvah si bosta stali nasproti dve močni politični osebnosti: Sonia Gandhi in Atal Behari Vadžpaji³⁵.

Združena fronta (United front)

Stranke, ki zastopajo nižje kaste, so jedro Združene fronte. Kljub povečani moči na političnem področju pa še vedno niso alternativa stranki Kongresa in BJP. Notranja diferencija povzroča razhajanja: npr. »popisane« kaste nasprotujejo OBC-ju v državi Utar Pradeš. So bolj učinkovite na regionalnem kot na nacionalnem nivoju. 1989 so povezane v koalicijo, prišle na nacionalne volitve. Prejšnja vlada je bil še en poizkus koalicije, ki je spodletel v manj kot dveh letih.

³⁵ http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

Dostikrat se zastavlja vprašanje, zakaj v Indiji ni mogoče oblikovati enotne stranke nižjih kast. Odgovor je v indijske raznolikosti, saj se kaste razlikujejo po državah tako jezikovno, zgodovinsko, kulturno gledano in po stopnji izobrazbe.

Glavni izziv Združene fronte je tvorba skupine različnih strank in nstop na volitvah s skupnim političnim programom.

Vendar pa je strankarska politična analiza pokazala, da Združena fronta ne bo sposobna tvoriti enotne koalicije, temveč bo po vsej verjetnosti nastopila kot koalicijski partner ene od večjih strank³⁶.

Vse tri državne ideologije so povzročiteljice politizacije religije v sodobni Indiji. Na eni strani se stranke delijo glede na religijsko usmerjenost (in zagovornike sekularizma), po drugi strani pa glede na kastno pripadnost. Kastni sistem je značilnost hindujske religije in hkrati določa družbeni sloj hindujskega dela prebivalstva, zato je nujno povezan z religijsko usmerjenostjo dela populacije. Tudi politične stranke se tega dobro zavedajo in za privabljanje volilcev uporabljajo religiozne elemente.

Na volilno obnašanje in na izid volitev vplivajo religiozni dejavniki (religijska pripadnost, kastna pripadnost, sekularisti). Gospodarska in ekonomska problematika ne vplivata toliko na izbor stranke pri volitvah. Reševanje brezposelnosti, izobraževanja in zagotavljanja socialnih pravic je pogojeno s skupinsko pripadnostjo (kastno ali religijsko).

Indijski družbeni prostor lahko razdelimo na tri področja – družbeno-ekonomsko, politično in kulturno ter na povezanost med njimi.

8.5. Oblikovanje koalicijske vlade

Sekularni nacionalizem, religijski nacionalizem in kastna politika so danes teme, ki so v zadnjih dveh volilnih obdobjih najbolj aktualne teme političnih programov različnih strank. Veliko število strank in posledično veliko število mnenj, ter razhajanja znotraj strank, onemogočajo odpravljanje težav povezanih z religijsko in kastno pripadnostjo. Zato so se politični akterji v Indiji odločili za tvorbo koalicijske vlade. Smemo reči, da bi bila takšna vlada nujna (Slika 1).

Indijska vlada si ne prizadeva dovolj, da bi izobrazila zaostale indijske množice, da bi zmanjšala revščino in postala bolj socialno pravična država. Državljanke prepušča

³⁶ http://asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

vdanosti v usodo, karmi in dharmičnim zakonom. Izrablja elemente hinduizma in starodavne religijske tradicije za opravičevanje nezmožnosti reševanja nacionalne in socialne problematike.

SKLEP

Hinduizem je ena najstarejših religij na svetu. Star je pet tisoč let. Skozi zgodovinski razvoj se je moral prilagajati novim družbenim ureditvam, v katerih je živel. S prihodom muslimanov v 16. stoletju se uveljavi skupno ime (Hindijci) za ljudi, ki so se nastanili ob reki Ind. Hindijci so bili vsi, ki niso bili muslimani, kristjani, sikhi, budisti ali džainisti. Vse te religije so dobile ime pred nastankom pojma hinduizem. Šele v 19. stoletju se pojem uveljavi tudi med samimi Indijci. Od kolonialnega časa naprej lahko govorimo o indijski nacionalni identiteti. Zаметke religijskega nacionalizma zasledimo v obdobju kolonializma, ko so se Indijci začeli povezovati, da bi nastopili proti kolonialni velesili, Britaniji. Predvsem je že takrat šlo za skupino hindujcev, kot nam pričajo zgodovinski viri. Da pa ne bi zanemarili največje manjšinske skupnosti živeče na indijski podcelini, so v času osamosvajanja muslimanom dodelili samostojno območje, novonastalo državo Pakistan.

V hinduizmu lahko opazimo dve poglobilni značilnosti: na eni strani gre za težnjo k univerzalizaciji, ki prispeva k sodobni globalni kulturi in družbenim procesom, na drugi strani pa gre za oblikovanje lokalne oziroma nacionalne identitete. Oba trenda sta se pojavila šele v zadnjih dveh stoletjih. Hinduizem se je začel razvijati kot globalna religija v 19. stoletju, kot reakcija na kolonializem in krščanstvo. Z deli Rama Mohana Roja, kasneje Vivekanande in njegovih naslednikov, je hinduizem postal svetovna religija, ki ima velik vpliv tudi na Zahodni svet. V nasprotju z univerzalnimi tendencami, pa se je razvil hindujski politični nacionalizem, ki približuje hinduizem (Hindu dharmo – hindujske moralne zakone) konceptu nacionalne države. Ta nacionalizem je povzročitelj trenj med različnimi skupnostmi indijskega prebivalstva. V nekaterih primerih (Ajodja, Gudžarat, bombni napadi na Bombaj...) lahko govorimo celo o hindujskem fundamentalizmu. Hinduizem je bil, kot vse religije, vzrok prelivanja krvi in verske nestrpnosti. To pa je kontradiktorno z načeli in prepričanji same religije, ki velja za eno najbolj tolerantnih in miroljubnih religij na svetu.

Po osamosvojitvi je Indija uradno in ustavnopravno postala sekularna država. Stranka Kongresa in nekatere manjše prohindujsko usmerjene organizacije so pomagale pri osamosvojitvenem gibanju. Ker pa je bila stranka Kongresa najbolj liberalno usmerjena je prišla na oblast in vladala Indiji slabih petdeset let.

Indija ima večstrankarski politični sistem z večinskim volilnim sistemom. Za indijsko politiko in strankarski sistem so značilni močna korupcija, prestopanje iz stranke v

stranko in ideološka nestabilnost. V bistvu sta močni le dve stranki, med katerima zadnjih deset let poteka boj za prevlado – med stranko Kongresa in BJP. Stranka Kongresa je petdeset let delovala skorajda neovirano pod dinastijo Nehru-Gandhi. Po atentatu na zadnjega vplivnega pripadnika Gandhijeve dinastije – Radživa, je strankina moč močno upadla. Stranka je namreč vseskozi slonela na imidžu svojih političnih voditeljev. Tako se je okoli devetdesetih let začela povzpenjati na oblast stranka BJP, ki je nastopila z nacionalno ideološko usmerjenostjo. Državljanom je ponudila skupno identiteto, temelječo na enotni hindujski skupnosti. Stranka je žela uspeh dokler njen program in ideologija nista privedel do hujših nemirov in nasilja med hindujsko in muslimansko versko skupnostjo. Stranka BJP je bila v sodelovanju z VHS- jem in RSS- jem obtožena nespoštovanja ustave in verskega fanatizma.

S politološkega stališča bi lahko dejala, da so politične razmere v Indiji dokaj stabilne glede na dejstvo, da se država uvršča v skupino tretjega sveta, za katera so značilni močna gospodarska nerazvitost ter totalitarni in vojaški režimi. Gospodarstvo in ekonomija se v Indiji z uvedbo modernizacijskih sistemov ter mednarodnim trgovom počasi stabilizirata. Politiki si prizadevajo obdržati demokratično oblast v njenem pravem pomenu, pri čemer se zgledujejo po angleškem in ameriškem sistemu. Skrb za socialno pravičnost in človekove pravice je med prednostnimi nalogami indijske vlade. Dejansko pa bo država potrebovala še nekaj let, da bo lahko ustregla skupnim interesom več kot milijardi svojega prebivalstva.

Država s tolikšno stopnjo brezposelnosti in revščine ima težko nalogo pri ohranjanju ravnovesja med številnimi verskimi in etničnimi skupinami. Razlike med posameznimi skupnostmi se odražajo tudi v ideološki strukturi političnih strank. Ustava narekuje spoštovanje enakopravnosti, versko toleranco in določa sekularni značaj indijske države. Spoštovanje ustave pa je bilo nekajkrat vprašljivo, tako s strani političnih strank, kot tudi posameznikov in raznih organizacij civilne družbe. Pomembna faktorja za razvoj države sta posledično visoka družbena stratifikacija in močna, raznolika kulturna ter verska tradicija.

Opravljenе politološke analize nam dajejo vpogled v politično situacijo, ki od leta 1998 kaže na nujnost sklepanja trdnih strankarskih koalicij z osrednjo vlogo stranke Kongresa in BJP-ja ter zaenkrat še v manjši meri »Združene - tretje« fronte. Trije koalicijski krogi se razlikujejo predvsem glede religiozne in socialne problematike. Vsekakor pa je pri vsem tem potrebno upoštevati tudi velikost Indije s številnimi državami z lastnimi pristojnostmi in deljeno politiko.

Glede politizacije religije so ključnega pomena tudi razlike v razvitosti posamezne države (izobrazba, brezposelnost, revščina), saj je v manj razvitih državah tradicija še vedno zelo močna, kar pomeni, da religija vpliva na skoraj vse sfere družbenega življenja. Prav v manj razvitih zveznih državah (Gudžarat, Bihar) in državah, ki mejijo na muslimanski državi Bangladeš in Pakistan (Kašmir, Vzhodna Bengalija), prihaja do največ nemirov in nasilnih situacij. Ljudje potrebujejo občutek skupne pripadnosti in s tem varnosti. To pa je izkoristila konzervativna struja stranke BJP pri oblikovanju svojega programa. BJP z idejami hindutve in hindujske »rase«, ki je superiorna ostalim manjšinam v Indiji, skuša spodbujati ljudi, pri sodelovanju v njihovih akcijah (Ajudja). Vera v hinduizem, najmočnejšo indijsko religijo, je s političnega stališča protislovna: za navidezno strpnostjo do drugih religij se skrivajo verski fanatizem, fundamentalizem, ortodoksnost in komunizem. Da pa bi omilili negativni prizvok, ki ga imajo ti pojmi, se politični voditelji ekstremističnih desničarskih strank sklicujejo še na nacionalno pripadnost, ki je nujna za ohranitev Indije. Zmaga takšnih desničarskih strank (BJP) nad stranko Kongresa je posledica večje politizacije kast, zmaga kastne in regionalne predanosti nasproti ideološki ali nacionalni, s čimer postaja kasta še močnejši dejavnik v razvoju ne samo političnega sistema Indije, temveč tudi jezikovnega, to se pravi organizacije indijskih držav.

Dejstvo, da se vprašanja, povezana z etničnimi in verskimi konflikti, socialno problematiko kastnega sistema in sekularizmom uvrščajo med prednostna v političnem dogajanju zadnjih deset do petnajst let, kaže na pomembnost problematike nacionalne identitete. Politični predstavniki se ukvarjajo predvsem z identiteto politike, pri tem pa zanemarjajo ekonomske reforme, ki so zelo pomembne za preživetje države. Obstajata le dve stranki – Komunistična partija (Marksisti) in desničarski hindujski nacionalisti, katerih ekonomske reforme so stvar ideologije teh dveh strank.

Čeprav sta nastanek in razvoj narodov v Indiji predvsem zaradi kast in razgibane verske tradicije drugačna kot v Evropi, daje vendar proučevanje indijskih razmer novo dimenzijo tudi spoznavanju problemov nacionalnega vprašanja pri nas.

Situacija, v kateri se, po mojem mnenju, že vsa leta po osamosvojitvi nahaja Indija, je sledeča: indijske množice imajo zelo malo vpliva na politične odločitve. V Indiji je kastni sistem prepovedan z ustavo, vendar ga v praksi obravnavajo kot del religije in ga zato ni možno popolnoma odpraviti. Takšen družbeni sistem množici nekako vsiljuje elemente neenakopravnosti pod pretvezo religije. Indijska vlada je neučinkovita pri

zagotavljanju sekularnega značaja republike Indije. Sekularizem kot ideja o ločenosti religije in politike je s stališča hindujskih nacionalistov za indijske razmere neuresničljiv. Postavljajo se zahteve po prilagoditvi sekularnega značaja države indijskim razmeram.

Za konec pa v razmislek vprašanje: Ali resnično lahko govorimo o politizaciji hinduizma ali je to zgolj pojem, ki je dandanes v uporabi, da bi z njim prikriji dejansko stanje – boj za premoč ene skupine nad drugo, ne glede na kulturne, jezikovne ali celo religijske (kastne) razlike?

»Koliko neumnosti in sovraštva znajo ljudje dostojanstveno strpati skupaj in to opremiti z etiketo 'vera'!«(Šri Aurobindo 1991: 63)

LITERATURA IN DRUGI VIRI

1. AUROBINDO, Šri (1991) *Slapovi luči: misli, utrinki in reki*. Celje: Mohorjeva družba.
2. BAIRD, D. Robert (2001) *Religion in Modern India*; str. 1-55, 241-274. Fourth Edition. New Delhi: Ajay Kumar Jain za Manohar Publishers & Distributors.
3. BANATWALLA, G.M. (1992) *Religion & Politics in India*. Bombay: G. M. Banatwalla.
4. BHATIA, S.S. (1989) *Indian democracy at the grassroots*. New Delhi: Indian Insitute of International Understanding.
5. FLOOD, Gavin (1998) *An introduction to Hinduism*. Cambridge, New Delhi: Cambridge University Press in Foundation Books.
6. HARALAMBOS, Michael in HOLBORN, Martin (1999) *Sociologija: Teme in pogledi*; str. 453-587. Ljubljana: HarperCollins Publisher in DZS, d.d.
7. HEYWOOD, Andrew (1998) *Political Ideologies*; str. 291-317. Second Edition. Hampshire, London: Macmillan Press Ltd.
8. LEEGE, C. David in KELLSTEDT, A. Lyman (1993) *Rediscovering the Religious Factor in American Politics*. New York: M. E. Sharpe.
9. LOVIN, Robin (1998) Religion and politics. V Hawkesworth, Mary in Kogan, Maurice (ur.) *Encyclopedia of government and politics*, str. 521-530. London in New York: Roulledge.
10. NAMBISAN, Vijay (2000) *Bihar is in the eye of beholder*. New Delhi: Penguin Books.
11. NEHRU, Džavaharlal (1956) *Odkritje Indije*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
12. PRABHAVANANDA, Swami (1993) *Spiritual Heritage of India*. Chennai: Sri Ramakrishna Math.
13. PULSIPHER, L.&A. (2002) *World Regional Geography: Global Patterns, Local Lives*;str.394-452. Second Edition. New York: WH Freeman&co.
14. SHOURI, Arun (1997) *A Secular Agenda*. New Delhi: HarperCollins Publishers Pvt Ltd India.
15. SINGHAL, D.P. (1993) *India and world civilzation*. London in New Delhi: Rupa & Co.
16. SMRKE, Marjan (2000) *Svetovne religije*. Ljubljana: FDV.

17. SMRKE, Marjan (1996) *Religija in politika: Spremembe v deželah prehoda*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
18. SAHU K., SUNIL (2002) Religion and politics in India. V Jelen, Ted in Wilcox, Clyde (ur.) *Religion and politics in comparative perspective*, str. 243-263. Cambridge in New York: Cambridge University Press.
19. ŠTANTE, Milan (1980) *Indija-mit in realnost*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
20. TAYAGI, B. S. (2001) *The Philosophy of Radharishnan*. New Delhi: Srishti Publishers & Distributors.
21. TAYLOR, Charles (2000) Vera in identiteta: *Religija in nasilje v svetu*. Nova Revija, 19, 215, str. 1-13.
22. TULLY, Mark (1992) *No full stops in India*. India, London, New York, Victoria, Toronto, Auckland: Penguin Books.
23. VARADARAJAN, Siddharth (2002) *Gujarat: The making of a tragedy*. New Delhi. Penguin Books.

Internetni naslovi:

- Politics, <http://adaniel.tripod.com/politics.htm> (29.10.2003).
- Administration, <http://adaniel.tripod.com/administration.htm> (29.10.2003).
- Parties, <http://adaniel.tripod.com/parties.htm> (29.10.2003).
- Regional parties, <http://adaniel.tripod.com/regional.htm> (29.10.2003).
- Varshney, Ashutosh (1998) The Twelfth Election of India's Lok Sabha, http://www.asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003).
- Bhagvati, Jagdish: The Thirteenth Elections of India's Lok Sabha, http://www.asiasociety.org/publications/indian_elections.13.a.html (19.11.2003).

- Demerath, N.J. in Straight, S. Karen (1996) Religion, Politics, and the State: Cross-Cultural Observations, <http://www.crossurents.org/Demerath.html> (19.8.2003).
- Lok Sabha, http://www.eci.gov.in/faq/faq_fs.htm (6.11.2003).
- Panikkar, KN (1998) Towards an Agenda of Secular Cultural Mobilisation, http://geocities.com/indianfascism/fascism/secular_agenda.htm (8.11.2003).
- Panikkar, KN (1997) Communalism and its impact on India, <http://geocities.com/indianfascism/fascism/communalism.htm> (18.11.2003).
- Ashraf, Taimoor: The BJP in India: Religious fundamentalists or Practical Politicians?, http://geocities.com/indianfascism/fascism/bjp_rise.htm (5.9.2003).
- Advani (2003): »India is sekular because of Hindutva«, <http://www.hvk.org/articles/0203/231.html> (18.11.2003).
- Engineer, Asghar Ali: Fundamentalism, traditionalism and communalism, <http://www.punjabilok.com/faith/islam/communalism.htm> (30.10.2003).
- Engineer, Asghar Ali: Minorities, democracy and state, <http://www.punjabilok.com/faith/islam/islamminorities.htm> (30.10.2003).
- Kovačič, Marko: Sekularizacija v modernih družbah, http://www.svarog.org/sociologija_religije/sekularizacija_v_modernih_družbah.php (18.11.2004).
- Kovačič, Marko: Funkcionalizem, http://www.svarog.org/sociologija/sociologija_religije/funkcionalizem.php (3.2.2004).
- Savarkar, D. Vinayak (1920): Hindutva <http://www.wikipedia.org/wiki/Hindutva> (9.10.2003).

Časopisni članki:

1. Reshma P., Rakshit S.(31. julij, 2003). Drama on Kumbh opening: *Media takes centrestage as two lakh pilgrims arrive*. The Indian Express (Chandigarh), str. 2.
2. Swaminath, R. (4. maj, 2003). »*For me, cow is a matter of faith*«. The Indian Express (Chandigarh), str. 6.

PRILOGA A

Tabela 1. Indijski religijski profil

Skupina	odstotek prebivalstva
hindujci	82.0
muslimani	12.1
kristjani	2.3
sikhi	2.0
budisti in džainisti	1.2

Vir: Popis prebivalstva Indije, 1991,

povzeto po http://www.asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

Tabela 2. Indijska kastna struktura

Skupina	odstotek prebivalstva*
Višje kaste	16.1
OBCs	43.7
“Popisane” kaste	15.0
“Popisana” plemena	7.5
nehindijske manjšine	17.6

Vir: Vlada Indije, Poročilo Backwarda

Razredna komisija (Poročilo Manadlske Komisije), Prvi del, Vol. 1 (1980), p. 56.

*Ocene so približki. Zadnji popis je bil izveden leta 1931.

prirejeno po http://www.asiasociety.org/publications/update_indian_elections.html (11.10.2003)

Tabela 3. Stranke zastopane v spodnjem domu, 1999 (59.7%)³⁷

Imena strank	kratice	% glasov	545
Indijski nacionalni kongres (populisti)	INC	28.3	112
Indijska ljudska stranka (hindujski populisti)	BJP	23.7	182
Komunistična partija - Marksisti	CPI-M	5.4	32
Večinska družbena stranka (harijanska večinska stranka)	BSP	4.2	14
Socialistična stranka (socialisti)	SP	3.8	26
Telugu Desam (regionalni progresivisti)	TDP	3.6	29
Združena ljudska stranka (socialdemokrati)	JD (U)	3.1	20
Nacionalna ljudska stranka	RJD	2.7	7
Vseindijski kongres – regionalisti	AITC	2.6	8
Nacionalna kongresna stranka	NCP	2.3	7
Vseindijska Anna Diravida -Tamilski regionalisti	ADMK	1.9	10
Dravidska progresivna federacija	DMK	1.7	12
Šiva sena – hindujski ekstremisti	SHS	1.6	15
Komunistična partija Indije – komunisti	CPI	1.5	4
Bidžu džanta dal- regionalisti (Orissa)	BJD	1.2	10
Džanata dal (Ljudska sekularna stranka)	JD (S)	0.9	1
Religiozna Akali stranka – sikhovska stranka	SAD	0.7	2
Pattali Makkal Katči	PMK	0.6	5
Indijski nacionalna Lok dal	INLD	0.5	5
Dravidi – Tamilski regionalisti	MDMK	0.4	4
Revolucionarna socialistična stranka – komunisti	RSP	0.4	3
Nacionalna ljudska stranka	RLD	0.4	2
All India Forward Block - komunisti	FBL	0.3	2
Komunistična partija – Marksisti-Leninisti	CPI-ML	0.3	1
Muslimanska liga – Kerala	MLK	0.2	2

³⁷ Tabela 3 prikazuje vse stranke zastopane v spodnjem domu parlamenta leta 1999, ko so potekale zadnje volitve. S tabelo sem želela prikazati številčnost strank in s tem pogojeno neenotnost med strankami. Koalicijsko vlado sestavljajo BJP, SHS, BJD, AITC, Lokh Shakti, Samata Party, DMK, JD (U), NCP in ostali samostojni kandidati.

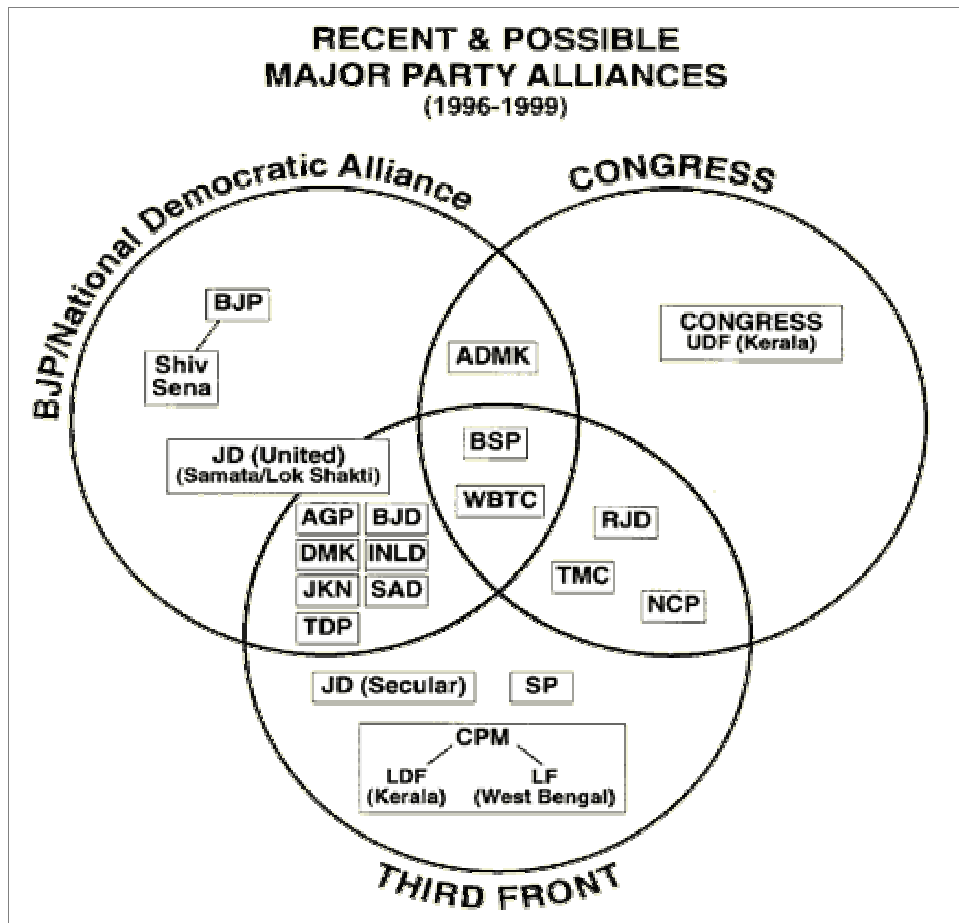
Nekatere stranke imajo hindujska imena in jih je težko prevesti, zato sem pustila strankino ime v hindujske jeziku.

Akhil Bharatiya Lok Tantrik kongres	ALBTC	0.2	2
Bharipa Bahudžan Mahasangha	BBM	0.2	1
Jammu&Kashmir nacionalna konferenca	JKNC	0.1	4
Vseindijska muslimanska federalna skupščina - Islamska stranka	AIMIM	0.1	1
M.G.R. Anna D.M. Kazhagam	MADMK	0.1	1
Kongres Kerale	KEC	0.1	1
Kongres Kerale (Mani)	KEC (M)	0.1	1
Simrandžit Singh Mann	SAD	0.1	1
Socialistična ljudska stranka (Rasthrija) – nacionalna	SJP (R)	0.1	1
Kmečka in delavska stranka Indije - socialisti	PWPI	0.1	1
Himachal Vikas Kongres	HVC	0.1	1
Državna kongresna stranka Manipurja	MSCP	0.1	1
Sikhimska demokratična fronta – sikhimski regionalisti	SDF	0.0	1
nestranski člani	-	-	5
imenovani člani	-	-	2
neizvoljena, neveljavna, nezasedena mesta	-	-	5
ni dostopno	-	-	1

Vir: prirejeno po Carr, Adam: Election Commission of India.

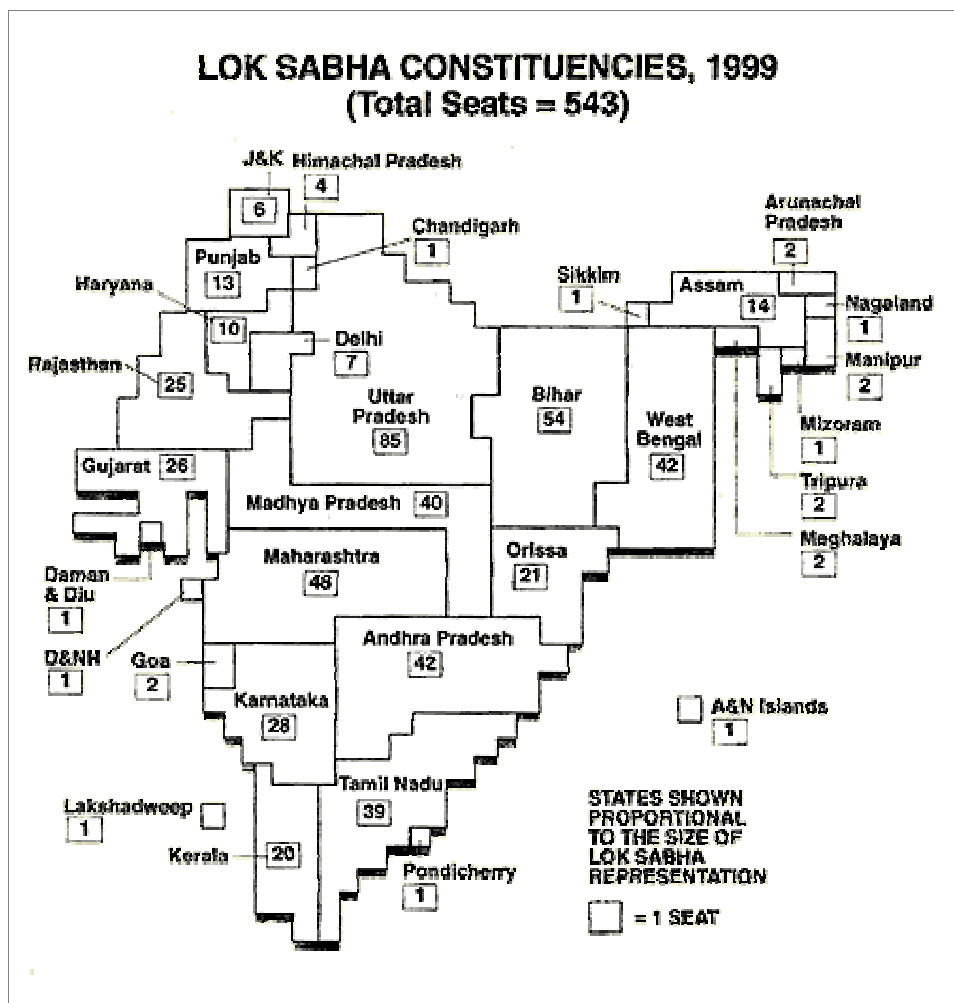
http://www.eci.gov.in/faq/faq_fs.htm (6.11.2003)

Slika 1: Strankarske koalicije s tremi večinskimi strankami (1996-1999)

Vir: prirejeno po http://www.asiasociety.org/publications/indian_elections.13.a.html
(19.11.2003)

Slika 2: Število volilnih okrožjih po posameznih državah za spodnji dom parlamenta, 1999

Vir: prirejeno po http://www.asiasociety.org/publications/indian_elections.13.a.html
(19.11.2003)

PRILOGA B

Slovarček manj znanih indijskih imen in izrazov

- ahimsa – nenasilje, ljubezen napram vsemu živemu
- ašram – središče aktivnosti indijskega verskega učitelja
- atman – duša ali individualni jaz
- bhagavan – vzvišen gospod
- Bhagavad Gita – Gospodova pesem, odlomek iz indijskega epa Mahabharata
- bhakti – vdanost, čaščenje
- Brahma – najvišje božanstvo, eden izmed trojice božanstev (Brahma, Višnu, Šiva)
- brahmani – najvišja kasta, indijska elita danes
- dharma – etika, predpisani kodeks obnašanja
- džana – znanje o oabsolutu
- guru – ta, ki prinaša svetlobo, odtod ime za učitelja
- haridžan – božji otrok, izvenkastni, tako nazvan po Gandhiju
- Hindu Mahasabha – hinduistična nacionalistična stranka
- Hinduraštra – hindujska država
- joga – pot k realizaciji absoluta
- karma – človekovo dejanje in njegove posledice zanj
- kšatrije – kasta vojščakov
- Mahabharata – sanskrtska epska pesnitev
- mahatma – velika duša, pridevek možu, ki ima razvito spiritualnost
- maharadža – veliki kralj
- maja – iluzoren svet v nasprotju z resničnim, ki je Brahma
- mokša – osvobojenje od maje, duhovno osvobojenje
- mukti – stanje samorealizacije
- nirvana – budistično ime za mokšo
- pandit – učeni mož, pridevek učenim Hindujem
- Purane – spisi, ki vsebujejo mitologijo hinduizma
- samadhi – najvišja stopnja meditacije
- samskara – fundamentalne tendence, habitualni impulzi, stare navade, običaji in obredi
- sanjasa – zadnja stopnja v življenju hindusa
- sanjasi – stopnja v razvoju asketa

svami – mojster

svaradž – samovlada

svatantra – politična stranka, ki želi graditi socializem po Gandhijevi poti, brez nasilja, naosnovi zaupanja

Šiva – eden izmed velike trojice hindujskih božanstev, uničevalec in tudi regenerater življenja

šudre – kmetje in delavski razred

urdu – jezik, ki ga govore v Pakistanu

vajšije – kasta trgovcev

Vede – najstarejši hinduistični spisi

Višnu – hindujsko božanstvo, ta, ki vse podpira, ohranjevalec